

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

בפני כב' השופט יואב פרידמן

תובעים

1. עזבון פלוני

2. פלונית

3. פלונית

4. פלונית

5. פלוני

6. פלוני

כולם ע"י ב"כ עו"ד א. גלסברג

7. המוסד לביטוח לאומי

ע"י ב"כ עו"ד ע. בן צבי

נגד

נתבעים

1. נמרוד מעדי ת.ז. 034620559

2. יוסף מועדי ת.ז. 35325349

כולם ע"י ב"כ עו"ד ע. סלאמה

3. מג'ד מולא ת.ז. 023467293

כולם ע"י ב"כ עו"ד חוסיין ע. זגייר

4. סלים שחאדה ת.ז. 033249491

ע"י ב"כ עוה"ד מ. דאהר

5. אמל שופאני ת.ז. 028311538

ע"י ב"כ עוה"ד א. דלה

פסק דין

רקע ותמצית מסקנות בשאלת האחריות

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14

1. תביעת נזקי גוף בגין תאונת עבודה מיום 1.3.07 בה נהרג המנוח ח.ר ז"ל. המנוח הותיר אלמנה ו-4 ילדים. אין זהות מלאה בין היורשים לתלויים שכן על פי צו הירושה הבת פלונית אינה יורשת.

2. א. המנוח היה טייח עצמאי אשר הוזמן לביצוע עבודות טיח בחזית בניין שהקימו הנתבעים 1,2 (בן ואב) בכפר ירכא. הנתבע 2 הינו אביו של הנתבע 1 והינו גם בעל הקרקע. הנתבע 1 הוא בעל היתר הבנייה, ומי שהבניין שהוקם על הקרקע של אביו היה אמור לשמש אותו למגורים עם נישואיו. לעת התאונה היה הנתבע 1 בן 21. חרף ניסיונם של נתבעים 1,2 להרחיק הנתבע 2 מתהליך הבנייה, הרי הנתבע 2 היה בהחלט מעורב בפרויקט. נזכור כי בפן הבעלות הקניינית בעל הקרקע הנו גם בעל הבניין, שכן הבעלות בקרקע היא גם הבעלות במחוברים לה. ביחסים "הקנייניים" הפנימיים שבין האב לבן נראה שיש מקום לראות בבן משום בר רשות של האב. אולם הדבר אינו מעלה או מוריד בשאלת האחריות ותרומת האשם של כל אחד מהם.

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

- 1 מדובר בבנייה שלתוצאותיה הטראגיות לאור המחדל הבטיחותי שנלווה לה ויפורט, אחראים קודם
2 כל הנתבעים 1-2: בעל הקרקע, ובנו - שהנו המחזיק ומבקש ההיתר (שניתן לאחר התאונה). שלד
3 בניין מגורים גדול התרומם ממסד ועד טפחות בטרם ניתן היתר בנייה, והבנייה בוצעה ע"י קבלן לא
4 רשום. לא היה קבלן ראשי ולא מונה מנהל עבודה. במועד התאונה – 1/3/07 – אכן היה כבר היתר
5 בנייה, ואולם זה ניתן רק ב – 7/2/07, שלושה שבועות קודם. ברור כי שלד הבניין כולל הגג ומעקה
6 שהיו קיימים לעת התאונה, לא התרומם בתוך 3 שבועות. הבניין כפי שהתרומם, גם חרג מתוכנית
7 ההיתר כפי שהוגשה ואושרה. מחדל הבטיחות שהתממש נוגע לבניה לא בטיחותית ביחס לאחד
8 מחלקי הבניין שלא הופיעו בתכנית ההיתר.
9
10 ב. הנתבע 3 הינו מהנדס בניין ומי שערך הבקשה להיתר עבור נתבעים 1-2. יש מחלוקת בין הצדדים
11 בשאלת מידת מעורבותו והאם שימש או היה אמור לשמש כמפקח צמוד או רק מפקח עליון.
12
13 ג. הנתבע 4 נשוי לבתו של הנתבע 2, ומי שהוזמן ע"י נתבעים 1,2 לבצע הבנייה כקבלן. הוא אף ביצע
14 אותה בפועל, לרבות הגמלון שהינו מעין משולש דקורטיבי מעל חזית הבנין, עם קורת בטון
15 ובלוקים. הגמלון נבנה כחלק ממעקה הגג. כאמור אין הוא מופיע בתכנית הבקשה להיתר כפי
16 שנערכה והוגשה על ידי הנתבע 3. המנוח השעין פיגום זיזים שלו על אותו גמלון, בתורת נקודת עיגון
17 ומשען לפיגום. בעוד המנוח עומד על הפיגום, התפרק הגמלון שהיה בנוי מקורת בטון, כמו גם חלק
18 משורת הבלוקים שחוברו אליו. הקורה והבלוקים ניתקו, פגעו בפיגום, עליו עמד המנוח, ובראשו של
19 המנוח. הפיגום - שהושען על אותו גמלון - התפרק ונפל ארצה עם המנוח. כתוצאה מפגיעת קורת
20 הבטון נהרג המנוח במקום. הנתבע 4, שבנה את כל השלד, אינו קבלן רשום, על פי דין חל עליו איסור
21 לבצע עבודת הבנייה האמורה, וברור שהזמנתו על ידי נתבעים 1,2 קרוביו, נעשתה כדי לחסוך
22 בעלויות.
23
24 הסבה להתמוטטות הגמלון שגרמה לתאונה הייתה פשוטה: הוא לא עוגן לבניין ואף לא למעקה
25 שהיה אמור להיות חלק ממנו, על ידי קוצי ברזל. הוא לא יכול היה לעמוד אפוא לא בעומס של
26 הפגום שנתלה עליו עם משקל המנוח, וסביר שאף לא בעומסים פחותים בהרבה (לטענת מומחה
27 ביהמ"ש יתכן שלא יכול היה אף לשאת בעומס סטאטטי של עציץ). מדובר היה ב"משענת קנה
28 רצוף", ובפח יקוש, שכן העיגון של הגמלון אינו אמור להיות חיצוני וניכר לעין, אלא "פנימי". נראה
29 הוא כחלק מן המעקה, וככזה מראיתו היתה מי שעוגן לבניין. חובה הייתה לעגנו למעקה ולבניין על
30 מנת שיוכל לעמוד בעומסים (באותה מידה יכול היה אדם שעלה על הגג להישען עליו ולגרום
31 להתמוטטות). כפי שחובה הייתה לעגן מעקה הגג לבניין. המנוח לא יכול היה לחשוד שמדובר
32 בקונסטרוקציה שלא עוגנה, ולא בוססה, שכן נחזתה כאמור כחלק אינטגרלי של מעקה גג הבטון
33 (כפי שיחוויר בהמשך, אני דוחה טענות לפיהן קיבל המנוח התרעות מהן התעלם).
34

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

1 ד. הנתבע 5, להבדיל מהנתבע 4, הינו קבלן רשום. הוא זה שמופיע בבקשה להיתר בתור מי שהיה
2 אמור להיות קבלן השלד ועל פי תצהיר שנתן לוועדה המקומית – אף הקבלן הראשי. אין חולק כי
3 הנתבע 5 לא היה מעורב כלל בבנייה, בשום שלב, ולא שימש בה לא קבלן ראשי, לא קבלן בכלל, ולא
4 גורם מפקח. הצדדים חלוקים בשאלת אחריותו: מקור המחלוקת המשפטית הינו במחלוקת
5 עובדתית בשאלת ידיעתו. ברור כי הנתבעים 1,2 עשו שימוש בשמו ובחתימתו כקבלן רשום כדי
6 להגיש בקשה להיתר ולקבל היתר בנייה בהמשך הדרך. נושא ההיתר היה בבחינת "המלצה" מבחינת
7 הנתבעים 1-2, שכן כאמור שלד הבניין התרומם עוד לפני שניתן ההיתר, והשטח הבנוי שנבנה בפועל,
8 אף היה גדול מזה שהופיע בתוכנית הבקשה להיתר. אולם ברור היה שבלא שתינתן חתימתו של
9 קבלן רשום כמי שיהווה קבלן ראשי וקבלן שלד, לא ניתן יהא לקבל ההיתר. הנתבע 5 טוען כי
10 הסכים לשמש כקבלן שלד וקבלן ראשי אולם הנתבעים 1,2 עקפו אותו והוא לא ידע כי פנו בפועל
11 לקבלן אחר, הוא הנתבע 4, קרובם, על מנת שיבצע עבודת הבנייה. מאז ניתנה חתימתו לוועדה
12 המקומית לא פנו אליו והוא לא ידע על הקמת הבניין.
13

14 הנתבע 3 טוען כי הנתבע 5 ידע גם ידע כי נעשה שימוש בשמו ובחתימתו כקבלן רשום, ועוד מראש,
15 כדי להציג מצג שווא לוועדה המקומית שיאפשר קבלת ההיתר. לטעמו מדובר היה בשיטת עבודה,
16 והנתבע 5 אף נהג במקרים דומים נוספים לאפשר שימוש כזה בשמו, כנגד תמורה. הנתבע 3 אף ביקש
17 להביא ראיות בעניין זה ובקשתו נדחתה בהחלטה מיום 9.2.14. זאת לאור השלב הדיוני המאוחר
18 בו הציף בקשתו זו (בשלב הגשת הסיכומים), שהייתה כרוכה בה בפועל פתיחת התיק מחדש,
19 ומטעמים נוספים שפורטו בהחלטה.
20

21 שתי בקשות רשות ערעור הוגשו על ידי נתבעים 1-2 ועל ידי נתבע 3, לפני שניתנה ההחלטה מ 9.2.14.
22 הבקשות התקיפו החלטה קודמת, מיום 14.10.13. באותה החלטה לא ניתן היתר לצירוף הועדה
23 המקומית בהודעת צד שלישי (לאחר שהתביעה העיקרית נגדה נדחתה לבקשת התובעים), ולא ניתן
24 היתר לזימון עדים מטעם הועדה. שתי בקשות רשות הערעור נדחו לגופן (החלטות ביהמ"ש המחוזי
25 ברע"א 3061-12-13 וברע"א - 30418-11-13).
26

27 ה. הנתבעים 1,2 מתיימרים לטעון כי בכל הקשור לנתבע 5, נתבע 3 הוא שהיה המוציא והמביא; הוא
28 שקישר כביכול בינם לבין הנתבע 5, והוא שהנחה אותם לשלם לנתבע 5 סכום קטן של 1,000 עד
29 1,500 ₪ לשם שימוש בשמו (כאשר בזמן אמת אף לא הבינו כביכול לצורך מה נדרש התשלום). גרסה
30 זו של הנתבעים 1,2 כמו גם גרסתם בעניינים נוספים אינה מהימנה. איני מקבל שהנתבע 3 הוא
31 שתיווך בינם לבין הנתבע 5. בוודאי שאיני מקבל כי לא ידעו מה חלקו של הנתבע 5 ולאיזה צורך
32 נדרש השימוש בשמו, במצגים שהציגו בפני הועדה המקומית כאילו הנתבע 5 ישמש כקבלן שלד
33 וקבלן ראשי.
34

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

1 בסופו של יום אכן לא הוכח כי הנתבע 5 חתם בפני הוועדה המקומית שימש כקבלן שלד וקבלן
2 ראשי מתוך ידיעה שמדובר במצג שווא. לא נסתרה גרסתו שהוא היה מעוניין אכן לשמש כקבלן
3 (כזכור, זה תחום עיסוקו ופרנסתו), אך הנתבעים 1,2 "עקפו" אותו בלי ידיעתו ופנו כאמור לקרובם,
4 הוא הנתבע 4, כדי שיבצע הבנייה בפועל. בנסיבות אלה לא ראיתי מקום להטיל עליו אחריות. האם
5 ניתן היה לעשות כן אילו פנו אליו הנתבעים 1,2 והצדדים לא היו מגיעים לעמק השווה ביחס
6 לעבודות ותימחורן, היינו ידוע היה לנתבע 5 כי בפועל לא יוכל לשמש כקבלן בפרויקט? במקרה כזה
7 חובה הייתה לו לפנות לוועדה המקומית וליידע אותה כי יש למחוק את שמו וכי לא ישמש כקבלן
8 ראשי וקבלן השלד בבניין, בניגוד למצג שהוצג בפניה. גם אז יכול שלא ניתן היה להטיל עליו אחריות
9 ישירה לתאונה, שכן לא הייתה לנתבע 5 יכולת למנוע את התאונה, שיסודה באי עיגון נדרש של
10 הגמלון למעקה (גמלון שכלל לא הופיע בתכנית הבקשה להיתר שהוגשה). השאלה היתה אז רק אם
11 ניתן לייחס לו אחריות "קונסטרוקטיבית" לתאונה, כמי שהציג מצג מחייב עליו הוא נתפס, שהוא
12 שימש קבלן השלד, וככזה נושא הוא באחריות לכל מחדל בטיחות שנגע להקמת השלד לרבות הגג.
13

14 ו. אציין כי זו אכן מסקנתי ביחס לנתבע 3 שכן האחרון חתם בפני הוועדה המקומית על תצהירים
15 שמשמעותם נטילת אחריות של פיקוח צמוד, שחייבו אותו לבצע פיקוח כזה באתר, כל עוד לא
16 השתחרר כדין מתפקידו, חרף ידיעתו כי הבניין מתרומם עוד לפני שלב ההיתר. גם גרסתו של הנתבע
17 3 לא היתה מהימנה. לטעמי ובשונה מגרסתו נשכרו שירותיו גם בפועל, על ידי הנתבעים 1-2, כדי
18 לבצע פיקוח באתר החורג מגדר פיקוח עליון, אם כי הנתבעים 1-2 והנתבע 3 לא דקו לעת
19 ההתקשרות ביניהם שהיתה בעל פה, בשאלת המושגים של פקוח עליון או צמוד. הוא אף ביצע
20 פיקוח בפועל באתר, לכל הפחות בשלבי היציקה השונים. עם זאת אף בלי קשר למידת הפיקוח
21 שהפעיל בפועל, ואף אם הייתי שועה לגרסתו של נתבע 3 ששירותיו נשכרו כמפקח עליון בלבד, הרי
22 ברגע שקיבל על עצמו בחתימות מחייבות בפני הוועדה המקומית תפקיד של אחראי לביצוע שלד
23 ואחראי ביקורת, נתפס הוא מבחינת הדין על אותו מצג, שממנו עולה חובת פיקוח צמוד. אם לא רצה
24 מכל טעם להיתפס על אחריות של מפקח צמוד, היה עליו להימנע מלחתום כאחראי לביצוע שלד
25 ואחראי ביקורת, או לחלופין לבקש להשתחרר מתפקידיו אלה וליידע הוועדה כי לא יבצעם וכי הבנין
26 מתרומם בלא היתר (במקום זאת שיתף פעולה וביצע פיקוח בשטח, כפי שסוכם עם נתבעים 1-2,
27 למרות שידע שעדיין אין היתר). כאשר משתחרר אחראי ביקורת או אחראי לביצוע שלד מתפקידו
28 בהודעה לוועדה מקומית, נושא הוא באחריות במה שקשור לתפקידי פיקוח אלה עד לשלב בו שוחרר,
29 ומאידך על בעל ההיתר להמציא שם של מהנדס או מהנדסים אחרים שימשו כאחראי ביקורת
30 ואחראי לביצוע שלד. מעבר לצורך יבואר כי בנתוני המקרה, גם לו דובר באחריות של פיקוח עליון
31 "בלבד" – לא היה הנתבע 3 פטור.
32

33 ז. הסיבה להטלת האחריות על נתבע 3 אף בהינתן גרסתו שלו (שממילא איני מקבל במלואה) אינה
34 שלו היה מתריע בפני הוועדה היה נמנע המחדל שגרם לתאונה.

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

1 שכן (כפי שאף פורט בהחלטותי שנזכרו לעיל) מדובר על מחדל בצוע ותכנון נקודתי של אי עיגון
2 הגמלון, שממילא לא מתפקדה או יכולתה של הועדה לעלות עליו מבעוד מועד או למנוע, והגמלון
3 אפילו לא הופיע בתוכנית הבקשה להיתר של הנתבע 3, שהוגשה לאישור הועדה. ממילא אף לו הודע
4 לועדה על ידי הנתבע 3 ששלד הבניין כולו מתרומם בלי היתר וכי הבניה מבוצעת על ידי קבלן לא
5 רשום, ולו הוציאה הועדה צו להפסקת העבודה מכל וכל בפרויקט, גם אז אין רגליים לסברה
6 שהעבודה הייתה נפסקת בפועל: כאמור ההיתר או בניה לפי דרישות הדין היו בבחינת המלצה
7 מבחינת נתבעים 1-2 (לא כל שכן מבחינת הנתבע 4 שהיה אסור לו בכלל לבנות, עם היתר בניה לבניין
8 או בלעדיו). נראה שהעיקר מבחינת הנתבעים 1-2 היה שהם בונים על קרקע שלהם, וכל היתר היה
9 טפל, אם כי רצו גם לקבל היתר.

10

11 הסיבה להטלת אחריות על נתבע 3 אף בהינתן גרסתו שלו לפיה נשכר בפועל להשגת היתר בניה
12 ופיקוח עליון בלבד (גרסה שאיני מקבל) היא כפולה: ראשית, כאמור גם מפיקוח עליון נובעות חובות
13 מסוימות לפי הפסיקה, שהנתבע 3 הפר וגרמו עובדתית ומשפטית לתאונה. שנית והעיקר: הצהרות
14 שנותנים בעלי תפקידים בפני ועדה מקומית בדבר התפקיד שיבוצע על ידם בפרויקט, אמורות לחייב
15 אותם ברגיל מבחינת הדין, משום שהמחוקק ביקש להציב "כתובת" ברורה בשאלת אחריותו של כל
16 בעל תפקיד פיקוח בפרויקט בניה, כל עוד לא השתחרר מאחריותו לפקוח בדרך המותווית בדין.
17 במלים פשוטות – מי שחותם בפני הועדה על תצהירים שמשמעם פיקוח צמוד (במקרה זה תצהיר
18 אחראי ביקורת ואחראי לביצוע שלד במצטבר) - בין אם בצע פיקוח צמוד ובין אם לאו, וגם אם
19 נשכר בפועל רק לפקוח עליון והשגת היתר על ידי מי שהזמין שירותיו, אחראי על פי דין לבצע פיקוח
20 צמוד, כל עוד לא הודיע בדרך המותווית בדין שהוא משתחרר מתפקידיו אלה עליהם הצהיר בפני
21 הועדה המקומית. גם אם מדובר בפיקוח על בניה שהחלה שלא כדין לפני מתן היתר. כאמור, הנתבע
22 3 ידע על כך והסכים לתת שירותי פיקוח באתר, היינו שיתף פעולה עם "המשטר" שיצרו נתבעים 1-2
23 כמבצעי בניה, של בניה לפני היתר ובלא מינוי קבלן ראשי או מנהל עבודה. הודעת התנערות בה
24 ביקש להסיר אחריותו מהבנין – שלח הוא לועדה רק לאחר התאונה. גרסת הנתבע 3 הייתה כי ידוע
25 היה מראש ששירותיו לא נשכרים לפקוח צמוד אלא עליון, וכי חתם ככזה משום שאחרת לא יכולים
26 היו לקוחותיו – הנתבעים 1-2 - לזכות בהיתר; אף לגרסה עובדתית זו, אחריותו בדין של הנתבע 3,
27 הנה כשל מפקח צמוד. אם בחר להפר חובתו הבסיסית ליידע הועדה המקומית כי הבנין החל
28 להיבנות עוד בטרם קבלת ההיתר וכל עוד לא בקש להשתחרר מתפקידו בהודעה רשמית, חובה
29 היתה לו לבצע פיקוח צמוד כפי שהתחייב. אם לא בצע פיקוח כזה כפי טענתו – היה אמור לבצעו,
30 ומשלא בצעו - חדל. ואם כן בצע - ממילא חדל.

31

32 ואם נלך לגרסת הנתבעים 1-2 שבענין זה כאמור מקובלת עלי – ממילא נשכר הנתבע 3 גם כדי לפקח
33 באתר בשלבי הבניה השונים, ולא רק לצורך הגשת תכנית היתר ופקוח עליון. הוא ידע כי הבניה

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

1 מתחילה לאלתר מבלי להמתין להיתר, שיתף עם כך פעולה והגיע לאתר בשלבי יציקת הבטון
2 השונים.
3
4 ז. אולם במה שקשור לנתבע 5 לא ניתן לגזור גזירה שווה, רק מכוח חתימתו, חרף העובדה שאף הוא
5 נתן חתימתו לועדה המקומית - כקבלן השלד שהנו קבלן רשום. תפקידו אינו תפקיד של פקוח
6 המחייב הימצאות באתר כדי לפקח על עבודת אחרים בהיקף זה או אחר אלא תפקיד של ביצוע שלד
7 הבניין עצמו וקבלן ראשי שאמור להתקשר עם הקבלנים השונים מרגע מתן ההיתר. לו היה מבצע
8 העובדה כקבלן ראשי אף היתה חובה לו למנות מנהל עבודה, והוא זה שהיה נחשב "מבצע בניה".
9 אולם משקבלתי גרסת הנתבע 5 בפן העובדתי, לטעמי לא הייתה לו חובה לנהל מעקב שוטף אחר
10 המגרש ולשער כי הנתבעים 1,2 יעשו שימוש כוזב בשמו ויפנו לגורם אחר שישמש כקבלן שלד, מבלי
11 שימנו כלל קבלן ראשי. זאת להבדיל מן הנתבע 3 שמראש ידע (לדבריו) שמוצג מצג שווא לוועדה, וכי
12 אין בכוונתו לבצע פקוח צמוד, וחתימתו ניתנת רק לאור דרישת הועדה שיוצב שם של מפקח צמוד
13 כבר בשלב זה, כדי שלקוחותיו הנתבעים 1-2, יוכלו לזכות בהיתר בניה.
14
15 ואלו ביחס לנתבע 5 - המתין הוא לעדכון ממגיש הבקשה להיתר (נתבע 1) כי ניתן ההיתר, ולפניה
16 אליו עם תכניות ביצוע על פי ההיתר, כדי שניתן יהיה להגיע להסכמה על המחיר. אכן היתר ותכנית
17 היתר – עניינן בפן התכנוני. כדי לתמוך ולהגיע להסכמות – נדרשת גם תכנית ביצוע לאחר שידוע מה
18 אושר לבנות, באיזה מתווה ושטח בנוי. אומנם יכול שיבוא מו"מ ולו ראשוני אודות התמחור
19 המשוער עוד בטרם שלב הגשת הבקשה להיתר אולם בשלב זה סביר שקשה לסגור מחיר סופי, כאשר
20 לא ידוע מה יאושר ומה תכניות הביצוע הסופיות. אין מדובר בחובה אלא בקביעה שבהגיון, וכאן לא
21 נעשה הדבר כך. לכאורה גם אין איסור על קבלן שלד להמתין עם כל שלב המו"מ והתמחור, ובמידה
22 ולא מגיעים לעמק השווה לאחר שניתן היתר – ליידע הועדה שלא הוא שיבצע השלד, ועל בעל ההיתר
23 להמציא שם של קבלן רשום אחר. משעה שלא נסתרה גרסת הנתבע 5 שהוא לא היה מודע בפועל,
24 לא לבנייה, לא להיתר, ולא לכך שלאשורה החלה עבודת הבנייה בלא היתר, הרי לא חלה עליו החובה
25 לפנות ולהתריע על מנת להסיר אחריות כקבלן שלד מן הבניה וכל הקשור בה. ואפילו הייתי קובע כי
26 חלה עליו חובת מעקב לאור מתן התצהיר, וזו אינה עמדת משעה שתפקידו אינו תפקיד פיקוח
27 "ישיר", הרי יש לצקת לחובה תוכן סביר. משעה שאין מדובר בגורם פיקוח, ומרגע החתימה על
28 התצהיר לא חלפו שנים ארוכות, הרי אין זה חזיון נדיר שלעתים לא מתחיל פרויקט גם שנים לאחר
29 הגשת בקשה להיתר, בין לאור עיכוב בהשלמת דרישות הועדה המקומית לשם מתן ההיתר, בין לאור
30 עיכוב במתן ההיתר עצמו, בין מטעמים הקשורים בבעל ההיתר לאחר שניתן ההיתר. מכל מקום,
31 הגרסה של נתבעים 1-2 לפיה קיבל הנתבע 5 סכום פעוט של 1,000 עד 1,500 ₪ במזומן רק בתמורה
32 לעשיית שימוש בשמו וקבלת חתימתו על מסמכי הבקשה להיתר, אינה הגיונית. אין זה מתקבל על
33 הדעת שהנתבע 5 ייקח על עצמו סיכון שכזה של יצירת מצג שווא מכוון כקבלן שלד וקבלן ראשי,
34 בתמורת סכום כה פעוט.

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

1
2 3. א. הצדדים הגישו תצהירי עדות ראשית ואף חוות דעת מטעמם בשאלת האחריות.
3 בישיבת 3/7/12 נדרשו הצדדים לשאלת מינוי מומחה מטעם ביהמ"ש שיש בו כדי לייעל ואף לייתר
4 חקירות של המומחים מטעם הצדדים. ב"כ התובעים התנגד, באי כוח הנתבעים הסכימו. מונה
5 המהנדס יוסי לזר כמומחה מטעם ביהמ"ש. העיקר במסקנותיו ביחס לסיבת התאונה צוין לעיל,
6 ואדרש לדברים בהמשך ביתר פירוט. המצהירים נחקרו. בהסכמת הצדדים נחקר רק מומחה
7 ביהמ"ש ולא מומחי הצדדים. כמו כן הוגש בהסכמה ובלא חקירה דו"ח חקירת התאונה של חוקר
8 משרד התמ"ת.

9
10 ב. המוסד לביטוח לאומי צורף כתובע נוסף לתביעה, מכוח זכות החזרה שלו לפי סעי' 328 של חוק
11 הביטוח הלאומי, בגובה הגמלאות ששלם, כלפי מעוולים שאינם המעביד (איש מבין הנתבעים אינו
12 מעביד, המנוח היה כאמור עצמאי בעל עסק לעבודת טיח). מדובר בגמלות שארים לעבר, וקצבת
13 תלויים לעבר ולעתיד. כפי שיפורט בחלק העוסק בנוק, החלק הארי של תביעת התלויים נבלע
14 בתביעת המל"ל. התלויים זכאים (בכפוף לשאלות החבות והאשם התורם - וכפי שיבואר לא ראיתי
15 להטיל אשם תורם בנסיבות) לסכום נזק שלא יפחת מ- 25% מסך הנזק. קביעה אחרונה זו מתייחסת
16 לכל נתבע שיחויב בדין, כפי מידת חלקו באשם על פי מבחן האשם המוסרי. המוסד זכאי לסכום של
17 עד 75% מסכום הגמלאות המהוון.

18
19 ג. אלמנת המנוח, אחיו ר' והפועל מר מולא איימן שעבר עם המנוח ביום המקרה נחקרו על
20 תצהיריהם בישיבת 14.11.12. בישיבת 18.11.12 נחקרו על תצהיריהם הנתבעים 1-2. נתבע 3 נחקר
21 על תצהירו בישיבת 19.11.12. נתבע 4 ונתבע 5 נחקרו על תצהיריהם בישיבת 20.11.12. בישיבת
22 21.3.13 נחקר מומחה ביהמ"ש על חוות דעתו.

שאלת החבות

23
24
25
26 4. לאחר הרקע ותמצית המסקנות – אגש כעת לשאלת החבות. הדיון ישולב כבר במסגרת סקירת
27 טענות הצדדים. במקרה זה אף אקדים אחרית לראשית ואצטט עוד בפתח הדברים הוראות דין
28 רלבנטיות. יש בציטוטן כבר בשלב זה, כדי להבהיר הטענות, והדיון השלוב בהן ומתייחס אליהן.

מתוך חוק התכנון והבניה :

30
31
32 145. (א) לא יעשה אדם אחד מאלה ולא יתחיל לעשותו אלא לאחר שנתנה לו הועדה
33 המקומית או רשות הרישוי המקומית, לפי הענין, היתר לכך ולא יעשה אותו אלא בהתאם לתנאי
34 ההיתר:
35 ...

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

(2) **הקמתו של בנין**, הריסתו והקמתו שנית, כולו או מקצתו, הוספה לבנין קיים וכל תיקון בו, למעט שינוי פנימי בדירה;

תקנות התכנון והבניה (בקשה להיתר תנאיו והאגרות):

מתוך סעי' ההגדרות:

"**אחראי לביקורת**" - האחראי לביקורת הביצוע של עבודות הבניה לפי סעיף 16.02 בתוספת השניה;

"**בעל היתר**" - מי שעל שמו הוצא היתר;

"**מנהל עבודה**" - מי שממלא את התפקיד של מנהל עבודה באתר הבניה לפי תקנות הבטיחות בעבודה (עבודות בניה), תשט"ו-1955;

"**אחראי לביצוע שלד**" - מי שנתמנה בידי הקבלן הראשי כאחראי לביצוע השלד;

"**מתכנן שלד הבנין**" - מי שהורשה להגיש חישובים סטטיים לרשות מוסמכת על פי תקנות המהנדסים, ושחתם על הבקשה להיתר ועל נספחיה כאחראי לתכנון שלד הבנין נושא הבקשה ולביצוע פיקוח עליון על הקמתו;

"**עורך הבקשה**" - מי שחתום על הבקשה להיתר ועל נספחיה, כעורכם, או הבא במקומו, הכל כמפורט בתקנות 22 עד 24 ובטופס 1 לתוספת הראשונה;

"**שלד**" - כל חלקי הבנין הנושאים ומעבירים עומסים מכל סוג לקרקע הנושאת את הבנין והדרושים להבטחת יציבותו;

"**קונסטרוקציה**" - תכנית שלפיה נבנה שלד;

2(א) **מבקש היתר** (להלן - מבקש) יגיש לוועדה המקומית בקשה להיתר בצירוף מפרט כמפורט בטופס 1 בתוספת הראשונה, שהעתק ממנו ניתן לקבל במשרדי כל ועדה מקומית.

(ב) בקשה להיתר תוגש בעותק אחד, והמיפרט בחמישה עותקים.

(ג) בקשה להיתר ומפרט יהיו חתומים בידי אלה:

(1) המבקש;

(2) עורך או עורכי הבקשה;

(3) מתכנן שלד הבנין;

(4) האחראי לביצוע השלד;

(5) בעל זכות בנכס כמפורט בתקנה 2א;

(6) האחראי או האחראים לביקורת.

(ד) **חתימותיהם של האחראי לביצוע השלד ושל האחראים לביקורת יכול שיימסרו לוועדה במועד מאוחר יותר, אך לא יאוחר ממועד תחילת העבודה נושא היתר.**

(ה) לגבי כל בקשה להיתר לבנין או לתוספת לבנין, ימסור מתכנן שלד הבנין לוועדה המקומית תצהיר בדבר אופן התכנון של השלד לרבות שיטת הבניה, ערוך לפי טופס 9 שבתוספת הראשונה, לא יאוחר מתחילת הבניה.

(ו) כל בעל היתר לבנין או לתוספת לבנין ימסור לוועדה תצהיר מטעם האחראי לביצוע השלד, ערוך לפי טופס 10 שבתוספת הראשונה, בדבר ביצוע השלד, וכי השלד הוקם

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

1 **בהתאם לתכניות שערך מתכנן שלד הבנין, לא יאוחר מהדיווח בדבר הביקורת על גמר הקמת**
 2 **השלד, כקבוע בפרט 16.02 לתוספת השניה.**
 3 (ז) בכל תצהיר לפי תקנות משנה (ה) ו-ו(ו) לענין תוספת לבנין, יוצהר כי תכנון השלד
 4 וביצועו נעשו באופן שיובטח כי הבנין יוכל לשאת את העומסים של התוספת לבנין.
 5 (ח) התצהירים לפי תקנות משנה (ה) ו-ו(ו) יימסרו נוסף על כל תצהיר או הצהרה
 6 הקבועים בכל דין לרבות בתקנות אלה ובייחוד בטפסים 1, 2 ו-4 לתוספת הראשונה.
 7 (ט) **אין בתקנות משנה (ה) עד (ז) כדי לגרוע מחובותיהם של מתכנן שלד הבנין**
 8 **והאחראי לביצוע השלד על פי כל דין, לרבות בהתאם לתקנות אלה ולתקנות אחרות על פי החוק.**
 9

מתוך התוספת השניה לתקנות התכנון והבניה (בקשה להיתר תנאים ואגרות)

12
 13 16.02 (א) **לא יוחל בבניה אלא לאחר שנתמנה אחראי לביקורת הביצוע; אחראים לביקורת**
 14 **יכולים להיות עורך הבקשה או עורכי הבקשה, לפי הענין, ומינויים ייעשה בדרך המתוארת בטופס 1**
 15 **לתוספת הראשונה (להלן בסעיף זה - טופס 1), ובלבד שעריכת הביקורת בכל הנוגע לצורת הבנין,**
 16 **לשטחו, למיקומו המדוייק בתחום הנכס ולהתאמת הבניה לתכניות כמשמעותן בחוק, תהא בכל**
 17 **מקרה בידי אדם אחד בלבד, שהוא עורך הבקשה או הראשון ברשימת כלל עורכי הבקשה (להלן -**
 18 **הרשימה), לפי הענין.**
 19 ...

20 (ד) מתפקידו של **אחראי לביקורת - כל אחד בתחום אחריותו כמוגדר בסעיף זה - לבדוק אם**
 21 **עבודות הבניה בוצעו בהתאם לתנאי ההיתר, לחוק, ולתקנות שהותקנו על פי החוק, לרבות התנאי**
 22 **בדבר העסקת קבלן רשום (להלן - ביקורת).**
 23

24 (ה) הביקורת תיערך על ידי **האחראים לביקורת לסוגיהם** לפחות בגמר שלבים אלה:

- 25 (1) סימון קווי הבנין;
 26 (2) גמר יסודות הבנין;
 27 (3) **גמר הקמת השלד, ואם הקמתו מחייבת הקמת מקלט, אחד או יותר, או עריכת שינויים**
 28 **במקלט קיים - עם תום הקמתו של המקלט העליון בבנין או בגמר עריכת שינויים כאמור, הכל לפי**
 29 **הענין;**
 30 (4) **גמר הבניה.**
 31
 32

33 16.03 (א) **אחראי לביקורת רשאי להתפטר מתפקידו לפי חלק זה על ידי מתן הודעה בכתב**
 34 **למהנדס ולבעל ההיתר, ובלבד שצורף להודעת ההתפטרות למהנדס דיווח על ביקורת באתר הבניה**
 35 **כאמור בסעיף 16.02, שנערכה לא יותר מששה ימים לפני מתן ההודעה.**

36 (ב) **תחילתה של הודעת ההתפטרות היא שבוע ימים לאחר מסירתה לידי המהנדס**
 37 **ולידי בעל ההיתר, זולת אם קבע המהנדס מועד מוקדם יותר, בהודעה בכתב שתימסר אישית או**
 38 **תישלח בדואר רשום לבעל ההיתר ולמתפטר.**

39 (ג) **התפטר אחראי לביקורת, ימנה בעל ההיתר במקומו אדם אחר הכשיר למינוי לפי**
 40 **סעיף 16.02; המינוי יהיה בהודעה לוועדה המקומית שתצורף לה הצהרה של האחראי החדש**
 41 **לביקורת, הכל לפי טופס ג' שבנספח לחלק זה.**

42 (ד) **החל ממינויו יבוא האחראי החדש לביקורת לענין חלק זה, במקום האחראי**
 43 **לביקורת.**
 44

45 16.07 **הוראות חלק זה יחולו, בשינויים המחויבים, גם על האחראי לביצוע השלד, ככל שהדבר**
 46 **נוגע לעריכת הביקורת, לשלביה ולמועדיה, לדיווח עליה, לתוצאות של העדר דיווח במועדו, לתנאי**
 47 **ההתפטרות וסיום התפקיד בדרך אחרת, לתוצאותיהם ולאחריות בנייקין על אי-קיום הוראות חלק**
 48 **זה.**

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

מתוך תקנות התכנון והבניה (פיקוח עליון על הבניה):

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50

1. בתקנות אלה -
"פיקוח עליון" - פיקוח על בניית מבנה או חלקים ממנו כמפורט בתקנות אלה;
"מעבדה מאושרת" - כמשמעותה בסעיף 12(א) לחוק התקנים, תשי"ג-1953;
"עורך בקשה", **"מתכנן שלד הבנין"**, **"אחראי לביקורת"**, **"אחראי לביצוע השלד"**, **"מנהל עבודה"**, **"ותכנית קונסטרוקציה"** - כמשמעותם בתקנות התכנון;
"תקנות התכנון" - תקנות התכנון והבניה (בקשה להיתר, תנאים ואגרות), תש"ל-1970;
"מורשה להיתר" - כמשמעותו בסימן ב' של פרק ה' לחוק;
"קבלן ראשי" - מי שנתמנה כקבלן אחראי לענין היתר הבניה כמפורט בתקנות התכנון.
2. (א) מורשה להיתר, **מתכנן שלד הבנין או מומחה לדבר בתחום שהוא תכנן, חייבים בקיום פיקוח עליון**, כל אחד בתחומו, לפי סעיף 158כז לחוק, וכן חייבים בפיקוח עליון כל אחד מהמנויים לעיל **ועורכי בקשה להיתר**, לגבי הבניה כפי שפורטה במסמכי הבקשה להיתר, אף אם היתר לבניה ניתן שלא לפי פרק ה' לחוק.
 (ב) אין בחובת קיום פיקוח עליון לפי תקנות אלה כדי לגרוע מחובת הביקורת על הבניה בידי האחראים לה לפי תקנות התכנון.
3. **משך הפיקוח העליון יהיה מתחילת ביצוע עבודות הבניה ועד להשלמתן והוצאת תעודת גמר למבנה**; לענין זה, **"תחילת ביצוע עבודות הבניה"** - סימון המיתווה באתר הבניה או נטילת דגימות קרקע מאתר הבניה או ביצוע עבודות עפר, לפי המוקדם.
4. **הפיקוח העליון יכלול פעולות אלה:**
 - (1) **בקה להבטחת התאמת ביצוע הבניה באתר למסמכי ההיתר על נספחיו**, ובכללה התאמה לתכניות הקונסטרוקציה ולתכנית הסידורים הסניטריים;
 - (2) **הדרכה ומתן הנחיות לאחראי על הבקורת בתחום שעליו הוא אחראי, לאחראי לביצוע השלד, לקבלן הראשי, למנהל העבודה או למנהלי העבודה בכל הנוגע לאמור בפסקה (1);**
 - (3) **מעקב אחר בדיקות מעבדה מאושרת הנדרשות לפי כל דין שיועברו אליו בידי הקבלן הראשי או בהוראתו;**
 - (4) **אישור גמר חלקי או מלא של עבודות הבניה לצורך בקשה לחיבור לרשתות החשמל, המים והטלפון ולצורך הוצאת תעודת גמר**; האמור בפסקה זו יחול לגבי עורך בקשה ראשי ומתכנן שלד הבנין, ואולם ראשי עורך הבקשה הראשי להתנות מתן אישורו בחתימת עורכי בקשה אחרים לגבי ביצוע הפיקוח העליון, כל אחד בתחומו.
5. **הפיקוח העליון על בניית שלד הבנין יכלול פעולות אלה:**
 - (1) **הפעולות המפורטות בתקנה 4 ככל שהן נוגעות לבניית שלד הבנין;**
 - (2) **בקורת של אופן ביצוע האלמנטים הראשיים של שלד המבנה בכל קומה מקומותיו, לרבות הרכבתם ומתן אישור ליציאת התקרות או הרכבתן בכל קומה בנפרד; לענין זה, "אלמנט ראשי" - כפי שהוגדר בידי מתכנן שלד הבנין בתכנית הקונסטרוקציה;**
 - (3) **עדכון תכנית הקונסטרוקציה והחישובים הסטטיים, במידת הצורך, על פי שינויים, במידה שישנם, בזמן ביצוע בניית השלד בהתאם לאמור בתקנות התכנון;**
 - (4) **מעקב אחר בדיקות חוזק חומרים, הנדרשות על פי כל דין שיועברו אליו בידי הקבלן הראשי או בהוראתו ומתן הנחיות למפורטים בתקנה 4(2), במידת הצורך, בקשר לכך.**
6. **הפיקוח העליון יבוצע באופן הבא:**
 - (1) **ייערכו ביקורים באתר הבניה של המבנה או של חלקים ממנו, בידי מבצעי הפיקוח העליון או בידי עובד מטעם כאמור בפסקה (2); הביקורים כאמור ייערכו במספר ובמועדים הדרושים כדי לקיים את הפעולות הנדרשות לפי תקנות 4 ו-5, אולם לגבי עורך בקשה ראשי לא יפחת מספרם מהביקורים ומהשלבים שבהם הם נערכים בידי האחראי לביקורת לפי תקנות התכנון;**

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

...

1
2
3
4 (3) ההנחיות במסגרת הפיקוח העליון הנמסרות למי מהאמורים בתקנה 4(2), יירשמו ביומן
5 העבודה שמנהל הקבלן הראשי, וייחתמו בידי מבצע הפיקוח העליון או מיופה כוחו; העתק מיומן
6 העבודה, הכולל את ההנחיות כאמור, יישמר במשרדי מבצע הפיקוח העליון למשך עשר שנים
7 לפחות; לא נוהל יומן עבודה, יימסרו כל ההנחיות, בכתב, לקבלן הראשי והעתק מהן יועבר למהנדס
8 הועדה המקומית וכן יישמר במשרדי מבצע הפיקוח העליון;
9 (4) מבצע הפיקוח העליון ידווח לוועדה המקומית כאמור בסעיפים 1.22 ו-5.04 בתוספת השניה
10 לתקנות התכנון.

11
12 7. הקבלן הראשי יודיע למי שעורכים את הפיקוח העליון לפי תקנות אלה ולפי מסמכי
13 הבקשה להיתר, על תחילת ביצוע עבודות הבניה, וכן יודיע למתכנן שלד הבנין על מועדי ביצוע
14 האלמנטים הראשיים של שלד הבנין.
15

תק' 2 לתקנות רישום קבלנים לעבודות הנדסה בנאיות (היקף כספי ומהות מקצועית):

16
17
18 "עבודות הנוגעות לשלד של מבנה יבוצעו בידי קבלנים רשומים בלבד, אף אם אין היקפן הכספי חורג
19 מן האמור בתקנה 1."
20
21

תקנות הבטיחות בעבודה (עבודות בניה)

בסע' ההגדרות:

22
23
24
25
26
27 "מבצע בניה" - קבלן ראשי או מזמין, המבצע את העבודה כולה או חלקה באמצעות עובדים שלו או
28 באמצעות קבלנים העובדים עבורו;
29 "מזמין" - בעל הנכס או מי שבעל הנכס ייפה את כוחו להתקשר עם קבלנים לביצוע עבודת בניה או
30 בניה הנדסית, כולה או חלקה;
31 "קבלן ראשי" - מי שמתקשר בהסכם חוזי עם מזמין לבצע עבודת בניה או בניה הנדסית;
32 "קבלן משנה" - מי שהתקשר בהסכם חוזי עם קבלן ראשי לבצע עבודות בניה או בניה הנדסית;
33
34

מתוך תק' 2:

35
36
37 (א) מבצע בניה אחראי לכך כי כל עבודת בניה תתבצע בהנהלתו הישירה והמתמדת של מנהל
38 עבודה שהוא מינהו.
39 (ב) מבצע בניה יודיע למפקח העבודה האזורי, עם התחלת פעולת הבניה, את שמו, גילו, מענו,
40 השכלתו המקצועית ונסיונו בעבודת בניה של מנהל העבודה וכן ירשום בפנקס הכללי את שמו ומענו
41 של מנהל העבודה.
42

מתוך תק' 5:

43
44
45 (א) מנהל העבודה חייב למלא אחר הוראות תקנות אלה ולנקוט צעדים מתאימים כדי להבטיח
46 שכל עובד ימלא אחר התקנות הנוגעות לעבודתו, אלא אם כן החובה מוטלת במפורש על מבצע
47 הבניה.

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

...

1
2
3
4 (ג) לא מינה מבצע הבניה מנהל עבודה או הפסיק מנהל העבודה לשמש בתפקידו ולא מונה
5 מנהל עבודה אחר לפי תקנה 2 או נפסל מנהל העבודה ולא מונה אחר במקומו לפי תקנה 4, רואים
6 את כל החובות המוטלות על מנהל העבודה כמוטלות על מבצע הבניה; אין במילוי החובות כאמור
7 על ידי מבצע הבניה כדי לשחררו מאחריות על אי מילוי אחרי הוראות תקנות 2 ו-4.

8
9 6. (א) הטיל המזמין את ביצוע הבניה על קבלן ראשי, יראוהו כמבצע הבניה לענין תקנות
10 אלה והחובות המוטלות בתקנות אלה על מבצע הבניה מוטלות עליו.
11 (ב) מעסיק קבלן ראשי בביצוע פעולת בניה קבלני משנה, יראו את הקבלן הראשי
12 כמבצע הבניה, כאמור בתקנת משנה (א).
13 (ג) הטיל המזמין את ביצוע פעולת הבניה על יותר מקבלן ראשי אחד, יראו את
14 המזמין כמבצע הבניה לענין תקנות אלה והחובות המוטלות על מבצע הבניה מוטלות עליו.
15 (ד) הוראת תקנת משנה (ג) לא תחול אם קיבל אחד הקבלנים הראשיים על עצמו את
16 האחריות הכוללת לביצוע הוראות תקנות אלה, אישר זאת בכתב ושלה הודעה על המינוי, כאמור
17 בתקנה 2, למפקח העבודה האזורי שבאזורו מתבצעת העבודה.
18
19
20

21 19. (א) מנהל העבודה יבדוק את החומר המיועד להתקנת פיגום לפני השימוש בו ויפסול כל
22 חומר שאינו מתאים.

23 (ב) נפסל חומר כאמור בתקנת משנה (א), ירחיקוהו מאתר הבניה.

24 (ג) חומר המיועד לפיגומים יוחזק בנפרד מכל חומר אחר.

25 20. (א) מנהל העבודה יבדוק כל פיגום לקביעת יציבותו והתאמתו למטרה שלה הוא נועד.

26 (ב) הבדיקה לפי תקנת משנה (א) תיערך עם התקנתו של הפיגום ולפני שהחלו להשתמש
27 בו, ולאחר מכן –

28 (1) אחת לשבעה ימים לפחות;

29 (2) אחרי כל הפסקת עבודה של שלושה ימים או יותר;

30 (3) אחרי כל הפסקת עבודה של יום אחד או יותר בשל גשם או רוח.

31 (ג) מנהל העבודה ירשום בפנקס הכללי דין וחשבון על כל בדיקת פיגום ויביא את
32 הרישום לידיעת מבצע הבניה. הוראה זו לא תחול לגבי פיגום שאין אדם עלול ליפול ממנו לעומק
33 העולה על 2 מטרים ולגבי פיגום חמורי.

34 21. כל פיגום יותקן כיאות למטרה שלה הוא מיועד ובאופן המונע התמוטטותו או נפילת אדם
35 או חפץ מעליו.

36 22. מצא מנהל העבודה בבדיקת הפיגום כי אין הוא מתאים למטרה שלה הוא נועד, או שלא
37 קוימו לגביו הוראות תקנות אלה, לא ישתמשו בפיגום כל עוד לא תוקן כראוי, להנחת דעתו של
38 מנהל העבודה.
39
40

41 עד כאן לציטוט הוראות הדין.

42
43 גרסת האלמנה גב' פלונית:

44
45 5. מטבע הדברים גרסת האלמנה נגעה בעיקר לשאלת הנוק ומה שמסרה בשאלת החבות הינו
46 בעיקרו עדות שמיעה או סברה. נרשמה הסכמת הצדדים הדיונית כי עדויות שמיעה וסברה לא
47 תחשבנה קבילות וזאת ביחס לעדויות כולן.

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

1
2 6. עם זאת אציין כי האלמנה הצהירה שהמנוח החל לעבוד עוד לפני התאריך בו ניתן היתר הבנייה
3 ועד מותו הספיק לעבוד בסביבות חודשיים. הוא הספיק לבצע את הטיח בשתי החזיתות ואת הטיח
4 בתוך הבית. לאור תקופת החורף, העבודה לא יכולה הייתה להתבצע ברצף. עוד נתון רלבנטי העולה
5 מעדותה הנו שמשפחת הנתבעים 1,2 הייתה לחוצה לסיים את העבודה והם היו מתקשרים אליה ואל
6 המנוח ומשגעים אותם שיגמור את העבודה כמה שיותר מהר, שכן רצו לחתן את הנתבע 1, ולכן היה
7 על הבית להיות גמור למגוריו ומגורי כלתו המיועדת. **טענות אלה של האלמנה שנזכרו בסע' זה –**
8 **מקובלות עלי.**

9
10 עוד טוענת האלמנה כי כארבעה חודשים לפני שהמנוח נהרג שיפץ הוא את הפיגום עימו עבד.
11 בחקירתה בעמ' 41 לפר', ציינה שהשיפוץ הני"ל של הפיגום היה אצל אדם בכפר (יצוין כי ממילא לא
12 נגרמה התאונה בשל ליקוי כלשהו בפיגום המעורב – הערה שלי י.פ.).

13
14 כל יתר הנטען בתצהיר בשאלת החבות הינו עדות שמיעה או סברה.
15
16 7. גם עדות בתו הבכורה של המנוח, גב' פלונית, לא נגעה לשאלת החבות.

עדות אחיו של המנוח ר' ח'

17
18
19
20 8. העד הצהיר כי ביום התאונה הוזעק בטלפון ע"י אחיו הבכור. הוא הגיע לזירת התאונה וראה את
21 גופת אחיו המנוח עטופה בשמיכה על הארץ ולידה גוש בטון גדול באורך של בין מטר למטר וחצי.
22 הוא הבחין שזה הקורניש (הגמלון) – חלק מן המעקה של גג הבניין. לבד מן הקורניש, נפלו גם
23 בלוקים והפיגום התמוטט לאחר קריסת הקורניש.

24
25 העד הצהיר כי המנוח הספיק לסיים את הטיח בשתי חזיתות של הבניין – מזרחית ודרומית – לפני
26 שניסה להתחיל לעבוד על הטיח בחזית המערבית. הוא גם הספיק לבצע טיח בתוך הבית. על החלק
27 הדרומי בחזית המערבית נותרו חלקים של הפיגום שלא התפרקו והעד ראה שהפיגום מגיע עד
28 לאספלט למטה.

29
30 העד הצהיר כי שם לב שבתוך חלקי הבטון שהיו פזורים בשטח לא היו חלקי ברזל (הרלוונטיות
31 היא בכך שהגמלון שהתמוטט יחד עם חלק המעקה שעליו הורכב, לא חוזק כאמור לבניין בקוצי
32 ברזל כפי שהומחש אף בצילומים, בדו"ח חקירת התאונה של מר מנסור ובחוות דעתו של מומחה
33 ביהמ"ש).
34

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

1 מעבר לכך, חקירתו של העד לא הוסיפה בשאלת החבות, וממילא התייחסה בעיקרה, מטבע
2 הדברים, לשאלת הנזק, שהרי העד אינו בעל מומחיות בתחום הטיח או משטר הבטיחות באתרי
3 בניה, ואף לא ראה התאונה, אלא הגיע לזירה רק לאחר שהתרחשה.

4
5 גרסת העד מולא איימן:

6
7 9. א. העד הצהיר כי ביום התאונה הגיע אליו המנוח. העד עבר עבור המנוח באתר, יחד עם עובד
8 נוסף, הפועל שכיב (תצהירו של האחרון נמשך בהסכמה מן התיק משלא התייצב). לאחר שהגיעו
9 באותו בוקר לאתר, התקין המנוח פיגום בחזית הבניין שבכניסה הראשית של הבית. הבית כולו היה
10 בנוי ומוכן לטיח. גם החזית עליה נתלה הפיגום בבוקר התאונה הייתה מוכנה לטיח. על הגג הייתה
11 קורת בטון בצורת קורניש (הגמלון) עם בלוקים ועמודי בטון בין הבלוקים. תפקידו של העד אותו
12 בוקר התמצה בהכנת טיח. את רגע התאונה עצמו טוען העד שלא ראה. הוא הצהיר שהמנוח היה על
13 הפיגום בגובה הקומה השנייה של הבניין. העובד שכיב מסר לו קרש כדי להניחו בקומה שמעליו.
14 העד הלך במדרגות שבתוך הבניין. לפתע שמע רעש חזק וצעקה, הוא רץ במורד המדרגות וראה את
15 המנוח שוכב על הקרקע ועליו חגורת בטון. מכאן הבין שחגורת הבטון השתחררה מלמעלה ונפלה על
16 המנוח. גרסה דומה מסר גם בהודעתו לחוקר משרד העבודה.

17
18 ב. עוד טען העד כי אינו זוכר שלעת התאונה היה בקשר עין עם המנוח, למרות שנמסר לו שבהודעה
19 למשטרה אמר כך.

20
21 ג. בחקירתו הנגדית הותיר העד רושם לא מהימן. הוא נחקר כמעט שעתיים – בעיקר על ידי ב"כ
22 הנתבע 3, וחלק גדול מתשובותיו היו "לא זוכר". גם על שאלות פשוטות טרח להרהר ארוכות,
23 ולעתים אף גיחך בפרצופו של החוקר. לא נותר אלא להסיק כי ממניעיו ביקש שלא להעיד דבר וחצי
24 דבר בחקירה הנגדית על הידוע לו אודות נסיבות התאונה, מעבר לאמור בתצהירו הקצר. איני מצפה
25 לזיכרון אבסולוטי בחלוף השנים אולם יש הבדל בין אי זכירת פרטים מסוימים לבין מחיקת
26 המכלול מן התודעה. יחד עם זאת יש כאמור די נתונים אובייקטיביים, כדי לאפשר לעמוד על
27 נסיבות התאונה גם בלא עדותו של עד זה. בפרט צילומי הזירה וממצאי חוקר משרד התמ"ת מר
28 מנסור בתכוף לאחר התאונה, ומסקנות מומחה ביהמ"ש, שבעיקרן היו זהות (השוני העיקרי נוגע
29 לשאלה האם יש לייחס אשם למנוח בשל סוג הפיגום בו השתמש, ובעניין זה דעתי דעתו של מומחה
30 ביהמ"ש שהתאונה לא אירעה בשל סוג הפיגום. לכן אין אשם תורם).

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

דו"ח חקירת התאונה של משרד התמ"ת – אגף הפיקוח על העבודה:

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34

10. הדו"ח נערך ע"י מר ווליד מנסור, במסגרת תפקידו כמפקח עבודה, והוגש כאמור בהסכמה, בלא חקירה. הדו"ח כלל גם תמונות של הזירה לאחר התאונה. בתמונות הונצחו אכן שברי בטון של הקורה ושברי בלוקים על הקרקע יחד עם שברים של הפיגום שנפל. תמונה 9 מנציחה את מיקום הגמלון על שפת גג הבניין, גמלון שנבנה למעשה כחלק אינטגרלי מן המעקה. בתמונה עצמה לא נחזה הגמלון (אלא מיקומו), שכן התמוטט כאמור. כפי שניתן להתרשם מן התמונות אין קוצי ברזל במקום בו עמד הגמלון, ואין גם ברזלים המחברים לשברים.

כנזכר אף בדו"ח, מדובר בבניין בנוי בן 3 קומות. הקומה הראשונה משמשת כמחסן ושתי הקומות העליונות נועדו לשמש למגורים. הבניין נבנה ליד בתים אחרים השייכים למשפחת הנתבעים 1,2. מסביב לגג נבנה מעקה. החזית המערבית היא חזית הכניסה לבנין, ומעליה נבנה על הגג קיר בצורת גמלון (משולש).

11. לשם ביצוע עבודות הטיח על הקירות החיצוניים, נעזר המנוח בפיגום תלוי העשוי מצינורות מתכת אנכיים בקוטר 50 מ"מ. הצינורות נתלים במקביל על קירות הבניין בעזרת שלוחות ברזל בפרופיל T. לשלוחות מרותכים צינורות אבטחה ופין אבטחה המהדקים את צינור הפיגום למעקה הבניין. לצינורות הפיגום מתחברים סמוכות בגובה הרצוי, עליהם מניחים את רצפות הפיגום. הרצפות עשויות בדרך כלל מלוחות עצים. צינור הפיגום הוא באורך 6 מ', וניתן להאריכו ע"י חיבור צינורות נוספים בעזרת פני חיבור. ההגעה לרצפות הפיגום נעשית בד"כ ע"י סולמות או דרך חלונות הבניין. לאורכה ולרוחבה של החזית המערבית בבניין ובגובה של כ-15 מ' מן הרצפה, נתלו צינורות פיגומים שהוארכו ע"י צינורות אחרים, וחוברו אליהם סמוכות לכל רוחב החזית.

12. מר מנסור ציין שלא הייתה בידו עדות של עד ראייה למקרה עצמו אך לפי הממצאים הנ"ל שראה בשטח ותוארו לעיל, סבור הוא כי התאונה אירעה כך: המנוח הגיע לאתר ועסק בהתקנת חיזוק הפיגום בחזית המערבית. הוא עיגן את שלוחות הפיגומים על הגמלון שבגג הבניין ואז ירד ועמד על אחד ממשטחי העבודה שברצפת הפיגום הנמצאת בחזית הבניין. הגובה בו עמד הוערך בקירוב ב-7 מ' ממפלס הקרקע. בשלב זה כשהוא עומד על משטח הפיגום, קורת הבטון של הגמלון אליו עוגנו שלוחות הפיגום נתקה ממקומה, נפלה לכיוון הקרקע ובדרכה פגעה במנוח. המנוח נפל ארצה וקורת הבטון של הגמלון נפלה עליו ומחצה אותו למוות. בזירת האירוע נמצאו גושי בטון, בלוקים וחלקי פיגום שבור שהונחו בקרבת מקום לאחר שהועברו ממקום נפילתם.

הפיגומים התלויים שהיו בשימוש בבניין הם בבעלות המנוח והותקנו על ידו. בעל הבניין (נתבע 2) מסר כי ההסכם בינו לבין המנוח היה בע"פ ובלחיצת יד.

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

1 עבודות הבנייה בוצעו ע"י בנאי, בן משפחתו של בעל הבניין (הנתבע 4). הבניין תוכנן ע"י הנתבע 3.
2 עם זאת הגמלון לא תוכנן מראש ע"י הנתבע 3. הוא תוכנן ונבנה ע"י בעלי הבניין כתוספת (כאמור
3 הגמלון לא מופיע בתכנית הבקשה להיתר שהכין הנתבע 3 - הערה שלי י.פ.).
4

5 13. מר מנסור מציין כי בביקורו במקום לא הבחין בקשירות בין האלמנטים של קורות מעקה
6 הבניין לבין פינות הגמלון.
7

8 לא התקבלה במשרד התמ"ת הודעה על תחילת עבודות הבנייה ומינוי מנהל עבודה, כנדרש בחוק.
9

10 מר מנסור לא יכול היה לקבוע כיצד עוגנו שלוחות הפיגום אל הגמלון מכיוון שכל חלקי השלוחות
11 שנפלו הוזזו והורחקו מזירת האירוע ולא ניתן היה לשחזרם.
12

13 מסקנת מר מנסור הייתה כי ניתוק הגמלון ממפלס הגג ונפילתו על המנוח נגרמה כתוצאה מאי
14 חיזוקו וקשירתו של הגמלון כראוי לקורות מעקה הגג. משקלו העצמי של הפיגום יחד עם משקל
15 המנוח שעמד עליו גרמו למומנט מהפך של הגמלון (אליו עוגן הפיגום), אשר לא עמד בעומס האמור
16 ולא הצליח לשאת את הפיגום. כתוצאה נגרם ניתוק הגמלון ונפילתו יחד עם הפיגום והמנוח לקרקע.
17

18 14. לדעת המפקח, מר מנסור, הייתה התאונה נמנעת לו הותקן לצורך עבודת הטיח פיגום זקיפים
19 מצינורות (פיגום מיטות) על פי דרישת תקנה 16 של תקנות הבטיחות בעבודה והפיגום היה נבדק
20 לאחר התקנתו בטרם תחילת השימוש בו ע"י מנהל עבודה מקצועי כנדרש בתקנות 2 ו-20 לתקנות
21 הנ"ל.
22

23 15. אעיר כי הדרישה שמנהל עבודה יבדוק את הפיגום הינה בוודאי במקומה, ונובעת מן הדין,
24 וסעיפי החוק הרלבנטיים צוטטו לעיל. אולם לאור "המשטר" שבו הוקם הבניין לא מונה כלל מנהל
25 עבודה, והאחריות בעניין זה נופלת לפתחם של נתבעים 1,2 שייחשבו כמבצע הבנייה (ראה להלן).
26 ביחס לסוג הפיגום, הרי התייחסות מומחה ביהמ"ש, המקובלת עלי, הייתה שבפועל לא סוג הפיגום
27 הוא שהיה בעיית הבטיחות. בענין זה שונה מסקנתו מזו של מר מנסור. כלומר בבנייה בטיחותית
28 ניתן היה לעשות שימוש גם בפיגום הזיזים של המנוח, ודבר לא היה קורה, שכן לא היה פגם
29 בטיחותי בפיגום עצמו או בחלק מחלקיו. מה שגרם לתאונה הינו אכן חוסר עיגון הגמלון והמעקה
30 שכחלק ממנו נבנה, אל מבנה התקרה והבניין. היה צריך לעגנו באמצעות קוצי ברזל והדבר לא
31 נעשה. מדובר בכשל בטיחותי ממדרגה ראשונה. ממילא גם אלמלא נתלה הפיגום בחלקו העליון על
32 הגמלון בתורת נקודת משען, הרי חובה היתה לעגן המעקה והגמלון שהיה חלק ממנו, כך שיוכלו
33 לעמוד בעומסים מינימליים – מה שלא התקיים. כלומר סוג הסיכון שהתממש, גם אם לא אופן
34 התממשותו המדויק – היה צפוי טכנית ונורמטיבית.

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

גרסת עדיי הנתבעים:

גרסת הנתבע 1, מר נמרוד מועדי (תצהירו סומן נ/5):

16. הנתבע 1 הנו כאמור מגיש הבקשה להיתר בנייה, ומי שהבית נועד לשמש ואף משמש למגוריו. הוא מציין כי לאחר הגשת הבקשה, החליטה הוועדה בישיבה מיום 15.5.06 כי בטרם קבלת היתר יש לעמוד ברשימת דרישות שפורטו.

רשימת הדרישות צורפה והיא כוללת בין היתר:

- א. הסכמת קבלן רשום לביצוע עבודות הבנייה.
- ב. שמתכנן שלד הבניין (הנתבע 3) ימציא תצהיר בהתאם לתקנה 2(ה) לתקנות התכנון והבנייה (בקשה להיתר תנאיו ואגרות) שיטות וחומרי בנייה בשלד (הוראת שעה) תשס"ה – 2005.
- ג. שאחראי לביצוע שלד הבניין ימציא תצהיר בהתאם לתקנה 2(1) לתקנות הני"ל.
- ד. המצאת חישובים סטטיים והצהרת מהנדס.
- ה. אישור קבלן רשום.
- ו. תוכניות עבודה.

הנתבע 1 מפנה לתקנה 2 לתקנות התכנון והבנייה (בקשה להיתר תנאיו ואגרות) כאשר בסעיפים קטנים ה ו- ו נקבע שביחס לכל בקשה להיתר בניין ימסור מתכנן השלד בוועדה המקומית תצהיר בדבר אופן תכנון השלד לרבות שיטת הבנייה לא יאוחר מתחילת הבנייה. וכל בעל היתר לבניין ימסור לוועדה תצהיר מטעם האחראי לביצוע השלד בדבר ביצוע השלד וכי השלד הוקם בהתאם לתוכניות שערך מתכנן שלד הבניין.

17. הנתבעים 1 ו-2 מטילים את האשם לקרות התאונה על הנתבע 3 ועל המנוח עצמו (ביחס לטענות האשם המיוחסות למנוח – ראה בהמשך).

18. הנתבע 1 מציין כי בחר בנתבע 3 לתכנון ביתו וכי זו הפעם הראשונה שהנתבע 3 הגיש בקשה להיתר בנייה. בתחילת פגישותיו עם הנתבע 3 בירר אתו האחרון מהם דרישותיו ביחס לבית כגון: מספר קומות, חלוקה פנימית וצורה. הוא הכין לו תכנית בהדמיה חיצונית, והנתבע 1 ביקש ממנו כמה שינויים. ביחס למראה החיצוני הראה לו הנתבע 3 שתי חלופות: הראשונה עם גמלון והשנייה בלי, ואמר לו שהחלטה הסופית בידיו וכי תוך כדי בנייה יחליט הנתבע 1 באיזו חלופה הוא בוחר

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

- 1 וכי שתי החלופות עונות על ההיתר. מבין שתי החלופות מצאה חן בעיניי הנתבע 1 החלופה ובה
2 הגמלון - מעל העמודים היוצרים את חזית הכניסה לבית.
3
- 4 **הנתבע 1 אף צירף את אותה הדמיה שהראה לו הנתבע 3 ובה נחזה הגמלון המשולש מעל החזית**
5 **(נספח ג' לתצהירו).**
6
- 7 19. הנתבע 3 הוא שטיפל בקיום דרישות הוועדה כגון: אישור המפקח, האחראי על השלד
8 והתצהירים הנדרשים. לדברי הנתבע 1 הנתבע 3 הוא זה שפנה לקבלן הרשום (נתבע 5) וסיכם עמו על
9 העבודות ואף מה יהיה שכרו. יוער כבר כאן כי בית המשפט התבקש ליתן אמונו בטענה בלתי
10 סבירה בעליל לפיה הנתבעים 1 ו-2 שהיו אמורים כביכול לשאת בשכרו של הנתבע 5, לא היו
11 שותפים לסיכומים שסיכם כביכול הנתבע 3 מול הנתבע 5. איני שועה לטענה זו. איני מקבל גם כי
12 הנתבע 3 הוא שפנה לנתבע 5, אלא הנתבע 2 הוא שעשה כן. גם לא היה זה מתפקידו של הנתבע 3
13 לתווך במו"מ בין הנתבעים 1 ו-2 לבין הנתבע 5.
14
- 15 20. הנתבע 1 טוען כי החל בבנייה על פי התוכניות שאושרו (לשון עבר) על ידי הוועדה ובהתאם
16 להיתר הבנייה, וכי לא היו כל חריגות. טענה זו הנה טענה שאין קשר בינה לבין המציאות. כאמור
17 שלד הבניין לרבות הגג והגמלון שעליו היו קיימים לעת התאונה. היתר הבנייה ניתן רק שלושה
18 שבועות קודם. הלו"ז של התרוממות השלד, אף עולה מתאריכי היציקות, הנזכרים בבדיקות
19 הבטון של חברת איזוטופ (ראה להלן בהמשך בסעי' 32).
20
- 21 מכל מקום היות ועבודתו של המנוח כטייח, לפחות בקומה העליונה, הייתה אמורה להתחיל לאחר
22 שהתרומם כל השלד, ברור שהשלד התרומם כבר חודשים לפני התאונה (לגרסת האלמנה כזכור –
23 עבד המנוח באתר באופן לא רצוף כחודשיים לפני התאונה). ההיתר ניתן כאמור רק שלושה שבועות
24 לפני התאונה ושלד בן שלוש קומות (קומת מחסנים, שתי קומות מגורים וגג - שגם הוא היה קיים
25 כבר לעת התאונה לרבות מעקה הגג והגמלון) אינו מתרומם בשלושה שבועות. גם הטענה כי הבניין
26 נבנה בהתאם להיתר הבנייה אינה נכונה. גם אם אתייחס לאפשרות לפיה תכנית הבקשה להיתר
27 הוגשה מתוך תקווה שההיתר יינתן, הרי שאף מאותה תכנית שהוגשה ועל פיה ניתן ההיתר חרג
28 הבניין בממדיו ובשטחו הבנוי, ואף באופן ניכר. ענין אחרון זה אינו נוגע אמנם במישרין לגורם
29 התאונה, אולם מעיד על המשטר ששרר באתר, וההתעלמות מהוראות הדין המסדירות מתווה הבניה
30 המותר.
31
- 32 21. הנתבע 1 מאשר כי הנתבע 4 שהנו בעלה של אחותו הוא זה אשר בנה את ביתו. אין בתצהיר
33 הסבר למעבר הלא ברור בין ההתקשרות כביכול עם הנתבע 5, לבין ההחלטה לשכור את שירותיו של
34 הנתבע 4. מה שנטען הנו שהנתבע 3 נפגש עם הנתבע 4. הנתבע 4 בדק את התוכניות ואישר שביכולתו

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

- 1 לבנות את הבית. הנתבע 3 כביכול טען כי הנתבע 4 יוכל לבצע את העבודות בהיותו איש מקצוע
2 מעולה, וזאת מהכרות אישית איתו. אתמה: וכי הנתבע 1 אינו מכיר את הנתבע 4 הנשוי לאחותו?
3
4 22. הנתבע 4 החל לבנות את הבית והפיקוח בוצע תמיד על ידי הנתבע 3 (בענין זה כאמור דווקא
5 מקובלות עליי טענות הנתבעים 1 ו-2, כי הנתבע 3 לא נשכר רק כמפקח עליון, וכי אף שהה באתר
6 וביצע לפרקים פיקוח החורג מגדר פקוח עליון, בין אם שהה באתר תמיד או רק לפרקים. כאמור,
7 גם הצהרותיו המחייבות על פי דין הציגו אותו כמפקח צמוד ולא רק כמפקח עליון. להבדיל, איני
8 מקבל כלל הטענה של נתבעים 1-2 כי הנתבע 3 הוא שבחר בנתבע 4. הנתבע 2 הוא שעשה כן למרות
9 שידע שהנתבע 4, הנשוי לבתו, אינו קבלן רשום. זאת נעשה כמובן כדי לחסוך בעלויות, ולספק
10 פרנסה "בתוך המשפחה" – הערה שלי י.פ.).
11
12 23. הנתבע 1 מציין כי הראה לנתבע 4 את התוכניות ואת ההדמיה שנתנה לו על ידי הנתבע 3, וביקש
13 ממנו שהבנייה תהייה עם גמלון. עם זאת הנתבע 1 לא התיימר (וטענה זו מקובלת עלי – י.פ.) להנחות
14 כיצד בונים או מבצעים שכן אין לו מושג בענייני בנייה.
15
16 24. הנתבע 1 טוען כי המנוח הוא שפנה אליו ואל אביו, בטרם סיום בניית השלד (מכאן יש להבין
17 שהדבר היה בשלב מסוים לאחר תחילת בניית השלד שאחרת לא ברור כיצד ידע המנוח על קיום
18 הפרויקט). המנוח הוא שביקש לבצע את עבודת הטייח. לטענת הנתבע 1 התכוון המנוח להתחיל
19 בעבודת הבנייה כבר למחרת אך נענה על ידי הנתבעים 1 ו-2 כי טרם הסתיימו עבודות הבנייה (סעיף
20 30 לתצהיר). מכאן מובן שגם הנתבעים 1-2 מודים מבין השיטין כי קודם יש לסיים את בניית השלד
21 בטרם יכול המנוח להתחיל בעבודתו. אין בתצהיר מילה על הסיכומים הכספיים עם המנוח, למרות
22 שברור שהיו כאלה. כל שנטען הנה שהמנוח הציג עצמו כאיש מקצוע מעולה, מנוסה, ששכרו כולל
23 עובדים וציוד ללא חומרים ומחיריו סבירים.
24
25 25. לאחר תקופה מסוימת מן הסיכום עם המנוח (שמועדו לא מצוין, וגם עניין זה אינו מקרי שכן
26 ברור שלא נוח לנתבעים 1-2 לדייק בלו"ז של התרוממות השלד ומתן ההיתר, ביחס למועד התאונה
27 – הערה שלי י.פ.) הגיע המנוח עם עובדיו וציודו והחל לפרוק את הפיגום בשטח. הוא טען כי אין בעיה
28 להתחיל בעבודות במקביל לבנייה כי זה לא מפריע. זאת למרות שמספר פעמים קודם כאשר הגיע
29 לאתר, הבהיר לו הנתבע 4 שטרם הסתיימו עבודות הבנייה.
30
31 26. הנתבע 1 נכח ביום התאונה וראה את המנוח פורק את הפיגום ליד הבית. לדבריו, שאל את
32 המנוח ביחס לסוג הפיגום שכן ראה בעבר פיגומים במקומות אחרים שאינם נתלים על הקירות אלא
33 נפרדים מן הבניין (הכוונה לפיגום מיטות, ולא פיגום זיזים בו עשה המנוח שימוש). לטענת הנתבע 1
34 מסר לו המנוח כי זה הפיגום שבבעלותו בו הוא משתמש יותר מ-10 שנים ואין לנתבע 1 מה לדאוג.

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

1 גם אמו של הנתבע 1 שאלה את המנוח, כאשר הביאה קפה, הכיצד תולה הוא פיגום כזה שכן רואים
2 שהוא תלוי באוויר ומסוכן; והמנוח, טען בפניה שאין לה מה לדאוג ואף צחק.

3
4 27. הנתבע 2 לא התערב בעבודה ולא החליט על שום פעולה ובסך הכל נתן לבנו הנתבע 1 רשות לבנות
5 על הקרקע שלו. הנתבע 1 הוא שניהל והחליט מה לעשות. בזמנו רכש הנתבע 2 קרקע בשטח שני
6 דונם ובנה עליה את ביתו, ועל יתרת השטח נתן רשות לבניו לבנות בתים. הנתבע 1 טוען כי עת
7 הסכים אביו לתת לו לבנות ביתו על המגרש שבבעלותו, נהפך הנתבע 1 לבעלי המגרש. טענה זו אינה
8 משקפת את הדין. אין חלוקה של הקרקע בבעלות הנתבע 2, ובהיותו בעל הקרקע הרשום הופך
9 הוא גם לבעלים של הבתים שנבנו על המקרקעין שלו. הבעלות במקרקעין כוללת גם את המחבורים
10 ואין הפרדה בין הקרקע לבין הבניינים שעליה מבחינת הבעלות הקניינית (סע' 11-13 של חוק
11 המקרקעין).

12
13 זאת ועוד, כפי שצוין, הגרסה המיתממת כאילו לא הייתה לנתבע 2 מעורבות בבנייה, הנה בדיוק זו
14 – גרסה מיתממת. אמת שהבית נועד לשמש את הנתבע 1 וכי האחרון הוא מבקש ובעל ההיתר.
15 הנתבע 2 נרשם בהיתר כבעל הנכס, ובדין כך. ברור גם שלנתבע 1 הייתה מעורבות בשלב הפגישות
16 עם הנתבע 3 ותכנון התוכניות לבית שהיו אמורות לענות על דרישותיו, ביחס לביתו העתידי. אולם
17 הנתבע 1 היה בחור צעיר וחסר ניסיון ואין ספק כי הנתבע 2 הוא שהיה הרוח החיה במה שקשור
18 לבנייה, ולהתקשרות עם הקבלנים השונים, לרבות סיכומים כספיים. למצער, לא נפלה מעורבותו
19 מזו של בנו.

20
21 כך גם העיד הנתבע 5 כי הנתבע 2 הוא שפנה אליו (בשונה מגרסת האחרון כאלו הנתבע 3 הוא שהיה
22 אחראי לסיכומים מול נתבע. יוער כי לא הייתה לנתבע 5 סיבה לנסות ולסייע לנתבע 3 בענין זה,
23 שכן האחרון היה "הרוח החיה" בניסיון להשית אחריות על הנתבע 5). טענה זו של נתבע 5
24 מקובלת עלי. הנתבע 1 גם חי ממשכורת צנועה שהרוויח כשכיר אותה עת וסביר אפוא שאף
25 מבחינת המימון את הבנייה מימן בעיקר, אם לא רק, הנתבע 2. מכל מקום דיינו בכך שהוא שהיה
26 הגורם העיקרי המעורב בהתקשרות מול הקבלנים השונים בפרויקט. לטעמי יש לראות בו ובנתבע
27 1 יחדיו בתורת מזמיני העבודה, בלא הפרדה ביניהם לענין זה, ולכן ייחשבו הם בצוותא כ"מבצע
28 בניה", בתורת מזמין שלא דאג למינוי קבלן ראשי ומנהל עבודה (ראה בהמשך).

29
30 28. הנתבע 1 לא ראה את התאונה עצמה שכן עת שהתרחשה לא נכח במקום, הוא הגיע רק לאחר
31 מספר דקות וראה את המנוח שרוע על הרצפה יחד עם הפיגום בחלקי בלוקים שגם הם התמוטטו.

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

1 הנתבע 1 אף טוען כי כאשר התקין המנוח את הפיגום על הגמלון דהיינו עיגן אותו לגמלון עשה זאת
2 על דרך עיגונו לקו האלכסוני של משולש הגמלון. על פי הטענה התריעה בפניו אם הנתבע 1 שזה לא
3 בטיחותי (טענה שכפי שיחזור אינה מקובלת עליי כלל) והמנוח שוב צחק וטען שזו עבודתו.
4

5 הנתבע 1 טוען שהמנוח לא חבש קסדה ולא נעל נעלי עבודה. אעיר שלא ברורה הרלוונטיות של טענה
6 זו לנסיבות התאונה.

7 יכולים להיות מחדלי בטיחות שונים אך רלבנטיים רק אלו שגרמו עובדתית ומשפטית לתאונה.
8 לאור משקל קורת הבטון שפגעה במנוח ברור שקסדה לא הייתה מצילה אותו, מה עוד שלו
9 העסיקו נתבעים 1-2 מנהל עבודה כנדרש, היה מנהל העבודה אמור להשגיח בכך שכל העובדים
10 באתר מסתובבים עם קסדות. נעלי עבודה כלל אינם רלוונטיים לנסיבות התאונה ולפגיעה כפי
11 שהתרחשה ואף הן לא היו מונעות התאונה. מאחר והנתבעים 1-2 נחשבים כ"מבצע בניה" ממילא
12 מועתקות אליהן החובות המוטלות בדין על מנהל עבודה בפרויקט הבניה – שלא מונה.
13

14 הנתבעים טוענים כי הפיגום בו השתמש המנוח אינו תקני, ואין ממש בטענת המומחה מטעמו שעד
15 ארבע קומות מותר היה לו להשתמש בפיגום זיזים. כאמור מקובלת עלי קביעת מומחה ביהמ"ש
16 שלא היה פגם בפיגום ומכל מקום לא סוג הפיגום הוא שגרם לתאונה, ולו בפן הסיבתיות
17 העובדתית של הגורם שאין בלתו (לא כל שכן המשפטית).
18

19 גרסת הנתבע 2 (תצהירו סומן 7/):

20
21 29. הנתבע 2 חוזר על גרסת הנתבע 1 ומרחיק עצמו ממהלך הבנייה, בה לדבריו, לא היה מעורב.
22 לדבריו בנו הוא שבחר במהנדס מר מאגיד מולא, הנתבע 3. אף הוא טוען כי הנתבע 3 הוא זה שפנה
23 לנתבע 5, סיכם איתו על העבודות ואף על שכרו. לדבריו לא סיכם דבר עם המנוח וכי המנוח יחד עם
24 עוזריו החלו בעבודת הטייח למרות שהנתבע 4 טרם סיים עבודת הבנייה. לא הוא ולא בנו התערבו
25 בשיטת עבודתו או אופן העבודה. אף הוא הגיע לזירת התאונה מספר דקות לאחר האירוע. התצהיר
26 ברובו הנו למעשה העתקה מילולית של הסעיפים הרלוונטיים בתצהירו של הנתבע 1.
27

28 הנתבעים 1-2 מעלים בתצהירים שאלות כמו האם אישרו המפקחים למנוח להתחיל בעבודה או
29 לעבוד על פיגום זיזים, ומדוע לא פנה המנוח למפקחים לאחר התקנת הפיגום ובטרם יחל לעבוד,
30 והאם בדקו המפקחים את הפיגום. יוער כי לא ברור כלל לאילו מפקחים (לשון רבים) הכוונה,
31 כאשר גורם הפיקוח היחיד ששכרו הנתבעים 1 ו-2 היה הנתבע 3, וכאשר לא מינוי קבלן ראשי או
32 מנהל עבודה.
33

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

1 א. כאמור, בחקירתם לא הותירו נתבעים 1-2 רושם אמין. הם הציגו מצג מופרז של אי ידיעה
2 וזיכרון והרבו ביתר בתשובות לפיהן הסתמכו על המהנדס – נתבע 3. בעניינים מסוימים ברור
3 שהסתמכו עליו - שכן שירותיו נשכרו לעריכת בקשה ותכנית היתר, ואף פקוח. אולם ברור כי
4 המשטר של בניה על ידי קבלן לא רשום (קרוב משפחתם במקום הקבלן הרשום ששמו נמסר
5 לועדה), אי התקשרות עם קבלן ראשי שיהא אחראי להתקשרות עם קבלני משנה, אי מינוי מנהל
6 עבודה, ובניה מעבר לתכנית ההיתר ואף לפני שניתן ההיתר- בכל אלה הנתבעים 1-2 הם שהיו הרוח
7 החיה.

8 הם שקבעו את משטר הלא בטיחותי, והם שייחשבו כמבצע בניה במובן תקנות הבטיחות בעבודה
9 (עבודות בניה), משלא התקשרו עם קבלן ראשי ולא מינו מנהל עבודה מדווח. לענין זה ראה תק' 5
10 ו 6 לתקנות הנ"ל, וראה ע"א 878/06 דב טרויהפט נ' דוד עטיה, סע' 63-57 של פסה"ד.

11
12 ב. לענין אי מינוי קבלן ראשי – לא הומחש כי הנתבע 4 היה אחראי לכל תחומי הבניה כקבלן ראשי
13 שהתקשר עם כלל הקבלנים במקום המזמין ואחראי לכלל גזרות הבניה בפרויקט בתורת "כתובת
14 אחת" (ראה ע"א 3805/01 דואני נ' מלחי פ"ד נז(3) 682). למעשה ברור שלא היה כזה. והרי מי
15 שהזמין שירותי המנוח כקבלן הטיח אינו הנתבע 4, אלא הנתבעים 1-2, וכך גם למשל את המודד
16 וברור שגם את יתר הקבלנים ונותני השירות בפרויקט. הנתבע 4 היה אפוא קבלן השלד, אך לא
17 קבלן ראשי. בכל מקרה לדידי לא ניתן היה לראותו כקבלן ראשי לאור העובדה שמדובר בקבלן לא
18 רשום שאסור היה לו בכלל לבנות. ממילא כקבלן לא רשום אין לראותו כמי שמקיים תכלית המינוי
19 של קבלן ראשי עליה עמד ביהמ"ש העליון בפרשות דואני וטרויהפט, היינו שהוא יהא זה שיהווה
20 "כתובת" אחת להיפרע ממנה לענין כל גזרות הבניה, במקום המזמין שאינו בהכרח בעל הידע
21 המקצועי ואינו בהכרח קבלן רשום. אין לאפשר למזמין לפרוק מעליו אחריות של מבצע בניה
22 ולהעתיקה אל כתפי קבלן משעה שהקבלן "הראשי" שבחר למנות כלל אינו קבלן רשום. זאת אפילו
23 במצב שלא התקיים בענייננו, בו אותו קבלן הוא שהתקשר במקום המזמין עם כלל קבלני המשנה
24 ונותני השירותים בפרויקט. מעבר לצורך - אין הדבר מונע בהכרח תניות שיפוי במישור היחסים
25 שבין המזמין לאותו קבלן, אך במישור היחסים כלפי צד ג' שנפגע ייחשב המזמין במצב זה כמבצע
26 בניה.

27
28 ג. לעניין אי מינוי מנהל עבודה – אין חולק שלא מונה מנהל עבודה (בודאי לא הוכח שמונה –
29 והנתונים בידי הנתבעים 1-2). זאת בניגוד לחובה החלה על המזמין בתק' 2 לתקנות הבטיחות
30 בעבודה (עבודות בניה). הנתבע 3 אינו מנהל עבודה הנזכר בתק' 3 לתקנות הנ"ל. מכל מקום משלא
31 דווח כנדרש על מינוי מנהל עבודה – אין לראותו כמי שמונה אפילו היה כזה באתר – ולא היה. ראה
32 תק' 2(ב) לתקנות הנ"ל וכן סע' 67 לפסה"ד בענין טרויהפט.

33

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

1 ד. כאמור במישור האחריות הנזיקית איני סבור שראוי להפריד בין נתבעים 1-2, ושניהם כאחד
2 בתורת מזמינים שלא מינו קבלן ראשי ומנהל עבודה, ראוי שייחשבו בתורת "מבצע בניה", בלא
3 הפרדה ביניהם, לאור מעורבותם השלובה בפרויקט וזיקתם הקניינית. מחד הנתבע 2 הוא בעל
4 הנכס מחד שנזכר ככזה בבקשת ההיתר, היה מעורב בבניה ובהתקשרות עם הקבלנים ואף נשא
5 בעלותה. מאידך הנתבע 1 בנו הנו בעל ההיתר ומי שהבית היה אמור לשמש למגוריו בתורת מחזיק,
6 וברור שאף הוא היה מעורב במגעים עם הקבלנים. שניהם כאחד צריכים להחשב בנסיבות בתורת מי
7 שהזמינו שירותי הקבלנים השונים, והנם אפוא "מזמין" כאמור בהגדרת "מבצע בניה" שבתקנות
8 הבטיחות בעבודה (עבודות בניה).
9 בהתאמה, משלא מינו קבלן ראשי ולא מנהל עבודה, ייחשבו שניהם כאחד כמבצע בניה. ככזה –
10 מועתקות אליהם חובותיו של מנהל עבודה (תק' 5 לתקנות האמורות, סע' 68 לפסה"ד בענין
11 טרויהפט). מי שהזמין שירותי המנוח כקבלן הטיח אינו הנתבע, אלא הנתבעים 1-2. לענייננו
12 כאמור רלבנטיות תק' 19 עד 22 לתקנות הנ"ל המקיימות חובות הבדיקה והפיקוח של מנהל עבודה
13 ביחס לפיגומים המשמשים באתר. בפרט תק' 20(א), 21 ו 22 שצוטטו לעיל. סע' אלה לפי ניסוחם
14 הרחב בהחלט כוללים את חובת הבדיקה מטעם מנהל עבודה לא רק שהפיגום עצמו בטיחותי (מה
15 שהתקיים) אלא שגם עיגונו הנו עיגון לבטח המבטיח יציבותו – מה שלא התקיים לאור אופן בנית
16 הגמלון.
17
18 ה. הגיעו הדברים לאבסורד כאשר הנתבע 1, שעבורו נבנה הבית, טען כי לא ידע כלל מהנתבע 5 (לא
19 אחר מאשר הקבלן הרשום ששמו נמסר כאמור לוועדה בתור הקבלן הרשום שיהא קבלן השלד). גם
20 הנתבע 2 שהנו בעלי הקרקע והבנין, "לא ידע" כביכול דבר הקשור לנתבע 5, וטען שהנתבע 3
21 המהנדס מולא מגיד אמר לו כביכול שיש לשלם לנתבע 5, והנתבע 2 שלם לו לדבריו 1200 או 1500
22 ש, כשהוא אפילו "לא יודע" לשם מה. איני מקבל כאמור גרסה זו. גם הנתבע 5 ציין שהנתבע 2 (לא
23 הנתבע 3), הוא שפנה אליו ישירות כדי שישמש קבלן רשום בפרויקט והוא הסכים וחתם על תצהיר
24 קבלן רשום לוועדה המקומית. כאמור אין גם הגיון בכך שהנתבע 5 ייטול סיכון על דרך הצגת מצג
25 שווא ביודעין ובחתימתו לוועדה, בתמורת סכום כה זעום. אני דוחה גרסה זו של נתבעים 1-2,
26 שנועדה אך להקטין חלקם באחריות, ולהטילה על נתבע 3, משל הוא שהיה הרוח החיה ב"תרגיל"
27 של נידוב קבלן רשום לצרכי השגת ההיתר, ובצוע העבודה בפועל על ידי קבלן לא רשום – הנתבע 4
28 הנשוי לבת הנתבע 2. קשה להלום שלנתבעים 1-2 לא היו יד ורגל בבחירת הקבלן שיבנה ביתם, וכי
29 פעלו באופן עיוור, כביכול בעקבות המלצותיו של הנתבע 3. כפי שפורט וראה בהרחבה בהמשך - גם
30 לנתבע 3 חלק באשם לקרות התאונה. אולם לא הוא שבחר בנתבע 4, ולא הוא שעמד מאחורי אותו
31 "תרגיל". אין לו שום ענין לחסוך בעלות על דרך שימוש בקבלן לא רשום שהנו קרובם של נתבעים 1-2
32 2. היה זה מעניינם של הנתבעים 1-2. אין ממש גם בגרסה כאילו הנתבע 3 הוא ש"סגר מחיר" מול
33 הנתבע 5. ממתי מהנדס הוא זה שסוגר מחירים עם קבלנים בלא אישור של המזמין – נתבע 2 -
34 כמי שאמור לשלם? גם כאן מדובר בגרסה מוקצנת ולא אמינה. ניתן עוד היה לתהות אם היה בה

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

1 ממש ולו בחלקה, לו נשמעה גרסה מרוככת שהנתבע 3 סייע לנתבע 2 במו"מ מול בעלי מקצוע שונים.
2 אלא שלא זו הגרסה שנתנה. ולגרסה שהנתבע 3 כביכול קבע הכל והנתבעים 1-2 רק ענו "אמן" –
3 **איני שועה.**

4
5 ו. הנתבעים 1-2 ניסו כאמור לצייר תמונה כאילו האב רק עזר לבנו בכסף ובעצה טובה, אך לא היה
6 מעורב כלל בטיפול מול הקבלנים ונותני השירותים השונים בפרויקט, והבן הוא שטיפל בכל. כפי
7 שצוין, **זו אינה התרשמותי.** הרושם הוא שהנתבע 2 ולא הבן טיפל בעבודות ובהזמנות מול הקבלנים
8 ונותני השירותים, אף שהבן עמד עמם בקשר ישיר במה שקשור לגימור, דרישות בניה שחרגו מן
9 ההיתר וכו'. כך למשל לא ידע הבן אפילו מה שכרו של מר סלים שחאדה הנתבע 4, ובאותה נשימה
10 אמר ששכרו נמוך. למה?: כי לאשורה אביו, חרף הכחשתו, הוא שטיפל בהזמנה ולא הבן.
11 הכיצד הנתבע 1, שמתיימר לטעון שהוא ולא אביו, הנו זה שעמד מול נותני השירותים כולם, לא
12 זוכר דבר וחצי דבר על ההתקשרויות מול הקבלנים? בכך תואמת התרשמותי גם את זו של מומחה
13 ביהמ"ש – ראה עמ' 166. האחרון העיד כי התרשם כי הנתבעים 1-2 היו "חטיבה אחת", ושניהם
14 צריך שייחשבו בגדר המזמין.

15
16 ז. נתבעים 1-2 טוענים שהתחילו לבנות רק כאשר שהנתבע 3 אמר להם להתחיל לבנות. **גם זו**
17 **התחמקות לשמה, ואיני שועה לטענה. הרי ידעו שאין עדיין היתר ולא נזקקו "לברכת הדרך" של**
18 **הנתבע 3.** הדבר תואם גם גרסת אלמנת המנוח בתצהירה שמשפחת מועדי (נתבעים 1-2) הייתה
19 מתקשרת ומשגעת אותם שהמנוח יזדרז להגיע, שכן רצו להקדים ולסיים הבניה לקראת חתונתו של
20 הנתבע 1.

21
22 ח. גם בענין אי מינוי קבלן ראשי ומנהל עבודה היו תשובות הנתבעים 1-2 ממין "סמכנו על הנתבע
23 3". **אלא שהאחרון כאמור מהנדס, ולא מנהל עבודה.** הוא לא שימש קבלן ראשי ולא היה אמור
24 להתקשר עם נותני השירותים השונים. הנתבעים 1-2 עצמם הם שהתקשרו עם המנוח, עם הנתבע 3
25 ועם הנתבע 4, וסביר שעם נותני שירותים נוספים כמו חשמלאי, רצף אינסטלטור ועוד.

26
27 30. לסיכום: אמנם הבית נבנה לצרכיו של נתבע 1 ותוך מעורבות שלו, אך הנתבע 2 כמי שבנה לבנו
28 בית על חלקתו, גם הוא שהיה מעורב בתהליך הבניה והזמנת הקבלנים השונים. נראה שמעורבותו
29 בתהליך הבניה היתה אף גדולה מזו של בנו. הנתבע 1 אותה עת היה בחור צעיר בן 21 עם משכורת
30 נמוכה (כפי שהעיד 4500 ₪). כך, גם בנ/6 בהודעה למל"ל הודה הנתבע 2 שהוא זה שבנה הבית.

31
32 31. עדות הנתבע 1 היתה מגמתית במיוחד. הוא אישר כי חפץ בגמלון המשולש מטעמים אסתטיים.
33 הוא בחר תכנית (הדמיה) אצל נתבע 3, והגמלון הופיע בתוכנית, וזה הספיק לו. לדבריו הוא לא
34 מבין כלום בהיתרים ולא בכלום ובנה כביכול על פי התוכנית, ואיך הגמלון לא מופיע בתוכנית כאשר

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

1 מופיע בתוכנית של הנתבע 3: ? אלא שהגמלון אכן לא מופיע בתכנית ההיתר, והנתבע 1 באופן מגמתי
2 בחר להתכחש להבדל הבסיסי בין תכנית בקשה להיתר לבין תכניות הדמיה – שבחלק מהן אכן
3 הופיע הגמלון. הנתבעים 1-2 אכן אינם אנשי מקצוע אולם אין בכך כדי למנוע היכולת להבחין
4 אבחנות בסיסיות.

5
6 32. אני דוחה גרסת הנתבע 1 על אזהרות שהזהירה כביכול אמו את המנוח על כך שהוא מתקין
7 הפיגום באופן מסוכן ולא יציב ושיזהר. לא ברור מה ניסיונה של האם בענייני פיגומים ובטיחות, מה
8 גם שזו עדות שמיעה פסולה, כאשר האם לא הובאה לעדות. כאמור, הצדדים התנגדו אהדדי
9 לעדויות שמיעה סברה והרחבת חזית.

10 תשובות הנתבע 1 לגבי אזהרות כביכול של אמו למנוח שהפגום לא תלוי כמו שצריך, סותרות גם
11 תשובותיו לשאלות 51-54 בשאלון (ת/5) שם רשם שאינו יודע מתי התריעה אמו בפני המנוח, מדוע
12 סברה שהפיגום מסוכן, מה השיב המנוח ומי נכח בשיחה.

13
14 היות ולא נתתי אמון בחלק הארי של גרסת נתבעים 1-2, איני שועה גם לטענתם כאילו שאל הנתבע
15 1 את המנוח שאלות לגבי סוג הפיגום שהביא, שאינו פיגום מיטות. הנתבע 1 הרי הציג שוב ושוב
16 מצג כי אינו מבין בבניה, ולפתע מגלה הוא ענין בסוג הפיגום? בדיעבד קל לטעון טענות כאלה שאין
17 מי שיפריכן לאור פטירת המנוח, ויש להתייחס אליהן בזהירות בפרט על רקע אי אמינות הגרסה
18 הבסיסית. בדומה לזהירות הכללית בה חב ביהמ"ש כאשר מדובר בטענות הנטענות בדיעבד כנגד
19 עזבון. ניתן כמובן לקבל טענות עובדתיות כנגד עזבון כאשר התשתית עליה הן נשענים מהימנה.
20 אולם גרסתם של נתבעים 1-2 אינה מהימנה.

21
22
23 גרסת הנתבע 3 (תצהירו סומן 9/):

24
25 33. אין חולק כי לא נחתם הסכם בכתב בין הנתבעים 1-2 לבין הנתבע 3. מקובלת עלי טענת הנתבע 3
26 (ראה בעמ' 106) כי ישב עם שני הנתבעים (האב ובנו), שהיו מעורבים בתהליך הבניה.

27
28 הנתבע 3 טוען כזכור כי נשכר לשם הוצאת היתר הבניה, ועריכת פיקוח עליון באתר. לפי הנטען על
29 ידו - תפקידו היה רק עורך הבקשה להיתר ומתכנן שלד הבניין כהגדרת המונחים בתקנות התכנון
30 והבניה (בקשה להיתר תנאיו ואגרות) (להלן "התקנות"). אזכיר - הגדרת "מתכנן שלד הבניין" בתק'
31 1 לתקנות הנה "מי שהורשה להגיש חישובים סטטיים לרשות מוסמכת על פי תקנות המהנדסים,
32 ושחתם על הבקשה להיתר ועל נספחיה כאחראי לתכנון שלד הבניין נושא הבקשה ולביצוע פיקוח
33 עליון על הקמתו". ואלו הגדרת "עורך הבקשה" הנה "מי שחתום על הבקשה להיתר ועל נספחיה
34 כעורכם, או הבא במקומו, הכל כמפורט בתקנות 2(ד) – 2(ז) ובטופס 1 לתוספת הראשונה".

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

1
2 34. א. אלא שאין חולק כי הנתבע 3 לא ערך רק את הבקשה להיתר וחתם עליה, ואינו רק מתכנן שלד
3 הבניין. הוא חתום על בקשת ההיתר (ת/4) הן כעורך הבקשה ; הן כמתכנן השלד ; הן כאחראי
4 לביצוע השלד והן כאחראי לביקורת. הכל ב 19.7.06, לפני התחלת הבניה, 7.5 חודש לפני התאונה.
5
6 ב. במקביל ובאותו יום – 19.7.06 (לענין המועד ראה סעי' 9 לתצהירו) – חתם הנתבע 3 בהתאמה על
7 שלושה תצהירים (צורפו לתיק מוצגי התובעים):
8 תצהיר ראשון הוא תצהיר של מתכנן השלד לפי טופס 9 של הועדה ותק' 2(ה) של תקנות התכנון
9 והבניה (בקשה להיתר תנאיו ואגרות).
10 תצהיר שני – הצהרה כי הוא המהנדס האחראי לביצוע השלד והגשת חישובים סטטיים לפי
11 תקנות התכנון והבניה (חישובים סטטיים ותכניות קונסטרוקציה – ראה בתיק מוצגי התובעים).
12 זהו תצהיר בו נוטל על עצמו הנתבע 3 אחריות של אחראי לביצוע שלד, ועל פי לשונו הוא נושא פני
13 עתידי. כל עוד לא ביקש להשתחרר מתפקידו (והוא ביקש לעשות זאת רק לאחר התאונה במכתב של
14 הסרת אחריות לאור העובדה שהגג והגמלון לא נבנו לפי תכנית ההיתר) אמור החתום על תצהיר זה
15 לשאת באחריותו של אחראי לביצוע שלד
16 תצהיר שלישי הוא של אחראי לביצוע שלד הבניין שהוגש לוועדה המקומית לתכנון ובניה לפי
17 טופס 10 של הוועדה, המפנה לתקנה 2(ו) לתקנות, שזו לשונה:
18
19 " כל בעל היתר לבנין או לתוספת לבנין ימסור לוועדה תצהיר מטעם האחראי לביצוע השלד, ערוך
20 לפי טופס 10 שבתוספת הראשונה, בדבר ביצוע השלד, וכי השלד הוקם בהתאם לתכניות שערך
21 מתכנן שלד הבנין, לא יאוחר מהדיווח בדבר הביקורת על גמר הקמת השלד, כקבוע בפרט 16.02
22 לתוספת השניה".
23
24 ג. בתצהיר האחרון מצהיר שוב הנתבע 3 החתום עליו (על פי הנוסח האחיד) כי הוא אחראי לביצוע
25 שלד הבניין. עוד הוא מצהיר כי הוא בוצע על פי כל דין, בהתאם להיתר הבנייה ובהתאם להוראות
26 העוסקות בשלד הבניין בחלק ה' של התוספת השנייה ובהתאם לתוכניות שערך מתכנן שלד הבניין.
27 הוא מצהיר בין היתר כי שלד מבטון מזוין הוקם על פי הוראות הביצוע בתקן ישראלי 466, תקן
28 ישראלי 904 לעניין טפסות ותקן ישראלי 1139 לעניין פיגומים. הוא מצהיר כי כל החומרים
29 והמוצרים המרכיבים את שלד הבניין מתאימים לדרישות התקנים בהתאם להוראות חלק ה'
30 בתוספת השנייה, וכי כל בדיקות השלד ומרכיביו בוצעו על פי התקנים המתאימים ובהתאם
31 להוראות התוספת השנייה, וכי תוצאות הבדיקות הועברו למתכנן השלד ובוצעו תיקונים על פי
32 הנחיותיו ככל שניתנו. עוד מצהיר הוא כי הקמת השלד נעשתה בהתאם לשיטת הבנייה התואמת
33 הוראות כל דין ובמקרה של תוספת לבניין קיים ביצע את השלד באופן שיובטח כי הבניין יוכל לשאת
34 את העומסים שעשויים להיות מופעלים עליו כתוצאה של התוספת לבניין. להבדיל מן התצהיר

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

- 1 הקודם של אחראי לביצוע שלד שענייננו נטילת התפקיד, תצהיר זה אינו צופה פני עתיד אלא אמור
2 להוות אישור בדיעבד של המהנדס האחראי לביצוע שלד, לגבי תקינות שלד שכבר בוצע.
3
- 4 ד. מכל מקום, תצהיר אחראי לביצוע שלד, כבר אינו תצהיר של פיקוח עליון. וכאשר נלווה לו
5 בנוסף תצהיר של אחראי ביקורת הרי מהות הפיקוח המתחייב הנה זו של פיקוח צמוד. ראה גם
6 חקירת מומחה ביהמ"ש בעמ' 201 החל משו' 17. על טיב הפיקוח הנגזר מן התצהירים כפיקוח צמוד
7 ולא רק עליון - לא היתה מחלוקת. אמנם הביטוי "פיקוח צמוד" השגור בעולם הבניה, אינו מוגדר
8 בד"ר (להבדיל מפיקוח עליון שכן זכה להגדרה בתקנות התכנון והבניה (פיקוח עליון על הבניה) אפילו
9 לעניין שלבי הביקורים באתר).
- 10 אולם ברור שבכל הקשור לשלד הבנין כולל הגג, יש חפיפה, לא מבוטלת לעתים, בין תפקידיו של
11 מפקח צמוד לבין מהנדס החותם כאחראי על ביצוע שלד, ואחראי ביקורת. ויפס הדברים במשנה
12 תוקף משעה שלא מונו בענייננו מנהל עבודה, לא היה קבלן ראשי שהתקשר עם שאר הקבלנים ונותני
13 השירותים, וגורם הפיקוח היחיד שנשכרו שירותיו היה הנתבע 3. לאורך חקירתו ברור היה שהנתבע
14 3 אינו מבקש להתכחש גם אם לא הודה במפורש (קשה גם להתכחש לכך לגופו של ענין) שתצהירים
15 מעין אלו תואמים חובות של פיקוח צמוד באתר ולא רק פיקוח עליון (עמ' 106 למטה ו 107 למעלה).
16 המחלוקת היתה בשאלה האם אכן נשכר הנתבע 3 בפועל על ידי נתבעים 1-2 כמפקח צמוד והאם
17 בצע פיקוח כזה; או שבהגדרה נשכר על ידם רק כמפקח עליון ומתכנן שלד, כאשר חתימתו על
18 תצהיר אחראי לביצוע שלד התואם בעיקרו פיקוח צמוד, נועדה רק לסייע בידם לקבל היתר הבניה,
19 היינו הייתה מן השפה ולחוץ, והוא לא ביצע ולא היה אמור לבצע פיקוח צמוד.
20
- 21 ה. הנתבע 3 טוען כי מדובר היה בדרישה פורמאלית שהציבה הוועדה להגשת תצהיר אחראי לביצוע
22 שלד עליו חתם, כתנאי לקבלת ההיתר. היות ושירותיו נשכרו לצורך קבלת היתר – חתם אף כאחראי
23 לביצוע שלד, ואחראי לביקורת. לדבריו לאחר שקיבל את דרישת הוועדה להמציא תצהיר של אחראי
24 לביצוע שלד, הבהיר לנתבעים 1-2 כי דרישת הוועדה אינה מקובלת עליו. במלים אחרות, הוא לא
25 יבצע הפיקוח הנדרש באותם תצהירים של אחראי ביקורת ואחראי לביצוע שלד. לדבריו "גם הוועדה
26 יודעת את זה" (עמ' 107 לפר'). אם כן אף הנתבע 3 הבין כי הנובע מתצהירים אלו עליהם חתם, הנו
27 פיקוח צמוד, ולכן ראה לדבריו להבהיר לנתבעים 1-2 שלא יבצע הפיקוח הנזכר בתצהירים עליהם
28 חתם לוועדה. הוא סבור כי אינו מחויב בד"ר לבצע פיקוח כזה, שכן לא לשם כך נשכרו שירותיו, ולא
29 כך סוכם עם מי שהזמין עבודתו – נתבעים 1-2. בטענה זו אין ממש.
30
- 31 35. א. אין שום חובה שמפקח העליון ייקח על עצמו אחריות גם לפיקוח של אחראי לביצוע שלד או
32 של אחראי לביקורת. אך מרגע שעשה כן בחתימתו שוב אין הוא יכול להתנער מאחריותו על פי דין
33 לפיקוח הנובע מתפקידים מצטברים אלה כפיקוח צמוד, בין אם ביצע אותו ובין אם לאו. אחריות
34 זו משתרעת ביחס לכל הכרוך בתפקידי אחראי ביקורת ואחראי לביצוע שלד בפרויקט, עד לשלב בו

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

1 הגיש הודעת השתחררות כדין לועדה, על פי סעי' 16.03 ו 16.07 לתוספת לתקנות התכנון והבניה
2 (בקשה להיתר תנאים ואגרות).

3
4 כאמור, בשונה מהילוכו, מקובל עליי כי שירותיו של הנתבע 3 נשכרו בפועל על ידי נתבעים 1-2 לא
5 רק לשם עריכת הבקשה להיתר ותכנון השלד אלא גם לצורך פיקוח באתר, גם אם קשה להניח
6 שהנתבעים 1-2 נכנסו מולו להגדרה מדוקדקת של פקוח צמוד ומה הוא כולל. הנתבעים 1 ו-2 לא דקו
7 בשאלה מה מחייב תפקידו של מפקח צמוד, כפי שלא דקו בשום דרישה חוקית הנוגעת לענייני תכנון
8 ובנייה, כאשר הדרישה הבסיסית שחלה עליהם לא היתה להפוך למומחים בענייני בניה, אלא
9 לשכור בעלי תפקידים מתאימים המוגדרים בדין, ולבנות לפי תכנית ההיתר ורק משעה שיש היתר.
10 ב. כפי שבואר, בקונטקסט התאונה כפי שאירעה, הרלבנטיות היא בעיקר להיעדרם של קבלן ראשי
11 ומנהל עבודה. אולם ברור, כי גם אם לא דקו הצדדים בהגדרה המשפטית של היקף הפיקוח עת
12 נשכרו שירותי הנתבע 3, מעשית היה צורך במפקח שיהא בשטח וינחה את הנתבע 4 בשלבי הבנייה
13 העיקריים. נוכחות בשטח בשלבים מסוימים נדרשת גם ממפקח עליון, וגם תפקידי פיקוח הכלולים
14 ב "פיקוח עליון" אינם כה מצומצמים, כעולה מתקנות התכנון והבניה (פיקוח עליון על הבניה)
15 שצוטטו לעיל. על מפקח עליון לוודא התאמה של הבניה לתכנית ההיתר, אך גם "לקיים בקורת של
16 אופן ביצוע האלמנטים הראשיים של שלד המבנה בכל קומה מקומותיו, לרבות הרכבתם ומתן
17 אישור ליציקת התקרות או הרכבתן בכל קומה בנפרד". לשם כך ברור שעליו להיות נוכח בשלבי
18 היציקה השונים של השלד.

19
20 ג. הצורך המעשי וחיסכון בעלויות הוא שהנחה את הנתבעים 1 ו-2 ולכן יכול כי שירותיו של הנתבע
21 3 נשכרו רק לצרכי המינימום שהיו בשטח, במה שנוגע לפיקוח. ואולם גם צרכי המינימום חרגו
22 מפיקוח עליון גרידא, וברור שהיה צורך במי שיהא באתר לפרקים וינחה הנתבע 4 ופועליו. יהא היקף
23 העסקתו המוסכם אשר יהא, חרג הוא מפיקוח עליון, וממילא הוא זה שנתן הצהרות על טפסים
24 רשמיים לוועדה המקומית לתכנון ובנייה שמשמעותן המשפטית הנה כי יישא גם בתפקיד של פיקוח
25 צמוד. היקף הפקוח שהפעיל הנתבע 3 בשטח חרג מפיקוח עליון, אך לא עלה כדי פיקוח צמוד, כאשר
26 הוא עצמו טוען שלא ביצע פיקוח כזה כי לא לשם כך נשכר. איני מקבל טענתו כי נשכר על ידי
27 נתבעים 1-2 רק לפיקוח עליון אך אף לו קבלתי אותה, חובה שבדין הייתה לו לנתבע 3 לקיים פיקוח
28 צמוד. חובתו זו נובעת לא מהסיכום מול הנתבעים 1-2 שהזמינו שירותיו, אלא מחתימותיו בבקשה
29 להיתר ובתצהירים שנתן לוועדה המקומית כממלא תפקיד של אחראי ביקורת ואחראי לביצוע שלד.
30 הדין הוא שקובע את החובה והיקפה באופן קוגנטי, ולא ניתן להתנות עליו בהסכם גלוי או סמוי עם
31 מזמין העבודה.

32
33 ד. יכול שהתמורה הכלכלית בהסכם בין הנתבע 3 לבין נתבעים 1 ו-2 לא הייתה הולמת לדעתו של
34 נתבע 3, תפקיד של מפקח צמוד (ראה להלן); אולם זה כבר שיקול כלכלי שלו, וכאמור לא הייתה לו

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

1 שום חובה להצהיר כי ייקח על עצמו תפקיד של מפקח צמוד, וזו אכן המשמעות הנובעת מחתימותיו
2 על הבקשה להיתר והתצהירים שהוגשו לוועדה. ברור שמבחינת פרשנות הדין ושיקולי מדיניות
3 משפטית, אין לאפשר למהנדס להצהיר הצהרות מחייבות שימלא תפקיד זה או אחר הנדרש בחוק
4 בפרויקט בניה, כדי לאפשר לבעל הנכס או בעל ההיתר משטר של הוזלת עלויות בלא שיישכרו בעלי
5 תפקיד מתאימים ונדרשים בדין, ואז לטעון "לא אני נושא באחריות לתפקידים אותם הצהרתי
6 שאמלא באתר ובפרויקט, שכן ידוע היה למי ששכר שירותי שאינו שוכר אותי לאשורה כאחראי
7 לביצוע שלד או אחראי ביקורת". להצהרות על נטילת תפקיד מוגדר בחוק התכנון והבניה יש
8 משמעות מחייבת בדין.

9
10 36. מבחינת דרישות הוועדה או חוק התכנון והבניה אין הרי חובה שאותו גורם ישמש הן בתפקיד
11 המפקח העליון והן בתפקיד אחראי לביצוע שלד או אחראי ביקורת. לא אחת יש פיצול בין
12 התפקידים. מי שמציג מצג בפני הרשות המוסמכת כי הוא נוטל על עצמו תפקיד של פיקוח צמוד
13 אינו יכול להתפרק מחובה זו שבדין, כפי שביקש הנתבע 3 לעשות, רק בדיעבד כאשר ידוע שאירע
14 אסון. **אם לא ביצע התפקיד אותו התחייב לבצע בהצהרה מחייבת מכוח חוק התכנון והבניה**
15 **ותקנותיו – הרי חטא בהתרשלות ואף בהפרת חובה חקוקה, שכן חייב היה לבצע תפקיד זה בדיוק**
16 **כל עוד לא השתחרר ממנו באופן רשמי; ואם השתחרר ממנו כדין (לא כך אירע) – חלה אחריותו**
17 **ביחס לאופן הפיקוח שבוצע ונכנס לאותו תפקיד שנטל על עצמו עד לשלב בו השתחרר ממנו כדין**
18 **(ראה להלן).**

19
20 37. א. הנתבע 3 טוען לא רק שדרישת הוועדה שיחתום על תצהיר מעין זה היתה פורמאלית, אלא
21 שביחס לתצהיר השלישי שנזכר מדובר היה על דרישה לא חוקית שהקדימה זמנה מבחינת המועד בו
22 נדרש בעל היתר להמציא לוועדה תצהיר אחראי לביצוע שלד. לדבריו, פנה למהנדס הוועדה ומסר לו
23 שתצהיר כזה אינו חוקי. לדבריו הוועדה המקומית יכולה להסתפק, והגיונית בשלב הבקשה להיתר
24 אמורה להסתפק, בהתחייבות של מבקש ההיתר לבצע העבודה על ידי קבלן רשום ואחראי לביקורת
25 ואחראי לביצוע שלד, כאשר לעניין טופס 10 של הוועדה לפי תקנות התכנון והבניה (בקשה להיתר
26 תנאים ואגרות) שהנו כאמור אותו תצהיר של אחראי לביצוע שלד – טופס זה אמור להיחתם
27 ולהימסר לוועדה רק לאחר ביצוע בניית השלד, ולראייה לשונו מדברת באחריות לביצוע שלד שכבר
28 הוקם. אלא שבפועל הוועדה דרשה שלא כדין שאותו תצהיר לפי טופס 10 יימסר לה כבר בשלבי
29 הבקשה להיתר ועוד טרם הקמת השלד, שעה שאין עדיין קבלן ומנהל עבודה. זה כאמור טופס
30 ותצהיר שנושא אופי של פיקוח צמוד.

31
32 כאמור אם סבר הנתבע 3 שהתצהיר אינו חוקי לא חייב היה לחתום עליו, ואז היה הכדור חוזר
33 למגרשה של הוועדה ושל נתבעים 1-2 – כאשר על האחרונים היה להמציא תצהיר של אחראי אחר
34 לביצוע שלד.

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

1
2 ב. לאשורה, יכול ותעלה שאלה ביחס לחוקיות הדרישה להמציא התצהיר השלישי עוד בטרם מתן
3 ההיתר, שהרי על פי לשונו מהווה הוא אישור תקינות לשלד שכבר הוקם (ראה גם תק' 2(ד) ו 2(ו))
4 לתקנות התכנון הבניה (בקשה להיתר, תנאיו ואגרות – ביחס למועד להמצאת התצהיר של אחראי
5 לביקורת ותצהיר אחראי לביצוע שלד – ניתן להמציאם לאחר הגשת הבקשה להיתר אך לא יאוחר
6 מתחילת הבניה, וגם אז נראה שהכוונה לתצהירי נטילת התפקיד; ומטבע הדברים לא הצהרה
7 המניחה אישור תקינות של שלד שטרם אמור היה להיבנות). אולם הנתבע 3 לא יושע מכך. העיקר
8 כאן אינו שהתצהיר השלישי כפי שנחתם נושא פני עתיד עוד בשלב בו טרם ניתן ההיתר והבניה לא
9 היתה אמורה להתחיל, אלא מהות האחריות של אחראי לביצוע שלד המוגדרת בו, התואמת פיקוח
10 צמוד.

11
12 והרי אף מבלעדי חתימתו של התצהיר השלישי שלפי טופס 10, חתם הנתבע 3 על התצהיר השני
13 שנזכר, בו הוא נוטל על עצמו תפקיד אחראי לביצוע שלד וזה תצהיר צופה פני עתיד, היינו של נטילת
14 תפקיד, המחייב אותו ממילא כאחראי לביצוע שלד כל עוד לא השתחרר כדין. הוא חתם כך כאמור
15 גם בבקשה להיתר. והרי כל הרעיון מאחורי חתימה - בין כמפקח עליון, בין כמהנדס אחראי
16 לביצוע שלד, ובין כאחראי ביקורת - הנו שתהיינה כתובות ידועות ביחס לתפקידי הפיקוח
17 השונים המוגדרים בדין ביחס לפרויקט בנייה – ויש אכן הבדל בין פיקוח עליון לבין פיקוח צמוד.
18 אין מניעה עקרונית שיבוצעו בידי אותו גורם אך גם לא חובה שכך ייעשה.

19
20 ג. כעולה מעדותו של הנתבע 3 חתם גם על אותו תצהיר כי אחרת המשמעות היתה שלא היה ניתן
21 היתר בנייה, ולשם כך נשכרו שרותיו, דהיינו כמתכנן הבית וכמי שאחראי להשיג את ההיתר. אלא
22 שהוועדה דרשה לכל היותר שיינתן לה של שם אחראי לפיקוח צמוד, וברור שהנתבע 3 לא יכול לתן
23 אישור תקינות לשלד שטרם בוצע (בהתייחס לתצהיר השלישי, לפי טופס 10). בנסיבות אלה,
24 משמעות החתימה על התצהיר השלישי בשלב בו טרם הוקם השלד, אינה אלא הגדרת התפקידים
25 הכלולים במונח "אחראי לביצוע שלד" והסכמה לשמש כאחראי לביצוע שלד – הסכמה שכבר ניתנה
26 כאמור ממילא באופן מחייב בבקשה להיתר ובתצהיר השני שנזכר.

27
28 ד. אם חפץ הנתבע 3 שלא לשאת באחריות של אחראי לביצוע שלד או אחראי ביקורת יכול היה
29 להימנע מעיקרא מחתימה ככזה גם ב"מחיר" של אי מתן היתר - ואז יכולים היו הנתבעים 1-2
30 להמציא תצהיר מהנדס אחר שיבצע תפקידים אלה או לחלופין לעתור לביהמ"ש לחייב הוועדה
31 לאפשר להם המצאת הצהרות עד תחילת שלב הבניה (ככל שנכונה הגרסה העובדתית שדרשה
32 ההצהרות כבר בשלב הבקשה להיתר, כתנאי למתן היתר). אלא שממילא כאמור לא ראוי הנתבעים
33 1-2 להמתין להיתר, והנתבע 3 שיתף פעולה עם התנהלותם זו וביצע פיקוח בשטח בשלבי היציקה
34 השונים (ראה להלן) לפני מתן היתר.

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

1
2 לחלופין רשאי היה הנתבע 3 לבקש להשתחרר מתפקידו כאחראי ביקורת או אחראי לביצוע שלד
3 (ראה סע' 16.03 ו 16.07 לתוספת השניה של תקנות התכנון ובניה (בקשה להיתר תנאים ואגרות).
4 אך אין הוא יכול להשתחרר רטרואקטיבית מאחריות של פקוח עליון וצמוד שנטל על עצמו כאשר
5 ידוע שקרה אסון (רק אז ב 13.3.07 וב 30.3.07 שלח מכתבים לוועדה המקומית ובה ביקש להסיר
6 אחריות מקצועית מכל תיק הבניה, לאור העובדה שמעקה הגג נבנה ללא אישור, ללא תכנית, ללא
7 פיקוח, בלי אישור יציקה ובלא התאמה לתכנית ההיתר. הוא נענה על ידי הוועדה שלא מקובלת
8 הסרת אחריותו מן המבנה עם השלמתו – ראה התכתובת בתיק מוצגי התובעים). ואכן כל עוד לא
9 ביקש להשתחרר בדרך המותווית בדין, נושא הוא באחריות לתפקידי אחראי ביצוע שלד ואחראי
10 ביקורת שצירופם משמיע פיקוח צמוד – עד לשלב בו שוחרר כדין, שאז קביעת הדין היא שבעל
11 ההיתר צריך לדאוג לבעלי תפקיד חלופיים תחתיו.
12 הוא שנאמר – לנגד עיני המחוקק ביחס לפרויקט בניה עמדה התכלית של הצבת כתובת פרסונאלית
13 ברורה של בעל תפקיד פיקוח , שהצהיר שיטול על עצמו תפקיד זה . נושא הוא באחריות לביצוע
14 המוגדר בתפקיד, עד לשלב בו שוחרר באופן שמתווה הדין; ובמקרה של שחרורו יש להמציא בעל
15 תפקיד חלופי במקומו שישא באחריות למה שנופל בהגדרת התפקיד, לשלבים שמכאן ולהבא - מעת
16 מיניו. במקרה זה כאמור לא ביקש הנתבע 3 להשתחרר לפני התאונה, ונושא הוא אפוא באחריות
17 של מה שנופל תחת תחומי פיקוח צמוד ועליון כאחד, ובוצע בבניין עד התאונה.
18
19 ה. גם בהנחה שלטובת הנתבע 3 שאין צורך לקבוע לגביה מסמרות, שנהלי הוועדה המקומית
20 טעונים היו שיפור, מבחינה זו שהתצהיר לפי טופס 10 אינו חייב בהגשה בשלב בו טרם ניתן ההיתר
21 וכתנאי להיתר, הרי שעדיין אם הוצבה דרישה כזו להמציאו, אין שום חובה להציג מצג שווה
22 שהמפקח העליון הוא שיבצע פיקוח צמוד כאשר הוא יודע שאין בכונתו לבצעו (לשיטתו של הנתבע
23 3 עצמו). גם אז ניתן לשכור שירותיו של מהנדס אחר שיסכים לבצע הפיקוח הצמוד של אחראי על
24 ביצוע שלד ואחראי ביקורת.
25
26 ואכן, קשה להלום שהנתבע 3 שאישר שהוא משמש כיום בתפקיד בוועדה מקומית (אחרת) לתכנון
27 ובנייה סבור ברצינות כי מי שמציג מצג מחייב בחתימתו בפני ועדה מקומית שהוא נוטל על עצמו
28 אחריות של בעל תפקיד פיקוח לפי חוק התכנון והבניה – אינו מחויב בו על פי דין עד לשלב בו הגיש
29 הודעת השתחררות כדין.
30
31 ו. אני דוחה גם טענתו של הנתבע 3, בעמ' 108 לפר' ובסיכומיו כאילו עד לתאונה לא ידע כביכול
32 שהקבלן העובד בשטח ופועליו אינו הנתבע 5, הנזכר בתצהיר לוועדה המקומית, אלא הנתבע 4.
33 לדבריו בחקירה הגיע לאתר לראשונה רק לעת יציקת הגג וראה שם את פועלי הנתבע 4, שלא ידע
34 שאינם של הנתבע 5. זו היתממות לשמה. ראשית איני מקבל טענתו בעמ' 108, שלא הודיעו לו

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

1 לקראת יציקת היסודות כדי שיגיע לאתר. אין חולק כי תפקיד של פיקוח עליון כולל פיקוח בשלב
2 יציקת יסודות וגם בשלבי היציקה הבאים – ראה כאמור בתקנות התכנון והבניה (פיקוח עליון על
3 הבניה). נכון שמפקח עליון אמור לקבל הודעה מקבלן ראשי בדבר שלבי הבניה בהם עליו להגיע
4 לאתר (ראה תק' 7 לתקנות האמורות); במקרה זה באין קבלן ראשי – היה על ההודעה להינתן מאת
5 הנתבעים 1-2 שייחשבו כ"מבצע בניה". קשה להלום שהנתבעים 1-2 ויתרו על נוכחות בשטח של
6 הנתבע 3, בה היה מחויב אף לצורך פיקוח עליון בלבד שאף הוא מודה שהיה מחויב בו, ולא הודיעו
7 לו עוד לקראת שלב יציקת היסודות על ידי נתבע 4, שנוכחותו נדרשת בשטח. אך אין צורך להיזקק
8 רק למסקנה שבהגיון, שכן בתצהיר התשובות לשאלון הודה הנתבע 3 כי נכח באתר בשלבי היציקה
9 השונים בבנין – מה שמחויב אף מכוח פיקוח עליון (ראה להלן בפסקה הבאה). הוא ראה אפוא את
10 הנתבע 4 ופועליו שהם שביצעו יציקות השלד בשלבים השונים, וידע היטב כי לא הנתבע 5 אלא
11 הנתבע 4 הוא קבלן השלד וכי הנתבע 5, שהצהיר כי ישמש כקבלן ראשי, אינו כלל באתר.
12 הנתבע 3 היה חלק בלתי נפרד ממשטר הבניה כפי שהתבצע בטרם היתר, ושיתף פעולה עם הליך
13 זה לאורכו. הטענה כי לא ידע שהבניה החלה לפני ההיתר או מיהו הבונה אינה מהימנה.

14
15 אני מסכים גם עם האמור בסיכומי התובעים כי גרסה זו של נתבע 3 שנשמעה לראשונה בחקירה,
16 ולפיה אף נודע לנתבע 3 ששלד הבנין נבנה רק עם קבלת ההיתר, אותו הביא לנתבעים 1-2 עת ניתן
17 שלושה שבועות לפני התאונה, ואז כביכול חזה רק לראשונה בשלד העומד על תלו – הנה גרסה
18 כבושה שהגיונית ניתן היה לצפות לה בתצהיר. לא זו אף זו, היא סותרת גרסתו של נתבע 3 לחוקר
19 משרד התמי"ת, לו מסר שהיה באתר וביצע פיקוח על יציקת תקרות לפני התאונה, ואין הוא זוכר
20 מתי היה שם בפעם האחרונה אך הדבר היה כחודשיים בערך לפני התאונה (ולא שלושה שבועות
21 לפני התאונה שאז ניתן ההיתר). אם זה לא מספיק, בסעי' 9(ד) של כתב ההגנה הודה הנתבע 3 כי
22 התייצב באתר הבניה לביצוע פיקוח עליון לפי הזמנת בעלי הנכס, בכל פעם שבוצעה יציקת בטון
23 לבנית שלד המבנה. היינו לא רק לעת יציקת הגג. זו כבר אינה רק הודאת חוץ של בעל דין בעובדה,
24 אלא הודאה פורמאלית בכתב טענותיו של בעל דין, ממנה נדרשת רשותו של ביהמ"ש להשתחרר.
25 רשות כזו לא התבקשה וממילא לא ניתנה. ואם זה לא מספיק – כאמור בתשובה 21 לשאלון (ת/7
26 ת/7א) השיב הנתבע 3 כי ביקר באתר לשם ביקורת לפני ביצוע כל יציקה. עוד השיב כי לא זכורים
27 לו המועדים, "אך תמיד בסמוך מאד לפני היציקה" (תשובה לשא' 22). תמיד? כל יציקה? הכיצד
28 הולמות תשובות אלה גרסתו בחקירה לפי הגיע לראשונה לאתר עת מסר ההיתר ונכח רק לעת יציקת
29 הגג? כך גם בתשובה 38 השיב כי הגיע לאתר בזמני יציקות הבטון עד ליציקה האחרונה של הגג.

30
31 ז. לשלימות התמונה וכדי שיהא ברור הלוי"ז: נספח ה' לתיק מוצגי התובעים הנו בדיקות חוזק
32 לחיצה של הבטון ממכון איזוטופ, שבוצעו על פי הנדרש 7 ו 28 יום לאחר כל יציקה, כדי לאפשר
33 התקשות הבטון. על פי האמור במסמכים, נשלחו אל הנתבע 3 תוצאות אלה, והוא נזכר בהן בתורת
34 המפקח, בצירוף כתובתו. על פי תאריכי היציקות הנזכרים באותן בדיקות נוצקו רצפת קומת קרקע

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

1 וקיר תומך ב 22.6.06 (כלומר יסודות נוצקו בהכרח עוד קודם) ; רצפת ממ"ד של קומה א' ותקרת
2 קומת קרקע נוצקה ב 11.8.06 ; תקרת ממ"ד ותקרת קומה א' נוצקו ב 16.10.06 ; קורות ועמודי קומה
3 ב' נוצקו ב 5.11.06 ; וקורת קומה ב' ב 30.11.06. היתר הבניה ניתן כזכור ב 7.2.07 והתאונה אירעה ב
4 1.3.07 לאחר שהגג כבר היה יצוק, לרבות מעקה הגג והגמלון. זה הלו"ז, והנתבע 3 טוען כזכור כי רק
5 לעת יציקת הגג הגיע לראשונה לאתר. אמינות גרסה זו הנה בהתאמה ל"אמינות" תשובה 19
6 לשאלון, שם התיימר לטעון כי בניית השלד החלה רק עם קבלת היתר הבניה.

7
8 ח. בענין זה יש לבכר גרסאות הנתבעים 1-2 ו 4 הטוענים כי הנתבע 3 נכח באתר לאורך תהליך
9 הבניה. גם אם לא באופן רציף.

10
11 גם כפי שעלה מחקירת הנתבע 3, אכן הגיע הוא לשטח וביצע פיקוח גם בשלב החורג מגדר פיקוח
12 עליון של יציקת הגג, כאשר לדבריו מתכנן השלד שהנו מפקח עליון אמור לפקח רק על האלמנטים
13 הקונסטרוקטיביים ולאשר יציקתם (עמ' 118 למטה). הוא נכח כאמור לאורך הבניה והיה אמור
14 לבצע פקוח עליון. בפועל בצע גם פקוח בשטח שחרג מפקוח עליון – גם אם לא עלה אותו פקוח כדי
15 פקוח צמוד כפי שהיה מחויב.

16
17 38. הנתבע 3 טוען כי שכרו שסוכם בעל פה ושולם לו עמד בשה"כ על 5000 ₪ (עמ' 106 לפר'). אני
18 מטיל ספק האם זה כל השכר ששולם, וספק אם התאים ולו לפקוח עליון (שהנתבע 3 מודה בסיכומיו
19 שהיה כלול בשירות שהוזמן ממנו – וראה גם בעמ' 106), תכנון לפי דרישות הנתבעים 1-2, ועריכת
20 בקשת ההיתר. אמנם עדותם של נתבעים 1-2 לא היתה אמינה, אך גם גרסתו של הנתבע 3 לא היתה
21 אמינה. בעניין זה נראה שיש להעדיף עדותו של הנתבע 1 כי השכר ששולם לנתבע 3 במזומן עמד על
22 2500 דולר (עמ' 69 לפר').

23
24 39. אזכיר שוב הלו"ז - את הבקשה להיתר הגיש הנתבע 3 עבור נתבעים 1-2 בתחילת 2006. ב-
25 15.5.06 אישרה הוועדה את הבקשה – אישור בתנאים (על התנאים הרלוונטיים כבר עמדתי, כאשר
26 הוועדה דרשה גם הצהרת מהנדס עם חישובים סטטיים קבלן והצהרת קבלן רשום, וצוינה דרישה
27 המחויבת ממילא בדין כי כל עוד לא ניתן ההיתר עצמו אסור להתחיל לבנות (נספח ג' לתצהיר הנתבע
28 3). ההיתר עצמו ניתן כאמור על פי הבקשה ב-4.2.07. נספח ד' לתצהיר הנתבע 3. ההיתר היה לבניית
29 בית מגורים בשטח של 187 מ"ר פלוס ח"ש בשטח של 62 מ"ר פלוס ב"ס. בהיתר צוין כי אין להתחיל
30 בבנייה לפני שיימסר לוועדה פרטי הקבלן הרשום. ביולי 2006 המציא הנתבע 1 לוועדה תצהיר של
31 הנתבע 5 כקבלן רשום (צורף רישיון קבלן). באותו תצהיר מאשר הנתבע 5 כאמור כי הוא שיהא
32 הקבלן הראשי האחראי לביצוע הבניין. ב-19.7.06 חתם הנתבע 3 כאמור על אותם תצהירים
33 כאחראי לביצוע שלד ואחראי לביקורת.

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

ב-8.2.07 מסרה הוועדה אישור למתן שירותי חשמל, מים וטלפון לבניין. ב 1.3.07 אירעה התאונה.

אין חולק כי הגמלון לא נבנה על פי תוכנית הבקשה להיתר שערך והגיש הנתבע 3, מן הטעם הפשוט שאותו גמלון כלל אינו מופיע באותו תוכנית. לדבריו נבנה אותו גמלון שלא על דעתו ובלא שמסר חישובים כלשהם לגביו למי מן הנתבעים. הנתבע 3 מאשר כי אותו גמלון הוא שהיה הגורם לתאונה – לדבריו יחד עם הפיגום הלא תקני בו השתמש המנוח.

40. הנתבע 3 טוען כי אינו זוכר שמסר הדמיה הכוללת את הגמלון לנתבעים (נספח ג' לתצהיר הנתבע 1) אולם אין מדובר בבקשה להיתר בנייה, והדמיה זו נמסרה אם בכלל בשלבי התכנון ההתחלתי כהצעה לתכנון בלבד.

כאשר באותם שלבים מסר לנתבע 1 הדמיות ותוכניות תכנון רבות אך בסופו של יום הוחלט על ידי הנתבע 1 על מה שהופיע בתוכנית ההיתר. **טענה זו של הנתבע 3 הנה טענה סבירה המקובלת עליי**, ולו מן הטעם שאיש לא הוכיח כי יש מניעה תכנונית כלשהי לבניית אותו גמלון על מעקה הגג שאינו אלא עיטור דקורטיבי. כמובן שיש לעגנו כנדרש אך זה כבר לא שייך לפן התכנוני. כלומר לא הייתה מניעה שהנתבע 1 יודיע לנתבע 3 כי החליט על תכנון הכולל אותו גמלון, וכי הנתבע 3 יכול לראותו בתוכנית ההיתר, אם כך אכן הוחלט עוד בשלבי התכנון.

41. **אני מקבל שהנתבע 3 הציג לנתבע 1 הדמיות שונות עם גמלון ובלי גמלון, הנתבע 1 הוא שבחר בתוכנית בלא גמלון, ולכן כך הוגשה התוכנית בבקשה להיתר. בשלב מסוים חזר בו כנראה הנתבע 1, שאישר בחקירתו כי רצה בגמלון, ולבקשתו בנה הנתבע 4 את הגמלון על פי תוכנית ההדמיה, שאינה אלא הדמיה ויזואלית.** כמובן שכאשר מתכננים גמלון יש גם לתכנן עיגון מתאים ובטוח שלו למעקה – עיגון שהיה חסר במקרה זה. אולם אותו תכנון של העיגון אינו נוגע לתוכנית היתר, אף לא להדמיה, אלא לתוכניות בצוע. מכל מקום מקובל וסביר כי הנתבע 3 הציג בפני הנתבע 1 הדמיות שונות שהיו בבחינת אופציות תכנוניות וכי הנתבע 1 בחר לבסוף בחלופה שנראתה לו ביותר מבחינת הבקשה להיתר. סביר אכן כי נתבע 3 הוא שהציג בפני הנתבע 1 אף את אותה הדמיה עם הגמלון במסגרת הדמיות נוספות שהציג. הנתבע 1 הוא שהחליט לבסוף להוסיף שלא כדין את אותו גמלון, שלא נכלל כלל בתוכנית הבקשה להיתר, בשלב לא ידוע כלשהו לאחר שהוגשה הבקשה להיתר.

42. הנתבע 3 מכחיש את טענת הנתבע 2 לפיה מסר הנתבע 3 לנתבע 1 שהוא קיבל כביכול היתר לבניית הגמלון. **אכן אין היגיון שכך מסר הנתבע 3**, שכן אותו גמלון כלל אינו מופיע בתוכנית ההיתר שערך והגיש. מדובר על עוד טענה לא מהימנה של הנתבע 2 שביקש להרחיק מעצמו אחריות. צא וראה: למרות שאין היתר לבניית הגמלון, הרי לאחר שנהרס בפועל בתאונה, **חזרו הנתבעים והקימו אותו על דעת עצמם**, כאשר בשלב זה הנתבע 3 כבר ביקש להתנער מאחריותו ושלח מכתב לוועדה לפיה אין הוא נושא באחריות לבניין כפי שנבנה. אין חולק כי הנתבעים 1 ו-2 אכן שבו והקימו

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

- 1 הגמלון הנחזה בתמונה ח' לתצהיר הנתבע 3, למרות שאין היתר לבנייתו. הפעם, לפי הנטען בחקירת
2 הנתבע 4 – טרחו לעגנו.
3
4 43. הנתבע 3 טוען כאמור, וטענה זו מקובלת עליי, כי הנתבע 5 הוזמן על ידי הנתבעים 1 ו-2 והם
5 שהמציאו לו את תצהירו של הנתבע 5 כקבלן רשום, לשם הגשה לוועדה.
6
7 **כאמור מקובלת עליי אף טענת הנתבע 3 כי מעולם לא המליץ לנתבע 2 על הנתבע 4 בתור הקבלן**
8 **המבצע. עם זאת, לא מקובל עליי כלל כאמור כי הנתבע 3 לא היה מודע לאורך שלבי הבנייה כי**
9 **הנתבע 5 אינו הקבלן המבצע וכי הנתבע 4 הוא מי שבנה הבניין בפועל ממסד ועד טפחות.**
10 גם אם אניח כי בשלב ראשון הציגו הנתבעים 1 ו-2 מצג גם לנתבע 3 לפיו הנתבע 5 הוא שיהיה הקבלן
11 המבצע, הרי שהנתבע 3 נכח כאמור בשלבי הבנייה גם בהמשך (ולא רק בשלב יציקת היסודות) וחזה
12 בעיניו בכל השלבים בנתבע 4 כמו גם בהעדרו של הנתבע 5.
13
14 44. אף לו דובר באחריות לפיקוח עליון בלבד, וזה לא המצב, לא היה הנתבע 3 פטור. כמפקח עליון
15 היה עליו לנכוח באתר בשלבי היציקה השונים ולתן להם אישור – לדבריו בתשובות לשאלון כך גם
16 עשה, וכאמור כך אף קבעתי. כמפקח עליון חייב היה לעמוד על כך שהבניה תבצע באמצעות קבלן
17 ראשי רשום, כפי שידע שהוצג בתכנית ההיתר. בפסה"ד בפרשת **טרויהפט בואר** כי אף מפקח עליון
18 החתום כאחראי ביקורת (כמו הנתבע 3) חב בחובת התראה ועמידה על כך שימונה מנהל עבודה
19 באתר ויהא מפקח צמוד: עיין בסע' 46-34 של פסה"ד שם. אולם בעניננו לא מדובר רק במפקח עליון
20 ואחראי ביקורת אלא גם אחראי לביצוע שלד, והוא עצמו היה אמור לבצע תפקיד של פיקוח צמוד.
21 לכן לא רלבנטית טענתו של הנתבע 3 כי דווקא תכנן עיגון למעקה הגג – במקום קוצים, חגורה
22 אופקית עם ברזל זיון נמשך לתוך המעקה. הנתבע 3 שתף כאמור פעולה עם כל הליך הבניה הלא
23 חוקי שהתקיים עוד בטרם ניתן ההיתר. אם כך עשה, ולא ביקש להשתחרר מתפקידו בהודעה
24 רשמית בה יתריע מראש על הבניה הלא חוקית, ואם חב הוא (ואכן חב הוא כאמור) בתפקיד של
25 פיקוח צמוד, היה עליו למלא תפקידו כמפקח צמוד בפן הבטיחותי באתר על פי מתווה הבניה בפועל
26 (בפן פקוח של התאמת הבניה לתכנית ההיתר הכלולה בהגדרת פיקוח עליון – ממילא כשל. לא רק
27 הגמלון נבנה בחריגה מן ההיתר אלא נבנה בנין גדול במידותיו מזה שבתכנית ההיתר). היה עליו
28 לבצע פיקוח צמוד ובכך כשל, שכן לו נכח בשטח והנחה את הנתבע 4, היה האחרון נדרש לעגן כהלכה
29 את אותו מעקה והגמלון שכשל. כפי שביאר מומחה ביהמ"ש מעמודי התקרה אמורים היו להימשך
30 קוצי ברזל שיעגנו את המעקה ואת הגמלון. גם בהתייחס לטענתו שלא בוצעה תכנית העבודה שלו
31 של עיגון באמצעות קורת אורך מברזל של המעקה, וכי לו בוצעה היה די בכך כדי למנוע את התאונה
32 כפי שהתרחשה - מי היה אמור לפקח בשטח על ביצוע יאות של תכנית העבודה אם לא מפקח צמוד
33 ומנהל עבודה? **הנתבעים 1-2 נושאים בחובותיו של מנהל עבודה. הנתבע 3 - באלו של מפקח צמוד.**
34 **המחדל שנחשף וגרם לתאונה הנו מחדל קונסטרוקטיבי בסיסי בכל הקשור לעיגון מעקה הגג ואותו**

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

1 גמלון שנבנה כחלק ממנו. גם בלעדי הנחיה רובצת אחריות לפתחו של הנתבע 4 שכשל בכך, אך
2 בודאי שנתבעים 1-2 ונתבע 3 אינם פטורים.
3

4 זאת ועוד – אותה תכנית עבודה שנטען על ידי הנתבע 3 שהכין והכילה לדבריו ברזל זיון בקורה –
5 הוגשה וסומנה ת/11. הנתבע 3 בסיכומיו נתלה במשפט אחד מחקירת מומחה ביהמ"ש, לפיו אם
6 היתה שם חגורה אופקית עם ברזל נמשך פנימה לתוך המעקה זה היה יכול לעזור ויכול להיות
7 שהתאונה היתה נמנעת (עמ' 181 שו' 21). אולם המומחה הדגיש שוב ושוב כי הבעיה אינה בחגורה
8 העליונה, שיכולה להיות טובה כשלעצמה, כל עוד בעמודים שלה לא יורדים עוגנים (קוצי ברזל) לתוך
9 התקרה עצמה (עמ' 179 שו' 14).

10 לבד מזאת – המומחה ציין ביחס לתכנית ת/11 שהוצגה לו כי אותו ברזל זיון מופיע כחותך בתכנית,
11 אך לא ניתן לדעת למה מתייחס החותך, ובתקן יש רמת פירוט נדרש מתכנון – היינו כיצד יש לפרט
12 כל דבר. כלומר במלים אחרות, ת/11 אינה ברורה דיה ביחס למיקום ברזל הזיון ובהצלבה בין
13 מיקום זה לבין מיקום הקורה שכשלה – עמ' 182 שו' 4-8.
14

15 45. חלקם של נתבעים 1-2 למרות שאינם גורמי מקצוע, אינו נופל ולטעמי אף עולה על זה של נתבע
16 3 בנסיבות, שכן :
17

18 ראשית, הם שנושאים בחובותיו של מנהל עבודה, שהנו גורם פקוח מובהק באתר. האחרון, כמו גם
19 המפקח הצמוד היה אמור לעלות עוד בשלב הבניה על מחדל בסיסי של אי עיגון נדרש של מעקה הגג
20 במיקום בו כשל הגמלון. בודאי אם הוצגה לנתבע 4 תכנית עבודה של עיגון חלופי שהיה על שניהם
21 לדאוג לקיומה.
22

23 שנית, למנהל העבודה (ולנתבעים 1-2 בנעליו) יש כאמור אף הגדרת תפקיד קונקרטי בדין במה
24 שקשור לבדיקה שוטפת לא רק של הפיגומים באתר ותקינותם אלא אף של תקינות עיגונם לבטח
25 (תק' 20(א) ו 21 לתקנות הבטיחות בעבודה (עבודות בניה)). במובן זה עולה חלקו של מנהל עבודה
26 אף על זה של המפקח הצמוד במבחן האשם המוסרי, והמחדל של אי בדיקת עיגון לבטח של הפיגום
27 שגרם קונקרטי לתאונה עובדתית ומשפטית, מהווה הפרת חובה חקוקה ולא רק רשלנות, ורובץ
28 לפתחו של מנהל עבודה ושל נתבעים 1-2 הבאים בנעליו כמבצע בניה שלא מינה מנהל עבודה.
29

30 שלישית, נראה כי חלוקת האחריות צריך שתשתנה ביחס לפרשת טרויהפט, חרף הדמיון בין
31 המחדלים, גם מטעם נוסף אף כי העיקריים הנם השניים שנמנו קודם. בענין טרויהפט לא נקבע כי
32 הבניה החלה לפני מתן היתר. התאונה שם אירעה 7 חודש לאחר מתן ההיתר (ולא שלושה שבועות
33 כמו כאן, כאשר כל השלד כבר התרומם לפני ההיתר).
34

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

1 אני שב ומדגיש כי לא נעלם ממני כי המחדל שהתממש קשור עובדתית ומשפטית לתכנון פיקוח
2 ובצוע לקויים באתר, ולא לתכנון שגוי בתכנית ההיתר, שאינה תכנית עבודה. ואין קשר סבתי ישיר
3 בין ביצוע הבניה עוד עובר לשלב ההיתר, לבין נסיבות התאונה. התאונה היתה מתרחשת באותו אופן
4 לו המתינו להיתר, בהינתן שגם אז לא היו מעסיקים באתר מנהל עבודה וקבלן ראשי כקבלן רשום –
5 שהיה ממילא חייב למנות מנהל עבודה, ובהינתן שגם אז היה נופל אותו מחדל של אי עיגון מעקה
6 הגג כנדרש, מבלי שניתן לכך רמז חיצוני (ראה גם דברי מומחה ביהמ"ש בעמ' 172-ש' 21-22). אולם
7 במבחן האשם המוסרי המשמש לאומדן חלקם באחיות של המעוולים במשותף, הרי שמזמין כמו
8 הנתבעים 1-2 בענייננו שנחשב "כמבצע בניה" לאור אי מינוי קבלן ראשי ומנהל עבודה וגם בונה לפני
9 היתר - "משבש" מעיקרא משטר הבטיחות באתר בניה הקבוע בדן.
10 כך למשל ברור שהנתבע 3 שנשכר ביודעין לא רק כדי לבצע פקוח עליון ולהשיג היתר אלא גם כדי
11 לפקח על הבניה עוד לפני שיהא היתר, היה "מסונדל". אמנם גם בעטיו שלו אירע הדבר, שכן שיתף
12 פעולה עם נתבעים 1-2 ואיש לא כפה עליו הדבר, אולם קשה לצפות בראליה שמפקח מעין זה, גם
13 אם חלה עליו חובת פיקוח צמוד, יתריע בפני הועדה המקומית כאשר הוא נתקל במחדלי בטיחות
14 חמורים ויבקש להשתחרר מבעוד מועד מתפקידו אם לא שועים לו – שכן אז עשויות להתעורר
15 שאלות שיופנו כלפיו הכיצד לא התריע בפני הועדה מעיקרא על הבניה הלא חוקית שהחלה עוד לפני
16 שניתן ההיתר, ואף חרזה ממתווה תכנית הבקשה להיתר. כלומר מזמין כמו הנתבעים 1-2 שנחשב
17 מבצע בניה, ויוצר משטר שכזה בו גורם הפקוח "מסונדל" דה פאקטו ועשוי להימצא חסר אונים
18 מבחינת התרעה או אף בקשה להשתחרר מתפקידו מבעוד מועד אם יווכח במחדלי בטיחות חמורים
19 באתר – מגדיל הסיכוי שיפלו מחדלי בטיחות כאלה. אשוב ואבהיר – בניה ללא היתר אינה הגורם
20 הסבתי המשפטי לתאונה אלא מחדל תכנון (בפן תכניות הביצוע), בצוע ופקוח באתר עצמו. אולם
21 אותו משטר של בניה עוד לפני ההיתר ואף בלי קשר אליו, מקטין כאמור אפקטיביות הפיקוח הנוהג
22 בפועל באתר, גם כאשר נשכר מפקח. גם מסיבה זו, לבטח בצירוף שני הטעמים הקודמים, בהינתן
23 גורם התאונה שלמנהל עבודה יש אחריות קונקרטית בדן לבדיקתו ומניעתו, דומני שבענייננו רב
24 חלקם של הנתבעים 1-2 בתורת "מבצע בניה", שאחראי למשטר בטיחות מעין זה שנגלה בענייננו,
25 וגדול באופן ממשי מזה של המזמין בפרשת טרויהפט, ואף במידת מה אף מזה של הנתבע 3.

26

27

28 גרסת הנתבע 4 (תצהירו סומן בשגגה במקור נ/9 ויסומן אפוא נ/9א):

29

30 46. א. הנתבע 4, בנה עבור נתבע 2 גם בית של בן נוסף (עמ' 139 למעלה). הוא הצהיר כי את תכניות
31 העבודה קיבל מן הנתבע 1 שהראה לו בנוסף גם את ההדמיה שנעשתה על ידי הנתבע 3. הנתבע 3
32 לדבריו, וטענה זו כאמור מקובלת עליי, פיקח מפעם לפעם על אופן התקדמות הבניה ואיכותה.
33 הנתבע 3, לדברי הנתבע 4, בדק ואישר את כל העבודות שביצע באתר. לעת חקירתו הכחיש הנתבע 4
34 את טענת הנתבע 3 כי הגיע לראשונה רק ליציקת הגג. לדבריו כל הזמן הגיע לאתר והנחה, משלב

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

1 היסודות ועד הגג. גם אם יש הפרזה מכוונת (ואני סבור שיש) בתיאור מידת הפיקוח שהפעיל הנתבע
2 3 בפועל, מקובל עליי כאמור כי פיקח מידי פעם על עבודת הנתבע 4 הן בשלבי יציקת היסודות, הן
3 בשלבי היציקות הבאים בבניין, ולרבות התקרה. גם אם לא נכח באתר ברצף. בחקירתו התייחס
4 הנתבע 4 אל הנתבע 3 כאל מנהל עבודה, אך כאמור הנתבע 3 אינו כזה.

5
6 ב. לדברי הנתבע 4, את תכניות העבודה לרבות זיוני הברזל לתקרות (מוצג ת/11 שנזכר כבר) – היה
7 מקבל לפעמים מן הנתבע 3 ולפעמים מן הנתבע 1 (עמ' 140). לדבריו בחקירה - גם את הגמלון בנה על
8 פי הנחייתם של הנתבעים 1 ו 3, בלא תכניות עבודה אלא לפי תמונה, היינו לפי ההדמיה, שלמותר
9 לצין שאינה תכנית עבודה או ביצוע. ראה גם עמ' 144 שו' 17-18.

10
11 ג. הנתבע 4 טוען כי הנתבע 3 אף הנחה אותו כיצד לבנות הגמלון החדש, חלף זה שהתמוטט. לדבריו
12 הגמלון החדש כבר יצוק עם ברזלי תמיכה המעגנים אותו לעמודים.

13
14 ד. כאשר נשאל הנתבע 4 אם לא היו תכניות (כלומר תכנית ביצוע מפורטת) ביחס לגמלון שהתמוטט,
15 השיב שהיתה במובן של הנחיות בעל פה שקיבל מנתבע 3: האחרון לדבריו הנחה אותו לבנות בין שני
16 עמודי בטון 3 שורות בלוקים, עליהם להניח חגורות בטון (אותה חגורה שהתמוטטה ופגעה במנוח –
17 י.פ), ובשלב האחרון – אליו לא הספיק להגיע שכן התאונה התרחשה – רצה לבנות עוד עמודים
18 שיחזיקו את הכתר הצלעות העליונות במשולש הגמלון). ראה עמ' 143 למעלה. **איני שועה לגרסה זו.**
19 **אין סיבה שהנתבע 3 יתן בידי הנתבע תכניות בצוע – ברורות או לא – ביחס לשלבים השונים, ורק**
20 **ביחס לגמלון יסתפק בהנחיה בעל פה ובתמונת הדמיה. ואם כבר היה מנחה ולו בעל פה, סביר**
21 **שהיה ער לצורך לעגן המעקה והגמלון במקום התאונה. לקביעתי הנתבע 4 אכן בנה הגמלון לפי**
22 **תכנית ההדמיה, אך בלא הדרכה ובלא פיקוח של הנתבע 3 – שאכן היה צריך להיות במסגרת**
23 **חובתו לקיים בנסיבות פקוח צמוד עד סוף הבניה- גם כזו שחרגה מתכנית ההיתר. הרי עם**
24 **"משטר" זה שיתף כאמור פעולה, וחייב היה לספק לו שירותי פיקוח צמוד על פי התפקיד אותו**
25 **נטל על עצמו בהצהרותיו לועדה המקומית.**

26
27 גם בעמ' 151 לפר' נחקר הנתבע 4 בסוגיה זו האם בנה את הגמלון לפי תכנית ברזל שהפקיד בידיו
28 הנתבע 3 – היינו ספציפית לגבי הגמלון, להבדיל מתכניות ברזל אחרות (למשל ביחס לתקרה); או
29 שמא כפי שניתן היה להבין ממנו קודם – נבנה הגמלון על פי הסברים בעל פה בלבד של הנתבע 3.
30 הרושם היה שניסה להתחמק מתשובה ברורה, ורק כשנשאל שוב באופן חד משמעי וקצר האם
31 לגמלון קיבל תכנית ברזל ביד השיב "כן". וההתפתלות המשיכה בעמ' הבא. כאשר נשאל האם
32 למעקה הברזל שעל הגג קיבל תכנית ברזל השיב "הכל קיבלתי. בא והסביר. מאיפה אני זוכר לפני 5
33 שנים". **אני קובע שהנתבע 4 בנה את הגמלון לרצונו של הנתבע 1, על פי תכנית הדמיה ויזואלית**
34 **בלבד שנתן לו הנתבע 1, כיצד צריך להיראות הגמלון, בלא תכנית ביצוע. גרסתו המתפתלת לגבי**

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

- 1 הדרכה (בעל פה או בכתב – הוא נע בין האפשרויות מבלי להתחייב) מהנתבע 3 ביחס לגמלון – אינה
2 מקובלת עליו. לא הנתבע 3 הנחה אותו לבנות הגמלון וכיצד, אך כאמור הנתבע 3 לא יוושע מכך, שכן
3 היה עליו לספק פקוח צמוד באתר עד לסיום הבניה. אין הוא יכול להיתלות בכך שמדובר בתוספת
4 שלא הופיעה בתכנית ההיתר שלו, שכן הבנין נבנה ממילא בפיקוחו במידות גדולות מאלו שזכרו
5 בתכנית ההיתר (כלומר עם תוספות שונות) ולפני שניתן ההיתר. הנתבע 3 פיקח באתר והפעיל פיקוח
6 עליו, וגם פיקוח חלקי מעבר – אם כי לא כזה שעלה כדי פיקוח צמוד. היה עליו להפעיל פיקוח צמוד
7 ולא אשוב על הדיון. עם זאת יש לדברים השלכה על חלוקת האשם שבין המעורבים.
8 אין דומה הדרכה פוזיטיבית שגויה של הנתבע 3 לנתבע 4 כיצד לבנות את הגמלון בלא שטרח
9 להנחותו כיצד לעגנו; לאי הפעלת פיקוח מספיק כפי הנדרש ממנו. ברור ששיעור האשם במקרה
10 הראשון גדול יותר, ומה שיש לייחס לנתבע 3 הנו מחדל מן הסוג השני של היעדר פיקוח מספיק.
11
12 ה. לא ברורה גם "תכנית העיגון" עליה דבר הנתבע 4 בעדותו בעל פה והיכן רצה לבנות עוד עמודים
13 שיחזיקו את "הכתר" של הגמלון. נהיר כי העיגון של הקורה לגג שהתמוטטה יחד עם הבלוקים –
14 פשוט נעדר. והוא היה חייב להיות קיים כבר עת נוצקה.
15
16 47. הנתבע 4 טוען כי מידי פעם היה מגיע המנוח בזמן העבודה ושואל מתי צפוי הנתבע 4 לסיים את
17 עבודות הבנייה שכן הוא ממהר להיכנס ולבצע עבודות הטיח. לדבריו ביום התאונה כאשר הגיע
18 המנוח לאתר עם עובדיו והרכיב הפיגום, התריע בפני המנוח שלא יעגן את הפיגום באותו קורניש
19 (בגמלון) שכן עדיין לא הושלמה העבודה בו. הגמלון לא מיועד להחזיק פיגומים ולא לצורך כך נועד.
20
21 בין אם נועד ובין אם לאו, ממילא חובה היה לעגן הגמלון עם קוצי ברזל אל הבניין, כפי שהייתה
22 חובה לעגן את המעקה לקירות הבניין, זאת מאחר וממילא חובה בטיחותית מובהקת היא שהגמלון
23 כחלק ממעקה הגג יעמוד בעומסים סטאטיים ודינאמיים, אם כבר הותקן בניגוד לתכנית ההיתר.
24 לחובה זו אין קשר להשענת הפיגום אלא היא נדרשת ממילא, ולו קוימה ניתן היה להשעין הפיגום
25 על הגמלון לבטח – כפי שעלה גם מחקירת מומחה ביהמ"ש. הרי אין לך מעקה גג שאמור להתמוטט
26 כתוצאה מהשענת משקל קל, ומומחה ביהמ"ש אישר כי באופן בו נבנה אותו גמלון, גם משקל קל
27 שהיה מושען עליו – היה עשוי למוטט אותו (בדוגמא שלו התייחס לעציץ – עמ' 202 למעלה, וגם אם
28 מדובר אך בדוגמא מוקצנת שנועדה להמחיש נקודה – העיקרון ברור). לו קוימה דרישה זו ממילא
29 יכול היה המנוח לעגן הפיגום לגמלון והנחתו הסבירה הייתה כי עוגן כהלכה, שכן כך נראה הדבר
30 חיצונית, כפי שציין מומחה ביהמ"ש בחוות דעתו וחקירתו (עמ' 168 למטה, 170 למעלה). **המנוח, וכל**
31 **אדם אחר לא יכול היה לנחש שעגון המעקה – לא קיים (עמ' 171 שו' 24-22). כלומר לא היו למנוח**
32 **כמו גם לכל צופה מבחוץ כלים לדעת כי הגמלון הוא משענת כנה רצוף שכן לא עוגן כהלכה. הגמלון**
33 **היה חלק מן המעקה וחובה הייתה לעגנו לבטח כפי שחובה הייתה לעגן גם המעקה עצמו.**
34

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

- 1 48. לא הומחש כי הנתבע 4 אינו קבלן היודע עבודתו חסר מקצועיות או רשולן סדרתי. לכן, בשים לב
2 לגורם התאונה, אין רלבנטיות ישירה מבחינת סיבתיות משפטית, לעובדה שאינו קבלן רשום (עיין
3 גם בפסה"ד בענין טרויהפט, סעי' 50 של פסה"ד). עובדתית ומשפטית אסור היה לו לנתבע 4 להיות
4 באתר ולשמש כקבלן שלד. אולם להבדיל מהגורם שאין בלתו שמתקיים ביחס למחדל זה (עצם
5 העובדה שבנה), ומקיים הסבתיות העובדתית – הרי שלא מתקיים הקשר הסבתי המשפטי בין מחדל
6 זה לבין התאונה. לא במבחן הסיכון ולא במבחן השכל הישר או הצפויות. התרשלות נקודתית יכול
7 שתפול גם מלפני קבלן רשום.
- 8 אולם, וזה העיקר, שעה שבודקים אחריותו של הנתבע 4 אין צורך להיזקק למחדל של עצם עבודתו
9 באתר כקבלן לא רשום בניגוד לדין, עם היתר או בלעדיו. המחדל שנפל הנו מחדל בטיחות וביצוע גס
10 של אי עיגון נדרש של המעקה לגג הבנין. לא בדרך הנדרשת של קוצי ברזל שיעגנו למבנה אנכית, ולא
11 בדרך אחרת. המחדל חמור הוא מבחינת הסטייה מסטנדרט זהירות סביר, ואמור היה להיות ברור
12 אף בלא הדרכה ופיקוח (אף שפיקוח נאות ונדרש בהחלט היה מונע אותו) ביחס לכל קבלן שלד
13 סביר: בין אם הוא קבלן רשום ובין אם לאו. בין אם הוצגה לנתבע 4 תכנית עבודה מתאימה לעיגון
14 המעקה, ובין אם לאו. גם בלא תכנית חייב היה להיות ברור לכל קבלן שלד שמעקה גג יש לעגן כך
15 שיוכל לעמוד בעומסים סטאטיים ודינאמיים.
- 16
- 17 49. אלא שהנתבע 4 נשכר כדי להקים הבית של אחי רעייתו בעלות מוזלת, כאשר דרישות הבטיחות
18 וההתאמה של המבנה לתוכנית ההיתר היו משניות. קבלן סביר היה דואג לעיגון של המעקה או
19 לחלופין דורש שתוצג לו תכנית בצוע שתיתן מענה ברור לטכניקת עיגון סבירה של מעקה הגג – והרי
20 לא מדובר בענין חריג אלא בפעולה שגרתית. הגנת הנתבע 4 לא היתה אלא "עבדתי לפי תכניות
21 הביצוע או הנחיה בעל פה של נתבע 3 שהוצגו לי". או שהתכניות לא נתנו מענה לעיגון נדרש (קוצי
22 זיון שהם טכניקת העיגון שנדרשה – לא הופיעו אף בת/11 – ואחרת לא נטען אף על ידי נתבע 3); או
23 שלא היו ברורות דין לנתבע (כאמור אף מחקירת מומחה ביהמ"ש עולה כי ת/11 אינה ברורה דיה
24 אף ביחס לנטען בדבר ברזל זיון בקורת אורך, ולא ברור לאיזה חלק מתייחס אותו חתך המופיע בה,
25 וכי ממילא לא זו טכניקת העיגון שנדרשה – נדרשו קוצי זיון של המעקה אל התקרה). כאמור
26 לקביעתי – את הגמלון בנה בלי זיקה לתכנית כלל וגם בלי הדרכה בעל פה של נתבע 3, אלא לבקשת
27 נתבע 1, על פי תכנית הדמיה. כך או אחרת אין חולק כי לא עיגן כלל המעקה והגמלון במיקום
28 התאונה אל תקרת המבנה. כדי להבין שנדרש מענה לעיגון מעקה הגג, ולא לבנותו בלא עיגון, אין
29 צורך בהדרכה או פיקוח רק בזהירות סבירה שמקורה בהגיון וניסיון של קבלן שלד.
- 30
- 31 50. כאמור הנתבע 4 מציין כי בניית הגמלון טרם הסתיימה במועד בו התקין המנוח את הפיגום.
32 הוא לא טורח לפרט בתצהירו מה בדיוק לא הסתיים, וחסר זה לא מצא מזור, חרף ניסיונו להשלימו
33 כאמור בחקירה. הרי ידוע לנו כי קורת הבטון של הגמלון שנמצא בשלבי בניה ואליו עיגן המנוח את
34 הפיגום – לא עוגנה בקוצי ברזל אל גג המבנה. זאת היה צריך לעשות בזמן היציקה שלה ולא

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

1 בדיעבד. למעשה סביר שהנתבע 4 גם לא עיגן המעקה בקורת רוחב מברזל כמו בתכנית הביצוע של
2 הברזלים לגג (ת/11) שטוען הנתבע 3 שהכין בלי קשר לגמלון. כל אלו היו אמורים הרי להיות לפני
3 שהוקם הגמלון.

4
5 51. הנתבע 4 מציין כי העיר למנוח מספר פעמים אודות הפיגומים שהרכיב והזהיר אותו שלדעתו
6 אינם חזקים או תקינים או חוקיים, ואינם עומדים בתנאי הבטיחות הדרושים. **איני מקבל גרסה זו**
7 **כפי שאיני מקבל גרסת הנתבע 4 לגבי התרעה שהתריע בפני המנוח על כך שהעבודה על הגמלון**
8 **טרם הסתיימה כביכול, ולכן אין זה בטיחותי לעגן אליו את הפיגום.**

9 המנוח כמי שאינו חשוד בכך שביקש להתאבד, וכמי שמתקיימת לגביו החזקה שהיה חפץ חיים, לא
10 היה מעגן הפיגום אל הגמלון לו היה מודע לכך שנדרשת כביכול עוד עבודת עיגון של אותו גמלון.
11 מדובר בחזקה שבהיגיון, אולם נזכור כי ממרחק של זמן ובדיעבד יכולים הנתבעים לטעון בהבל פה
12 כי התריעו בפני המנוח השכם והערב על חוסר בטיחות הפיגום, חוסר בטיחות הגמלון כאמצעי עיגון
13 וכיוצא בזה. גרסת נתבעים 1-2 ו 4 כמו באה מפה אחד בהיותם בני משפחה, ולוקה בחוסר אמינות.
14 מדובר במי שדרישות הבטיחות וקיום דיני התכנון והבניה לא עמדו כנר לרגליהם. אם ננקוט לשון
15 המעטה, אין זה הגיוני שהנתבעים 1,2 שמציגים עצמם כמי שאינם בקיאים כלל בדרישות הבטיחות
16 והבניה טרחו והתריעו בפני המנוח על אי בטיחות הפיגום כביכול או על כך שלא בטיחותי לעגן
17 הפיגום לגמלון. מופרך לא פחות שרעייתו של הנתבע 2 שלא היתה מעורבת בתהליך הבניה ואיש לא
18 טען שיש לה ידע בסיסי בבניה, היא שהתריעה כביכול בפני המנוח בעניינים אלה. וכאמור אין זה
19 הגיוני שהנתבע 4 יאמר למנוח שטרם סיים העבודה על הגמלון ושימנע מלעגן אליו את הפיגום,
20 והמנוח יתעלם ויעגן ויבחר בגמלון לא סופי דווקא כנקודת עוגן ומאחז לפיגום.

21
22 52. לו עוגן המעקה והגמלון לבטח – ניתן היה לעגן אליו הפיגום כמו לכל נקודה אחרת שעוגנה
23 לבטח. מומחה ביהמ"ש אישר זאת. לא נפל אפוא מחדל מצדו של המנוח שכאמור לא היה אמור
24 לחשוד בכך שהמעקה לא עוגן. ראה גם דברי מומחה ביהמ"ש בעמ' 174 למטה. ב"כ הנתבע 3 מנסה
25 להיאחז במשפט אחד בדבריו של מומחה ביהמ"ש שאישר בחקירה התזה שטייח שמתקין פיגום
26 צריך לקבל טרם ההתקנה אישור של מנהל עבודה; וכי אי קבלת אישור מהווה אשם תורם (עמ' 177
27 שו' 15). אולם בענין זה אין יתרון שבמומחיות ומדובר בשאלה משפטית. **לא הומחש כל פגם**
28 **בטיחות בפיגום עצמו, ומומחה ביהמ"ש שב ואישר כי אי עיגון מעקה הגג הוא שהיה הגורם**
29 **לתאונה, ולא גורם אחר או סוג הפיגום.** משעה שמדובר היה במחדל סמוי מן העין שאף אינו
30 הגיוני, וטייח המתקין פיגומים מנסיונו אמור לדעת שניתן אכן לתלות פיגום על מעקה גג, שאמור
31 להיות מעוגן למבנה, איני סבור שניתן לייחס למנוח אשם תורם. בשונה מן הנטען איני סבור כי
32 עצם העבודה באתר בלא מנהל עבודה היא שאמורה להביא לתרומת אשם שתושת על המנוח. ענין
33 אחרון זה צריך שייזקף במלואו לחובת נתבעים 1-2.

34

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

גרסת הנתבע 5 (תצהירו סומן נ/10):

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34

53. הנתבע 5 מוסר כי הנתבע 2 (ולא הנתבע 3) פנה אליו וביקש ממנו לחתום על הצהרה לפיו ישמש כקבלן הראשי האחראי לביצוע הבניין. כאמור, אין לנתבע 5 סיבה לשקר ביחס לשאלה מי פנה אליו – האם הנתבע 3 (כגרסת הנתבעים 1,2) או הנתבע 2 (כגרסת הנתבע 3). מקובל עליי כי הנתבע 2 הוא שפנה אליו והדבר הוא גם טבעי, שכן הנתבעים 1 ו-2 לא מינו קבלן ראשי שהתקשר עם כל הקבלנים ונותני השירותים בפרויקט אלא דאגו לכך בעצמם.

הנתבע 3 נשכר על ידם כמפקח עליון וכמי שייתן גם שירותי פיקוח בשלבי הבנייה עצמה, מעבר לפיקוח עליון. זאת מבלי שטרחו להתעמק בפיקוח צמוד ומשמעותו.

מכל מקום הנתבע 5 מציין כי לאחר שהוצגה בפניו תוכנית ההיתר שהכין הנתבע 3, ומתוך הבנתו כי הוא זה שיבצע את העבודה בבניין לאחר שהתקבל ההיתר, חתם אכן על הצהרת קבלן ראשי אשר צורפה לבקשת ההיתר והוגשה לוועדה. מדובר כאמור בתצהיר קבלן ראשי מיום 7.7.06.

54. בדיעבד התברר לנתבע 5 כי הנתבעים 1,2 "עקפו אותו" (לשון שלי) וביצעו הבניה באמצעות הנתבע 4. מבחינת הנתבע 5 המתין הוא לפנייה של הנתבעים 1,2 לאחר שיקבלו היתר כדי להגיע עימם לסיכומים ולהתחיל בבניה. רק עם התרחשות התאונה נודע לו שהבניה כבר בוצעה, ואף בוצעה בפועל באמצעות הנתבע 4. לדבריו לו ידע כי בכוונת הנתבעים 1,2 לפנות לקבלן אחר הרי שלא היה נכון לחתום על תצהיר קבלן ראשי אחראי לביצוע בניין שיוגש לוועדה, ולו ידע כי הבנייה החלה באמצעות קבלן אחר היה מודיע זאת לוועדה.

55. לדבריו הנתבעים 1,2, ידעו מתחילה כי ישתמשו שימוש טכני בלבד בתצהירו וכי הם מתכוונים לפנות לקרובם הנתבע 4 שהנו קבלן לא רשום. הנתבעים 1,2 הטעו אפוא גם את הנתבע 5 וגם את הוועדה המקומית. זאת למרות שבהיתר הבניה מ-4.2.07 צוין כי אין להתחיל הבניה לפני שיימסר לוועדה פרטי הקבלן הרשום. תצהיר הנתבע 5 בתורת הקבלן הראשי ניתן ביום 7.7.06 היינו 9 חודשים לפני קבלת ההיתר, ולו היו הנתבעים 1,2, מודיעים לוועדה כי הנתבע 4, שאינו קבלן רשום הוא שיבצע העבודה לא היו זוכים בהיתר.

56. א. **טענות אלה של נתבע 5 לא נסתרו, והן מקובלות עליי.** להבדיל מן הנתבע 3 אין חולק כי לא היה באתר, וגם לא היה לו מה לחפש בו משעה שבפועל טרם נשכרו שירותיו והצדדים טרם התקשרו בהסכם. כזכור בשלב דיוני מאוחר (שלב הסיכומים) "התעורר" הנתבע 3 וביקש לזמן עדי הוועדה, עדים שמטעם הוועדה המקומית על מנת לפתוח חזית חדשה מול הנתבע 5 ולהראות כי מדובר בשיטה שלו, לפיה הוא מאפשר שימוש בשמו בפרויקטים נוספים בתורת קבלן רשום, כאשר בפועל ידוע לו כי הבניה תעשה באמצעות אחר. לאור השיהוי הכבד לא הותר לנתבע 3 לזמן העדים שביקש,

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

- 1 כאשר בקשה זו היתה למעשה "פותרת" התיק מחדש בשלב מאוחר (להנמקה ראה ההחלטה
2 המפורטת מיום 9.2.14 בפרט מסע' 10 ואילך). יחד עם זאת, יצוין כי הגרסה, לכל הפחות בנסיבות
3 מקרה זה, אינה הגיונית. גם בלי שידוע שיקרה אסון, קבלן רשום שנוהג כך, נוטל על עצמו סיכון לא
4 מבוטל במידה ויחשפו מעשיו. אין טענה כי הנתבע 5 היה בקשיים כלכליים אז או עתה, וכזכור
5 מגרסת הנתבעים 1,2, הנה ששילמו לו בסך הכל סכום פעוט של כ-1,500 ₪ לאור הסכמתו ליתן
6 התצהיר לוועדה. סכום כזה שהנתבע 5 מתכחש מכל וכל לקבלתו אינו "מכסה" על פני הדברים את
7 הסיכון שנוטל על עצמו קבלן רשום שפועל כך ומציג מצג שווא ביודעין לוועדה.
8 ב. לפיכך, אני מקבל גרסת הנתבע 5 כי עת חתם על התצהיר לוועדה סבר באמת ובתמים כי הוא
9 שידרש לספק שירותיו בתור הקבלן הראשי לבניין, לאחר שלב מתן ההיתר. לא חלה עליו חובה
10 לנהל מעקב תקופתי אחר התקדמות הבקשה להיתר ומילוי תנאי ההיתר כדי להיוודע אי מתי יינתן
11 ההיתר. הייתה זו חובתם של הנתבעים 1 ו-2 לעדכן אותו כאשר יינתן ההיתר, ואז אם לא יגיעו
12 הצדדים לעמק השווה כאשר תוצגנה לנתבע 5 תוכניות עבודה על פי ההיתר, לפיהן ניתן לתמחר
13 שירותיו, יכול היה הנתבע 5 להודיע לוועדה כי לא הוא שיבצע את העבודה והוא מבקש אפוא להסיר
14 מעליו אחריות כקבלן רשום לבניין. כמובן שכאשר מתחילים לבנות לפני שניתן היתר ועוד באמצעות
15 קבלן לא רשום – קשה ולא צריך ליידע את הנתבע 5, שמא ואולי יפנה לוועדה ויעדכן אותה שלא
16 הוא קבלן השלד והקבלן הראשי.
17
18 ג. הנתבע 5 מציין כי אף הנתבע 3 לא יידע אותו כי הבניה מבוצעת על ידי הנתבע 4, ולא הודיע לו על
19 תחילת הבניה. זאת למרות הצהרתו כי הוא יקיים פיקוח עליון על הקמת השלד (כך שחובה היה עליו
20 לדעת בכל מקרה מי הוא הקבלן המבצע). גם טענה זו של הנתבע 5 – מקובלת עליי. הנתבע 3 היה ער
21 היטב למהלך שנקט על ידי הנתבעים 1,2 גם אם לא הוא שבחר בנתבע 4, והיה לו ברור ממילא כי
22 לא קבלן רשום הוא שיבנה את הבניין, הוא שיתף פעולה עם מהלך זה ורק בדיעבד משקרה האסון
23 שלח כאמור מכתב לוועדה ובו ביקש לשחרר עצמו מאחריות לבניין, כפי ששיתף פעולה עם חתימה
24 על תצהיר הניתן על ידי מפקח צמוד למרות שידע שאין בכוונתו לבצע פיקוח צמוד אלא פיקוח עליון
25 עם פיקוח מידי פעם בשלבי הבניה.
26
27 ד. כאמור ולהבדיל מפקיד של פיקוח, התפקיד שהסכים נתבע 5 ליטול על עצמו באתר הנו תפקיד
28 בצוע שמימושו תלוי בהסכם מוגמר עם נתבעים 1-2 בטרם תחילת הבניה – הסכם שלא התממש. אף
29 אם תרצה לומר כי מכוח חתימתו בה הצהיר על הסכמתו לשמש כקבלן ראשי היה עליו לנהל מעקב
30 אחר תקופתי אחר הנעשה באתר – וזו כאמור אינה דעתי – הרי "מעקב" כזה אינו אמור להיעשות
31 מדי חודש בחודשו, ולא היה אמור להתעורר אצלו חשד סביר מדוע אין פונים אליו כאשר בין המועד
32 שבו חתם על התצהיר לוועדה לבין התאונה חלפו פחות משמונה חודשים. זה אינו פרק זמן בלתי
33 סביר שאמור לעורר חשד שמא ואולי החלה בניה בפועל במהלכו. בפרט כשידוע שההיתר אכן ניתן
34 רק שלושה שבועות לפני התאונה, ועד שניתן כבר היה השלד מעשה עשוי.

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

1
2 57. חקירתו של הנתבע 5 לא שנתה גרסתו ולא הוסיפה דבר על הידוע. אני קובע שלא הוכחה
3 אחריותו וכי דין התביעה כנגדו לדחיה. כפי שכבר צוין, אף לו קבעתי כי מכוח חתימתו חלה עליו
4 חובת מעקב, ונניח שהיה מגלה כי הנתבעים 1-2 התקשרו עם קבלן אחר, החובה שהיתה מוטלת עליו
5 אז היתה לעדכן הועדה המקומית, שאין הוא הקבלן הראשי, וכי לא יודע בדבר מועד תחילת הבניה.
6 אולם גם "מחדל" זה, ככל שהיה נקבע שבמחדל עסקינן, אף הוא אינו קשור בקשר סבתי משפטי
7 לנזק כפי שאירע. מדובר במחדל ביצוע ופיקוח.
8 תפקידו של הנתבע 5 לא היה תפקיד פיקוח, ומשעה שלא נשכרו שירותיו – אף לא תפקיד ביצוע.
9 ספק רב אם היתה נמנעת התאונה אף בפן הקשר הסבתי העובדתי שכן אף לו פעלה הועדה להוציא
10 צו הפסקת עבודות, ספק אם היתה הבניה נעצרת בפועל. הנתבעים הרי פעלו להשגת היתר, אך כפי
11 שהומחש, אצה להם הדרך להשלים הבניה לקראת חתונתו של הנתבע 1.

חוות דעתו של מומחה בית המשפט.

12
13
14
15 58. המומחה נתן חוות דעת מפורטת בה התייחס גם לחוות הדעת שמטעם הצדדים ושילב
16 התייחסותו בסקירה. על עיקרי הדברים כבר עמדתי לעיל, ולהלן התמצית.

17
18 59. מבחינת הליך הבדיקה – עמדו לנגד עיני המומחה חוות הדעת שמטעם הצדדים, כתבי הטענות,
19 דוח חקירת התאונה של מר מנסור, המפקח ממשד התמ"ת וכן העתק מתיק המשטרה שלחו לו
20 הצדדים. הוא קיים ביקור בבית הנתבעים 1-2 יחד עם הצדדים ובאי כוחם. צילומים שצילם שולבו
21 לתוך חווה"ד וגם מהם ניתן להתרשם. מאותן תמונות עולה כי הגמלון כאמור נבנה מחדש, וכי
22 מעקה הגג במצבו הסופי בוצע עם תוספת עיגון אל רצפת הגג, יחד עם עמודים שתמכו את המעקה
23 בגגו.

24
25 מאידך הפנה המומחה לתמונות, שצולמו על ידי המהנדס צבי שרף ז"ל, של מעקה הגג, זמן קצר
26 לאחר התאונה. מן התמונות עולה כי הכרכוב שעל הגג חובר בזמנו בטיט ובטון יצוק על התקרה,
27 ללא ברזלי זיון שעיגנו אותו. אותו כרכוב עשוי מבלוקים חשופים, ונראה לפי המומחה כי היציקה
28 הסתיימה בלא כוונה לחיבור המשכים, מבחינת ברזלי הזיון. **מאידך, לאחר התאונה הורחב העמוד**
29 **כך שתמך גם בכרכוב באמצעות ברזלי זיון.** המומחה מציין כי לאחר התאונה, נעשה התיקון
30 המתבקש כפי שהיה עליו להיעשות עוד בתחילת הדרך.

31
32 מעקה גג עם כרכוב כזה חייב להיות מוגן באופן שישנה את מיקום מרכז הכובד של הקיר, עם
33 הכרכוב, בלי קשר לפיגום שהיה תלוי עליו. ובהיעדר עיגון הולם אל רצפת הבטון, כל אדם שהיה

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

1 נשען על הקיר הזה שחובר אל רצפת הגג, בטיט בלבד ובבטון, בלא זיון ברזל, היה עלול להביא
2 לנפילת המעקה.

3
4 60. א. המומחה מציין כי תקנות התכנון והבניה (בקשה להיתר, תנאים ואגרות), קובע בסימן ח' כי
5 מעקה בבנין בכל מרפסת בבנין, ובכל פתח בקיר בבנין שקיימת סכנת נפילה ממנו, ואף מכל מקום
6 בבנין שבו הפרשי הגובה בין שני מפלסים סמוכים הוא 0.6 מטר, **יותקן מעקה שיקיים דרישות**
7 **התקן הישראלי הוא תקן 1142.**

8
9 ב. הגמלון שניתק הינו חלק אינטגרלי ממעקה הגג. אותו גג תוכנן לשימוש דיירי הבית וקיים מהלך
10 מדרגות המוליך אליו.

11 על פי תקן ישראלי 1142 הדין במעקים ומסדים, **נדרש שמעקה בנוי יעוגן ויחובר חיבור קשיח אל**
12 **המשטח עליו הוא בנוי. החיבור יהא על ידי ניצבים מבטון מזוין המעוגנים אל הרצפה**, המעקה יהא
13 עשוי לבנים ובלוקים וחלקו העליון ייעשה חגורה רציפה של בטון מזוין, שתהווה אזן עליון (סעיף
14 6.1.1.2 של התקן – נסרק אל תוך חוה"ד בעמ' 6).

15
16 61. חרף דרישת התקן, לא בוצע עיגון אנכי אל המשטח (חיבור קשיח למשטח) ואף לא עיגון אופקי
17 (חיבור מבטון מזוין המחובר אליו בהמשכיות כאזן עליון). המומחה הפנה לצילומי ברזל העמוד
18 (למעשה שני העמודים התומכים הנחזים בתמונות), במצב בו צולמו מעט לאחר התאונה; והפנה לכך
19 כי ברזלי העמודים מרוחקים מקו המעקה, היינו שפת הגג, ולא נכנסים לתחום המעקה, כך
20 שהמעקה לא עוגן כלל לגג או לעמודים. **המומחה הפנה לכך שאין סימנים של רצף זיון, אלא יש**
21 **הפסקה ברצף יציקת המעקה. כעולה מן התמונות בעמ' 7 ו- 8 לחוה"ד, ציין המומחה כי אכן אין**
22 **עיגון של מעקה הגג אל הגג כנדרש או אל העמודים כנדרש בתקן, באמצעות ברזלי עיגון.**

23
24 62. בתוכנית התקרה אף לא קיימים פרטי זיון לחיבור המעקה, ולא בוצעו הכנות לחיבורו אל
25 התקרה. עוד הפנה לכך כי מתמונות המעקה (הבלוקים המצולמים), עולה שאין רצף זיון הנמשך אל
26 המעקה שנפל. כלומר, אין זיון אופקי ולא אנכי באמצעות קוצי ברזל. ראה בענין זה גם התייחסותו
27 שנזכרה כבר כאשר הופנה לת/11 כתכנית הברזל של התקרה שהכין נתבע 3 (לטענתו). החתך המופיע
28 שם לגבי זיון הברזל – לא ניתן לדעת לאיזה חלק הוא מתייחס, ולמעשה, כפי שצוין, מבין השיטין
29 של חקירתו, נראה כי התכנית אינה ברורה דיה בעניין זה.

30
31 63. הפיגום שהותקן על גבי המעקה, שצורתו משולש גמלון, נאחז במעקה שנפל. ביחס לסוג הפיגום
32 – מדובר, על פי התקן, בפיגום זיזי תלוי. **המומחה מפנה לתקן 1139, חלק 1.** ביחס לפיגום זיזי תלוי,
33 כמו זה בו נעשה שימוש במקרה דנן, קובע התקן שהוא מיועד לעומס קל ובינוני, וכי הזקיפים
34 התלויים ייתמכו אל המעטפת של הבניין במרחקים שאינם גדולים משתי דיוטות. התקן מורה כי יש

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

- לבדוק את התאמת חלק מעטפת הבניין לנשיאת הפיגום. מסקנת המומחה (ראה עמ' 10), הייתה כי המנוח לא סטה מהנחיות התקן והפיגום הזיזי בו עשה שימוש, חובר אל מעטפת הבניין. אלא שכמובן המעטפת אליה חובר, הייתה אמורה להיות יציבה. המנוח העריך כי המעקה של הגג (הגמלון), עליו השעין את הפיגום, נבנה באופן זהה לשאר המקומות (למשל בצילומים של עמוד גלילי נוסף, נחזה העמוד נכנס אל תוך המעקה ובאותו אזור הניח המומחה שכן בוצע זיון. אך זה לא היה מיקום המעקה שעליו הותקן הגמלון ושם, כאמור, לא נמשך זיון ברזל מתוך העמודים – ראה בעמ' 10 לחווה"ד, התמונה שצולמה אף היא לאחר התאונה). לא הייתה למנוח דרך לדעת או לשער שאותו חלק של המעקה אליו עיגן את הפיגום, אינו מעוגן אל הרצפה והחגורות העליונות.
64. המעקה בחלק בו נותר הפיגום בצדו הצפון-מערבי, נבנה מתוך הנחה כי המעקה הבנוי והיצוק בעמודים וחגורות עליו נשען הפיגום, יציב, קשיח ומעוגן בהמשכיות אל תקרת הבטון ואל הקורה העליונה. הנחה זו כאמור הייתה שגויה.
65. א. מומחה ביהמ"ש שלל את מסקנת המהנדס מר מסאלחה (המומחה מטעם נתבע 4), לפיה הסיבה לנפילת הפיגום נבעה מהעמדה לא טובה של הפיגום על ידי המנוח. כאמור עמדה זו של המומחה רק חוזקה בחקירתו הנגדית. מר מסאלחה גרס כי הפיגום לא היה מוחזק כנדרש, לא אנכית ולא אופקית. הוא היה חופשי באוויר מעל הקרקע ועקב כל תנועה של המנוח, או הציוד שעל הפיגום – יכולה הייתה להביא לתזוזות נקודת אחיזת הפיגום; כאשר נקודה זו זזה ובכך גרמה להפעלת כוח אופקי על המעקה ולערעור הגמלון בנקודה החלשה של המעקה. אלא, שמן התמונות שצילם המומחה נראה מצב שונה: תקרת קומת הקרקע, שהינה רצפת הקומה הראשונה, בולטת אל מעבר לקו התקרה של הגג ולא כפי שצויר בסקיצה של המומחה מר מסאלחה.
- ב. לפיכך, לא קיבל מר לזר את מסקנות המומחה מטעם נתבע 4, שעיון לא נכון של הפיגום הוא שהיה הגורם לתאונה. על פי קביעותיו המסקנה הנגזרת הינה שהמנוח פעל כדין ולא ניתן למצוא פגם בטיחותי באופן התקנת הפיגום על ידו (כך שאין כאמור אשם תורם – הערה שלי י.פ.).
- ג. המומחה לא שולל את מסקנות חוקר משרד התמ"ת מר מנסור, כי התאונה הייתה נמנעת אילו התקין המנוח פיגום זקיפים מצינורות מהקרקע, במקום פיגום זיזי. הדבר ברור מאליו, שכן במצב שבו אין מגע או העמסה על המעקה ולא מופעלים עליו כוחות, ממילא לא היה המעקה נופל והתאונה לא הייתה מתרחשת. אלא שלדעת המומחה השאלה היא אחרת: האם היה המעקה נופל כשמשוהו נשען על הגמלון, ולו עציץ כבד שהיה מונח על מרכז הכרכוב. במילים אחרות, כאשר בוחנים אם מחדל נטען כלשהו קשור לתאונה בתורת גורם, בין מחדל של התובע לצורך בחינת אשם תורם ובין מחדל של הנתבעים לצורך שאלת אחריותם, הרי הקשר הסיבתי-העובדתי במבחן הגורם שאין בלתו, הינו מסננת רחבה ולא מספקת לשם קביעת סיבתיות משפטית. במצטבר לה צריך שיתקיים, כמובן,

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

1 קשר סיבתי-משפטי. באותה מידה ניתן היה לטעון כי אלמלא היה יכול המנוח להגיע באותו יום
2 לעבודה, הייתה התאונה נמנעת. השאלה היא – האם היה פסול מהתקנת הפיגום הזיזי כפי שהותקן,
3 ושאלה זו נענתה כאמור בשלילה על ידי המומחה. למעשה לא ניתן לדבר כלל על "מחדל" מצידו של
4 המנוח, היינו לא היתה התנהגות רשלנית מצדו, קשורה או לא לתאונה. משעה ששיטת העבודה של
5 המנוח היתה תקינה, באין לו יכולת לדעת שהנקודה אליה בחר לעגן הפיגום בחלקו העליון לא עוגנה
6 למבנה, ולא הוכח כל פגם בפיגום עצמו, הרי שבשונה ממסקנת חוקר התמ"ת ביחס לסוג הפיגום,
7 מקובלת עלי מסקנת המומחה שלא מצא אשם בהתנהלות המנוח, הקשור לאופן התרחשות התאונה.
8 כדי יוטל אשם תורם אין די שבחוכמה שבדיעבד ניתן היה להשתמש בסוג פיגום אחר כמו פיגום
9 מיטות.

10
11 66. המומחה מחלק את האחריות למקרה בין נתבעים 3-4, כנתבעים ישירים; נתבעים 1-2,
12 שאחריותם היא בגבול אחריות ישירה ועקיפה ונתבע 5, שאחריותו עקיפה. לגבי הנתבע 5, הערת
13 המומחה הינה שהוא נתן תצהיר לועדה מבלי לבקר בשטח ומבלי לוודא שהתצהיר עליו חתם מתבצע
14 באמצעותו. ובהנחה שידע, לא התריע שהוא אינו מבצע את העבודה. המומחה מפנה לכך כי **בתאריך**
15 **בו נתן הנתבע 5 את התצהיר, 07/07/06, היה הבית כבר בשלבי בניה.** זאת מאחר והיציקות נעשו
16 כבר בחודש יוני 2006, לפי בדיקות בטון של חברת איזוטופ שצורפו כנספח 3 לחוזה"ד.

17
18 67. כפי שפורט, בעוד שמסקנות המומחה מקובלות עלי במה שקשור לאחריות נתבעים 1-3,
19 מסקנתי שונה ביחס לאחריות נתבע 5. כדי לתן הסכמתו לשמש כקבלן ראשי הרי אין לו חובה לבקר
20 באתר בניה ערום. אין הוא אמור לדעת כי החלה בו עבודת בניה עוד לפני שנתן תצהיר, ולא הומחש
21 כי ידע על כך עת נתן תצהירו לועדה.

22
23 תצהיר הנתבע 5 ניתן ביום 07/07/06 והתאונה ארעה ביום 01/03/07, בחלוף כמעט 8 חודש. ההיתר
24 עצמו ניתן מעט קודם ביום 07/02/07. אין זה סוד כי מרגע הגשת הבקשה להיתר ועד שמתמלאים
25 התנאים שמציבה הועדה וניתן ההיתר, עלולים לחלוף חודשים לא מעטים. גם כאן ניתן ההיתר (על
26 פי מצג שווא, שהוצג לועדה), רק בחלוף כמעט 8 חודשים מיום שחתם הנתבע 5, על התצהיר לועדה.
27 גם בהנחה שהנתבע 5 כקבלן מודע לקצב עבודת הועדה המקומית, אין הוא אמור לחשוד במעשי
28 מרמה מצד הנתבעים 1-2 ולקיים ביקורי מעקב באתר, שמא ואולי ניתן כבר היתר והחלה העבודה
29 לאחר מתן ההיתר. גם אין הוא אמור לחשוד כי העבודה החלה בפועל עוד לפני מתן ההיתר ואף לפני
30 שחתם על התצהיר לועדה. בשלב החתימה על התצהיר, לא נסתר שכל שעמד בפניו היה לכל היותר
31 תכניות הבקשה להיתר וכי לא עודכן כי הבניה החלה בפועל. כמי שעיסוקו בבניה, בוודאי שיש לו
32 תמריץ לתן הסכמתו לשמש כקבלן רשום וקבלן ראשי של הפרויקט. לא הוצגו ראיות מכוחן ניתן
33 לקבל כי ידע בפועל שבשמו עושים שימוש פיקטיבי, לצורך קבלת ההיתר, וממילא כפי שבואר, לא
34 מדובר במחדל הקשור סבתית לאופן התרחשות התאונה.

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

- 1
- 2 68. המומחה מפנה לכך שמגיש הבקשה להיתר נדרש להעסיק מהנדס רשום, אשר יתכנן את שלד
- 3 המבנה ויהא אחראי על ביצוע עבודת השלד ויפקח על ביצועו. כמו כן, נדרש להעסיק קבלן ראשי
- 4 (קבלן רשום). כנוזכר באותם סעיפים, מתכנן שלד הבנין נושא באחריות לפיקוח עליון על ביצוע
- 5 עבודות שלד, הקבלן הראשי צריך לפקח פיקוח מלא ולקיים ביקורת על ביצוע עבודה בהתאם
- 6 להיתר. יחד עם זאת, המורשה להיתר (מתכנן הבנין ומי שאמור לפקח פיקוח עליון על הבניה) או
- 7 מתכנן השלד, יכולים גם לפקח פיקוח מלא ולקיים ביקורת על ביצוע בתחום שתכננו, ובלבד
- 8 שהוסכם על כך בינם לבין הקבלן הראשי.
- 9
- 10 המומחה מפנה לכך כי הנתבע 4 הוא ששימש כקבלן השלד מתחילתו ועד סופו. הוא ביצע את
- 11 המעקה שנפל, לא על פי תכנית קונסטרוקציה שקיבל ממתכנן השלד. המומחה מציין כי אף לא ידוע
- 12 אם ביקש תכנית ביצוע. הוא הסתפק בהגיונו והידע שלו מניסיונו בעבודה, אך שגה בשל היעדר ידע
- 13 הנדסי ותכנוני ואי הבנת הכוחות שפועלים במקום.
- 14
- 15 69. הנתבע 2, הוא בעל הנכס והיזם ונתבע 1 יש לראות מיופה כוחו, לאור היותו תופס הנכס בפועל.
- 16 על פי תקנות הבטיחות לעבודות בניה, מבצע הבניה נחשב כל קבלן ראשי שהמזמין הטיל עליו את
- 17 ביצוע כל הבניה. כאשר המזמין מטיל את ביצוע הבניה על יותר מקבלן ראשי אחד, הרי שהמזמין
- 18 נחשב, על פי התקנות, כמבצע הבניה. במקרה כזה כל החובות עליהם אחראי מבצע הבניה, מועתקות
- 19 אל המזמין. יש אפשרות למזמין להימנע מאחריות כוללת במקרה בו אחד מהקבלנים הראשיים,
- 20 קיבל על עצמו בחוזה שבכתב את האחריות הזו, כולל ריכוז האחריות לביצוע כל סידורי הביטחון
- 21 הנדרשים במהלך עבודות הבניה. כאן לא ארע הדבר ולפיכך המזמינים (נתבעים 1-2) הם שייחשבו
- 22 כמבצע הבניה. ביודעין לא העסיקו הם את הקבלן הראשי (הנתבע 5), הרשום בבקשה להיתר, שלו
- 23 הועסק היה אמור להעסיק בעלי מקצוע מוסמכים כמו מנהל עבודה ומהנדס ביצוע. לחלופין העסיקו
- 24 הם קבלן שלד לביצוע העבודה (נתבע 4), ללא מנהל עבודה או מהנדס בניה שיהא אחראי על ביצוע על
- 25 פי תכנון מוגדר וידרוש תכניות חסרות.
- 26
- 27 מנהל עבודה כזה אמור לתן הדרכה בשטח והנחיות לביצוע סידורי הבטיחות הנדרשים לאחר מימון
- 28 תכניות הפרויקט, להשגיח על ביצוע העבודה ובדיקות טיבה, תוך בדיקות יישום סידורי הבטיחות,
- 29 ולתת אישורים בכתב לביצוע בהתאם לתכנית. הנתבעים 1 ו-2 שלא העסיקו גורמים מוסמכים,
- 30 גרמו לכך שהתבצעו באתר פעולות שגויות שניתן היה למנוע במילוי הוראות תנאי ההיתר עליו
- 31 חתמו.
- 32
- 33 המומחה לא מצא אחריות משפטית של הועדה המקומית, כאשר גם אם היה המבנה נבנה על פי
- 34 ההיתר, הרי אין הועדה נכנסת לפרטי ביצוע של העבודה ולא הייתה יכולה לזהות או לדעת שהמעקה

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

1 בוצע ללא עיגון, שכן אין זה מתפקידה לעסוק בפיקוח צמוד על פרטי הביצוע של כל אלמנט
2 קונסטרוקטיבי במבנה.

3
4 70. הנתבע 3, על פי תצהירו שהוגש לוועדה המקומית, נטל על עצמו את מלוא האחריות לתכנון
5 ופיקוח על ביצוע עבודת השלד. פיקוח כזה כולל גם תכנון לשימוש בפיגום לפי תקן 1139.

6
7
8 71. עד כאן לחווה"ד. כאמור כל אחד מבין הנתבעים 1-4 נושא באחריות לתאונה כלפי התובעים,
9 מכוח עוולת הרשלנות בשל הפרת חובות הזהירות שלו. כל יסודות העוולה מתקיימים בכל אחד
10 מהם, בשים לב לתפקיד שמלא.

11 הן חובת הזהירות המושגית והקונקרטית, הן הפרתה בהתרשלות, והן קשר סבתי עובדתי ומשפטי
12 לנזק כפי שאירע, לאור מנגנון התאונה. לגבי נתבעים 1-2 החבים שניהם כ"מבצע בניה" (לרבות
13 בחובותיו של מנהל עבודה באתר), ואף לגבי נתבע 3 שחדל במחדלים הנובעים מחובות הפיקוח
14 העליון והצמוד בהו חב כמתכנן השלד, כאחראי לביקורת וכאחראי לביצוע שלד – יש תחולה
15 במקביל גם לעוולת הפרת חובה חקוקה, שאף כל יסודותיה מתקיימים (יסודות העוולה הן חובה
16 המוטלת על המזיק מכוח חיקוק, שנועד לטובת אדם מסוגו של הניזוק; הפרת החובה בידי המזיק
17 כאשר ההפרה גרמה נזק לניזוק; והנזק הוא מסוג זה אליו התכוון החיקוק. ראה פסה"ד בענין
18 **טרויהפט** (פסקאות 70-73). ביאור קצר נוסף: קבעתי כי אף הנתבע 3, ולא רק נתבעים 1-2, חבים לא
19 רק מכוח רשלנות אלא אף מכוח עוולת המסגרת הנוספת של הפרת חובה חקוקה. זאת משעה שלפי
20 קביעותי ניתן היה כאמור לחייבו אף מכוח הפרת חובת הפיקוח העליון, הקבועה בחיקוק. מכל
21 מקום די בעוולת הרשלנות לבדה שאין ספק שמתקיימת ביחס לכל אחד מנתבעים 1 עד 4.

22
23 72. כאמור אין אשם תורם. הנתבעים 1-4 הנם מעוולים במשותף, החבים בפיצוי התובעים ביחד
24 ולחוד: מחדל הביצוע של הנתבע 4 הוא זה שגרם התאונה והוא היה נמנע לו קוימו חובות הפיקוח
25 המוטלות בדין על הנתבעים 1-3. לחסכון במלל בענין זה – ראה סעי' 79 עד 83 לפסה"ד בענין
26 **טרויהפט**. **אני קובע שנתבעים 1-4 חייבים לשאת ביחס ולחוד בסכומי הפיצוי שייפסקו לתובעים**
27 **2-7**. כאמור, איש מנתבעים 1-4 הם אינו מעביד, ולכן חיובו של כל אחד מהם, ביחד ולחוד הנו
28 במלא הסכומים שייפסקו, אף בתביעת החזרה של המל"ל.

29
30 73. **שאלה אחרת הנה חלוקת האחריות ביחסים שבין הנתבעים 1-4 לבין עצמם כמעוולים**
31 **במשותף**: כאמור, מן הטעמים שכבר פורטו בהרחבה, בנסיבות המקרה ובמבחן האשם המוסרי, מן
32 הראוי שעיקר האשם יוטל על נתבעים 1-2 למרות שאינם גורמי מקצוע, ובלא הפרדה בינם לבין
33 עצמם, שהנה מלאכותית, כאשר שניהם יחדיו יחובו כמבצע בניה. **אני קובע ששיעור חלקם של**
34 **הנתבעים 1-2 באחריות עומד על 40% (יחדיו). נתבע 3 יחוב ב 25%. נתבע 4 יחוב ב 35%.**

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

1

2

גובה הנזק

3

4

74. איש מן הנתבעים לא התייחס משום מה בסיכומיו לסוגיית גובה הנזק – גם נתבעים שלא מיצו מגבלת העמודים בסיכומים. מכל מקום ברור שעניין זה אינו פוטר מאומדן נכון של הנזק.

5

6

7

המנוח הותיר אלמנה וארבעה ילדים. אין חולק שהאלמנה (תובעת 2) לא עבדה. תאריך התאונה כזכור 1.3.07.

8

9

10

11

75. תאריכי לידה:

12

13

מנוח - 14.2.61 .

14

אלמנה – 5.3.64. לפי צו ירושה אחר המנוח ירשה מחצית מעיזבונו.

15

הבת פלונית – 2.11.91. אינה יורשת לפי צו הירושה.

16

הבן פלוני - 24.7.00 . לפי צו ירושה ירש 2/16 מהעיזבונו.

17

הבן פלוני - 2.3.02. לפי צו ירושה ירש 3/16 מהעיזבונו.

18

הבן פלוני – 6.10.04. לפי צו ירושה ירש 3/16 מהעיזבונו.

19

20

הכנסת המנוח:

21

22

76. א. לפי דוח רווח והפסד השתכר המנוח בשנת 2006 רווח נקי לפני מס 95405 כלומר 7950 ₪. הדו"ח הוגש לאחר שאירעה התאונה, כמו גם הדו"ח לשנת המס 2007, שכלל מטבע הדברים שני חודשים, ואיני סבור כי פרק זמן קצר כזה בן חודשיים יש לראות בו משום אינדיקציה ממנה יילמד על בסיס השכר הצפוי לעצמאי לאורך שנת המס.

25

26

27

לפי נתוני המל"ל הכנסת המנוח בשלושת החודשים שקדמו לפגיעה הייתה בממוצע 5228 ₪ (שכר רבע שנתי 15683 ₪ לשלושת החודשים עובר לפגיעה).

28

29

30

ב. נטען כי בפועל הכנסות המנוח היו גבוהות מן המוצהר על ידו. הטענות בעניין זה היו כלליות באופיין:

31

32

33

כך טענה האלמנה שלאחר מות המנוח חלה ירידה במצב הכלכלי, חרף העובדה שהאלמנה זוכה לגמלת תלויים בשעור 4500 ₪ לחודש, ובסיכומים נטען שיש ללמוד מכך תימוכין לטענה של

34

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

- 1 השתכרות לא מדווחת. טענות כלליות לירידה ברמת החיים אינן תחליף להמחשת השתכרות לא
2 מדווחת.
3
4 בנוסף טענה האלמנה כי המנוח שיפץ הפיגום, אך ההוצאה לא נזכרה בדו"חות, כפי שאף לא נזכרה
5 בדוחות הוצאה בגין תשלום לעובדים. זאת למרות שלעבודה נשוא התביעה הגיע המנוח עם עובדים.
6 כלומר הילוכה של הטענה הנה שנהג להיעזר בעובדים לפרקים ולשלם להם, והדבר לא דווח, כפי
7 שלא דווחו גם הכנסות. מכל מקום, לא ניתן היה ללמוד מחקירת האלמנה, אף לא מחקירת אחי
8 המנוח, לא על היקף השתכרותו השנתי או בכלל, ואפילו לא האם נהג להיעזר בעובדים דרך קבע.
9
10 עוד נטען כי הנתבע 2 אישר כי שלם למנוח אך לא קיבל קבלה או חשבונית, ומכאן יש ללמוד כי ככל
11 הנראה לא נכללה ההכנסה מן הפרויקט בדיווח לשנת 2007.
12 ממילא כאמור איני סבור כי ניתן לקבוע בסיס השתכרות לשנת 2007, על בסיס הכנסה לחודשיים
13 ימים בראשית השנה – אף אם נתעלם מן העובדה שמדובר בדו"ח שהוגש לאחר התאונה. מטבע
14 הדברים ההכנסה השנתית בעסקו של טייח עצמאי הנה תנודתית ותלויה בכמות הפרויקטים והיקפם
15 בשנת המס הרלבנטית. ביחס להעסקת עובדים, כאמור לא אחיו של המנוח ולא רעייתו יכלו לתת
16 אינדיקציה בשאלה האם ובאיזה היקף העסיק המנוח עובדים. יוער כי בעמ' 29-30 טענה האלמנה כי
17 לעת פטירתו לא הספיק המנוח להשלים עבודה למשפחת גביש, ולמשפחתו שולם רק עבור החלק
18 שהספיק להשלים. ממילא לא זומן מי ממשפחת גביש לעדות כדי להמחיש הטענה, ומה היה הסכום
19 עליו סוכם. יש משמעות להימנעות זו בפרט כאשר מדובר ברף ראייתי גבוה אותו יש לחצות עת
20 טוענים להכנסה לא מדווחת (ראה להלן). אולם יש לשוב ולומר כי בכל מקרה קשה היה לחלץ
21 מפרויקט זה או אחר בחודשיים הראשונים לשנת 2007, סכום השתכרות שנתי.
22
23 ג. עוד צוין בסיכומי התובעים כי לאורך התיק עלה כי שיטת העבודה של המעורבים כולם, היתה
24 להכניס הכנסות ולהוציא הוצאות מבלי לדווח עליהן. אולם התנהלות של בעלי דין אחרים או טענות
25 שנטענו כללית לגבי המקובל בכפרים ערבים, אינם תחליף להמחשת השתכרות לא מדווחת והיקפה
26 ביחס למנוח עצמו.
27
28 האלמנה טענה כי המנוח היה מבצע מסיק זיתים וכי עם מותו אבדה מחצית מהכנסה זו, והחישוב
29 הנטען הוא 116 ₪ לחודש בערכי קרן, לפי אובדן הכנסה נטען של 1400 ₪ לשנה. גם כאן דומה
30 שברור שהטענה היא כללית ולא הומחשה ביותר מאשר הבל פה, מה גם שהסכום זניח ביחס.
31
32 77. את גישת הפסיקה ביחס להשתכרות לא מדווחת והמחשתה סיכמתי בעניין אחר. להלן ציטוט
33 מתוך פסה"ד בת.א. (ח"י) 5307/06 עאידה אדם נ' אריה חברה לביטוח באלו המלים:
34

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

1 " ההלכה מתייחסת בחשדנות טבעית לטענתו של הניזוק בגופו, לפיה השתכר עובר לתאונה נשוא
2 התיק בשיעור העולה על הכנסותיו המדווחות. לגישה זהירה זו מספר טעמים מובנים שעל חלקם
3 אעמוד:

4
5 א. מן הפרספקטיבה של השבת המצב לקדמותו במידת הניתן, כפי תכליתם של דיני הניזיקין,
6 יש לזכור שיש לנפגע אינטרס להאדיר הכנסותיו הנטענות בתקופה שעובר לתאונה; הכנסות
7 שתשלכנה על בסיס ההשתכרות, שיובא בחשבון לצורך חישוב הפיצוי. מן האידך גיסא, מעצם
8 הטענה שמעלה הנפגע עולה שמדובר במי שלא היסס לדבריו שלו, להעלים הכנסה, כדי להימנע
9 מתשלום מס אמת. משכך, ראוי לבחון בקפידה טענתו של תובע להכנסה לא מדווחת, שהרי אחת מן
10 השתיים: או שהטענה בדבר הכנסה לא מדווחת כוזבת, ומונעת משיקולי תועלת במשפטו או
11 שלחילופין נכונה היא. גם במצב אחרון זה בו מתקבלת הטענה, מדובר במי שלא היסס להעלים
12 הכנסה או לדווח דיווח כוזב לרשויות המס; שאז ראוי להתייחס בזהירות לטענותיו בדבר **היקף**
13 **ההכנסה** הלא מדווחת, גם כשהתקבלה טענתו שההכנסה לא דווחה, כולה או חלקה. אוסיף גם שמן
14 הפן הראייתי קל למדי לטעון להיקף מוגדל של הכנסה לא מדווחת בהבל פה, תוך ניצול העובדה
15 שבחלק ניכר של המקרים בהם נטען להכנסה לא מדווחת, אין לצפות הגיונית לקיום תיעוד **מהימן**
16 לו יכול בית המשפט לייחס משקל של ממש. יוצא שכך או אחרת – ראוי שהבחינה תהא זהירה.
17 שיקולים אלה הם שיקולים "פנימיים" הנוגעים למערך היחסים בין בעלי הדין הניצים,
18 בפרספקטיבה של הדין הניזקי המהותי החל.

19
20 ב. שיקול "חיצוני" שיש לאזכר הנו עצם ההכרה בהכנסה לא מדווחת, לצרכי קביעת
21 בסיס ההשתכרות במשפט אזרחי בגין נזקי גוף. זאת גם כשהעיסוק במסגרתו הופקה ההכנסה הלא
22 מדווחת, הנו עיסוק כשר וחוקי כשלעצמו (אם לא נביא בחשבון שיקולים כגון ניהול עסק ללא
23 רישיון). נמצא שחוטא בעל הדין לחובתו לשלם מס אמת, ולעת כניסתו לאולם בית המשפט (מכל
24 המקומות), מבקש הוא עוד שבית המשפט יכיר באותה הכנסה לא מדווחת לצורך הגדלת בסיס
25 ההשתכרות שישמש לחישוב הפיצוי. חוסר הנוחות של בית המשפט מקבלת טיעון מעין זה של נפגע
26 במשפט ניזיקין – הנו חוסר נוחות (ושמא יש להוסיף גם חוסר נחת) מובנה.

27
28 אלא שבסופו של יום, קביעת ההלכה היא שהענשת החוטא בהעלמת הכנסות – לא לדין הניזקי היא
29 מסורה, אלא למסגרות אחרות שמעמיד הדין. לפיכך ובהיעדר נתונים קיצוניים, כגון לעת קיום
30 הכלל של "מעילה בת עוולה לא תצמח זכות תביעה" (על הקריטריונים ליישום כלל אחרון זה - ראה
31 ע"א 2242/03 **אורה אברהם נ' עדנאן רשאד** (פרסום נבו)), גובר השיקול של השבת המצב לקדמותו.
32 ההלכה קובעת שיכול תובע לנסות ולהוכיח במשפטו שאכן השתכר בשיעור העולה על הכנסתו
33 המדווחת (לרבות לנסות ולהוכיח הכנסה מעיסוק שלא דווח כלל), כדי שבסיס ההשתכרות שיובא
34 בחשבון יתאים ככל הניתן למצב העובדתי לאשורו. עם זאת מן הפן המעשי, **מציבה ההלכה משוכה**
35 **לא נמוכה שיש לצלוח כדי להוכיח טענה זו, מבחינת עוצמת הראיות התומכות. עליהן להיות**
36 **ראיות משכנעות. כך בפרט, כאשר מדובר על ניסיון (אפשרי, אך לא פשוט כאמור) לסתור הודאת**
37 **בעל דין, שמצאה ביטוייה בדיווחים לרשויות כגון מס הכנסה או ביטוח לאומי, עובר לתאונה.**

38 לפירוט ראה פסקי הדין הבאים:

- 39
- 40
- 41 1. ע"א 200/63 **צוף נ' אושפיז** פ"ד יז 2400, 2406
- 42 2. ע"א 813/81 **ציון חברה לבטוח בע"מ נ' עיזבון המנוח דוד בוסקילה ז"ל ואח' פ"ד לח (4) 785,**
43 **789.**
- 44 3. ע"א 4797/92 **ריעני נ' מכלוף** (אתר נבו), בסעי' 7 של פסק הדין.
- 45 4. ראה בפרט ע"א 5794/94 **ארט נ' בן שבה**, פ"ד נא(3) 489, בעמודים 495-500 שם ניתן פירוט
46 למכלול השיקולים המשחקים בזירה.
- 47 5. ע"א 8639/96 **אריה חב' לביטוח נ' קרדוניס** תק-על(3) 216
- 48

49 בע"א 5149/94 **הסנה נ' אלברט לוי** נאמרו הדברים הבאים:

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

1 "לא אחת הבהרנו בפסיקתנו כי אדם המדווח על הכנסותיו לשלטונות המס מוחזק כמי שמדווח
 2 אמת ולא כמי שמוליך שולל את שלטונות המס בזדון ובמרמה. בתביעת נזיקין, כאשר נדרשים
 3 לחשב הפסד השתכרות של תובע הנזק, ראוי לבסס את החישוב על השתכרות שהתובע עצמו
 4 הצהיר עליה לשלטונות המס. אכן, מטרת הפיצוי בתביעת נזיקין היא להעמיד את התובע במצב
 5 כלכלי, שהיה, לפי ההערכה, מצוי בו אלמלא התאונה, אולם חישוב הנזק הזה אינו יכול להיעשות
 6 על פי הערכות והשערות, או על פי תחושות, אלא הישוב זה צריך להתבסס על ראיות בדוקות
 7 המאפשרות, ככל שניתן, מיצוי האמת. ולעניין זה הודאת בעל דין שבהצהרתו לשלטונות המס
 8 משקל רב לה, אם לא מכריע. עמדנו על כך לא אחת בפסיקתנו וראה לענין זה, בין היתר, ע"א
 9 200/63 צוף נ' אושפיז פ"ד יז 2400; ע"א 813/89 "ציון" חב' לביטוח נ' עזבון בוסקילה, פ"ד לח(4)
 10 785, ועוד."

11 באותו פסק דין אף אוזכרה עמדתו של השופט שטרומן בת.א 88/8 (מחוזי – ת"א) קלפנר נ' המגן,
 12 כעמדה הראויה לתשומת לב. באותו פסק דין שאוזכר הובעה הדעה לפיה אין זה ראוי להכיר
 13 בהכנסה לא מדווחת לצרכי קביעת בסיס השכר של הניזוק, בין שמדובר בתביעת הניזוק עצמו, ובין
 14 שמדובר בתביעת תלויו. זאת לבל יצא חוטא נשכר, ויהא מצבו אף עדיף על פני זה של אזרח שומר
 15 חוק. עמדה זו אמנם לא התקבלה בהלכה. אלא שאף בהתייחס להלכה כמתכונתה נאמר כי -

16 "אם הלכה היא ונגזר על בתי המשפט להכיר בהכנסות הבלתי מדווחות כהכנסות ראויות לפיצוי -
 17 חובה על בתי המשפט להניח את האפשרות שבאחד הימים מעלים המס ייתפס, ספריו ייפסלו,
 18 שומות חדשות וגבוהות תוצאנה לחובתו, רכושו יעוקל, הוא ייענש, ייקנס וייאסר, פרנסתו תקופח,
 19 מסלול הקידום הרגיל שלו בעבודתו ייפגע ומצבו שלו ושל התלויים בו יורע. כך שכרו יצא בהפסדו.
 20 והיו דברים מעולם. על פי שיטת חישובי הנזק, המקובלת עלינו, המנסה לצפות את פני העתיד, יש
 21 להניח לפחות את האפשרות של קיזוז ההכנסות הבלתי מדווחות לעומת הקנסות, אבדן השתכרות
 22 והפסדי הכנסות בגלל השיבושים במהלך החיים הרגיל כתוצאה מההליכים הפליליים, המאסר
 23 והקנס הצפויים. כך, אפילו על פי דיני הנזיקין, אין לפצות את הנפגע בתאונה והתלויים בו על
 24 הפסדים צפויים בעתיד המחושבים על בסיס של הפסד הכנסה הבלתי מדווחת למס הכנסה".

25 נאמרו הדברים אמנם כדי להצדיק אי הכרה מעיקרא בהכנסה לא מדווחת, אף מנקודת המבט
 26 הפנימית של הדין המהותי, ושל העמדת הניזוק באותו מצב בו היה עומד אלמלא התאונה. אלא
 27 שבתי המשפט הלכו לעתים בדרך ביניים, תוך ישום עמדה זו לגופה מחד, אך מבלי לגרוע מן ההלכה,
 28 המכירה עקרונית בזכות לנסות ולהוכיח הכנסה לא מדווחת לצרכי קביעת בסיס הפיצוי. כך, כאשר
 29 הוכח **בראיות משכנעות** שיש להכיר בהכנסה לא מדווחת בשיעור כלשהו – בוצעה הפחתה רעיונית
 30 מסוימת שביקשה לשקלל הסיכון (שאמנם לא ודאי הוא) שמעלים המס היה נתפס ונאלץ לשלם
 31 מחיר כלכלי כבד על העלמות המס. כך מופחת בסיס ההשתכרות בשיעור מסוים – אף כאשר אין
 32 מנוס מקביעתו ולו על דרך אומדנא. דרך זו ראויה בעיני.

ראה למשל פסקי הדין הבאים:

- 33 ת.א. 1373/99 (מחוזי – חי') שחוק פהד נ' מדינת ישראל
- 34 ת.א. 389/96 (מחוזי – חי') ליאור בן חמו נ' אופיר טוביאנה
- 35 ת.א. 1701/01 (מחוזי – ת"א) חנא עאידא נ' חנא חנא
- 36 ת.א. 10234/96 (מחוזי – חי') יוסרא אבו מוך נ' אררט חברה לביטוח

37 עוד מן הראוי לציין שבענייננו אין מתעוררת בעיה ראייתית פורמאלית של סתירת הודאת בעל דין,
 38 שכן הטענה היא לעיסוק שלא דווח מעיקרא לרשויות, כך שלא הוגשו לביטוח הלאומי או לרשויות
 39 המס דיווחים לגבי עיסוק זה, המשקפים שיעור זה או אחר של הכנסה. ועם זאת לטעמי, לא צריך
 40 שיחול שוני בגישה הזהירה שעל בית המשפט לנקוט או ברף הראיתי הנדרש לשם שכנוע בית המשפט
 41 בטענה של "הרווחתי בשחור".

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

- 1
2 78. עד כאן לציטוט. מאז אותו פסק דין לא חל שנוי בעניין זה: ההלכה עודנה כי יכול עקרונית
3 הניזוק החי (או עזבונו ותלוייו במקרה של פטירה) להוכיח השתכרות לא מדווחת. **אולם הטוען**
4 **הטענה נושא בנטל ראייתי גבוה במיוחד, מן הטעמים שבוארו.** ונראה כי מקום שנחצה הרף
5 ומתקבלת הטענה, ניתן אכן להפחית משעור ההשתכרות הלא מדווח כדי לשקלל הסיכון שהמדווח
6 בחסר היה נתפס, ויוצא היה שכרו בהפסדו. שבה והועלתה שאלה האם יש מקום למעין השתק
7 שיפוטי שימנע טענה של השתכרות לא מדווחת, בכלל, או למצער ביחס לניזוק החי להבדיל מעזבונו
8 או תלוייו. אולם בשלב זה טרם שונתה ההלכה. עיין: ע"א 4351/13 **כלל חברה לביטוח נ' וינטר**
9 **דבורה**, פסקה 5 של פסה"ד על האסמכתאות שם.
10
11 79. יוער עוד כי באותו פסק דין ממנו ציטטתי, הכרתי בהשתכרות לא מדווחת. אולם שם להבדיל
12 מענייננו הוכח כדבעי, כמותית ואיכותית, עיסוק נוסף ולא מדווח כלל של הניזוק.
13 הראיות בעניינו כפי שבואר, נושאות אופי של טענות כלליות ואף זאת רק מפי בעלי הדין המעוניינים.
14 הן רחוקות מאד מלחצות את הסף הראייתי הגבוה שהציבה הפסיקה על מנת שניתן יהא להכיר
15 בהכנסה לא מדווחת. זאת ועוד, לתצהירה ראתה התובעת 2 לצרף כאמור רק דו"ח שנתי למס
16 הכנסה ודו"ח רווח והפסד לשנת 2006 – השנה שלפני התאונה, ולשני החודשים של שנת התאונה,
17 עד מות המנוח. שנת 2006 הנה אמנם שנת המס שלפני התאונה. אולם שני הדו"חות הוגשו למס
18 הכנסה על פי תאריך חותמת התקבל, רק לאחר התאונה. בשים לב לגישה ההלכתית הזהירה ביחס
19 לדיווחים המוגשים לאחר התאונה, כאשר ידוע העניין להגדיל את בסיס ההשתכרות בדיעבד, ואף
20 בשים לב לדברי האלמנה כי המנוח היה טייח עצמאי כל השנים, ללא שותפים, ושלם מסים כל
21 השנים (עמ' 25-26) ניתן היה לצפות להגשת הדיווחים גם למספר שנים ברצף שהגשתם קדמה
22 לתאונה. ממילא מדובר בראיות רלבנטיות אף מעבר לסוגית מועד הדיווח ביחס למועד התאונה, שכן
23 משעה שבעצמאי עסקין כל השנים, יש ענין לבדוק את ההשתכרות השנתית לאורך כמה שנים ברצף
24 לפני התאונה. חזקה שמשעה שלא צורפו דיווחים אלה יש סיבה להימנעות ראייתית זו, ומן הסתם
25 היה סכום ההכנסה השנתית הנזכר בהן נמוך אף מזה של שנת המס 2006- השנה שעובר לתאונה.
26 הרושם מחקירת האלמנה בעמ' 39 לפר' היה שהיא מתקשה לחלץ או לשחזר הכנסה שנתית של
27 המנוח ולו בקירוב.
28
29 80. איני מקבל אפוא שהוכח בסיס השתכרות העולה על ההכנסה המדווחת. בשים לב לקביעה זו,
30 נשאלת השאלה באיזו הכנסה מן הראוי כן להכיר. ההכנסה החודשית הממוצעת לשנת 2006 (ברוטו
31 לאחר הוצאות) עמדה כזכור בדו"ח השנתי על 7950 ₪, אולם התבססה על דיווח לשנה אחת בלבד,
32 שהוגש כזכור אף הוא לאחר התאונה. אני סבור כי בשים לב להימנעות ראייתית מובהקת זו
33 שהתביעה בוודאי לא אמורה להיבנות ממנה, מן הראוי להביא בחשבון בסיס השתכרות ממוצע
34 חודשי (ברוטו לאחר הוצאות), שהנו נמוך מעט יותר בערכי קרן ויעמוד על 7000 ₪, עובר לתאונה.

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

81. החישוב נערך בסיכומי התובעים לפי שתי חלופות כאשר השוני הוא לפי בסיס הכנסה חודשי של 15,000 ₪ או 13273 ₪. סכומים אלו רחוקים כאמור מבסיס ההכנסה שהבאתי בחשבון.

יש לחשב תביעת העיזבון ותביעת התלויים. יש לנכות מתביעת העיזבון רק את אותו חלק בתביעת התלויים לגביו מתקיים מתחם חפיפה בין רכיבי הפיצוי (ע"א 8181/06 הכשרת הישוב חברה לביטוח בע"מ נ' עיזבון המנוח אטיאס דוד ז"ל; ע"א 2739 עזבון המנוח דוביצקי ולדימיר ז"ל נ' רזקאללה)

תביעת העיזבון

82. אובדן תמיכה בשנים האבודות:

הערה: למי שאינו משרת בצבא - גיל 18 נחשב כגיל בו מתחילים חיי העבודה ומסתיימת התמיכה; מאידך ביחס למי שמשרת או צפוי לשרת - בחישוב הפיצוי יש להביא בחשבון שליש ידה לתקופת השירות, בתורת תמיכה חלקית. במקרה דגן מדובר במשפחה דרוזית ולכן באין נתון לסתור, ההנחה צריכה להיות כי הבנים אכן ישרתו. מאידך ביחס לבת פלונית מלאו לה כבר 18 ב 2009 ואין כל טענה כי שירתה בשירות לאומי או צבאי. לפי דברי האלמנה ניתן לקבוע כי מדובר במשפחה בה נהוג אורח חיים מסורתי – אדוק ביחס לנשים (ראה עמ' 37 שו' 20; עמ' 42 שו' 26). כך שלפי מה שהוכח בנתונים של המשפחה הקונקרטית – יש להביא בחשבון שירות צבאי של הבנים. בהתאם, יש להביא בחשבון תמיכה בשיעור שליש לתקופת שירותם עד גיל 21 (ע"א 3542/08 מנורה חברה לביטוח נ' עזבון עיסא מוחמד ז"ל; ע"א 4513/09 הדר חברה לביטוח נ' קרואני).

תקופה א': מ 1.3.07 עד 09.X.X כשמלאו לבת פלונית 18. 32 חודש. מדובר ב 6 ידות כוללת ידת המנוח + ידת משק בית + ידת חסכון שה"כ 8 ידות. היות והקופה המשותפת מורכת רק מהכנסת המנוח ניתן להציב במכנה את מס' הידות הכולל, ובמונה את מס' ידות פחות אחד (הפחתת יד הקיום של המנוח).

$$196000 \text{ ₪} = 32 * 7000 \text{ ₪} * 7/8 \text{ ידות}$$

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33

בתוספת ריבית מאמצע תקופה (פרשת אטיאס לעיל, בפסקה 19) : 219,244 ₪.

תקופה ב': מ 09.X.X עד היום (67 חודש) – יש 7 ידות.

$$6/7 * 7000 * 67 = 402,000 \text{ ש"ח}$$

בתוספת ריבית מאמצע תקופה : 413,957 ₪

תקופה ג': מהיום עד הגיע פלוני לגיל 18 (2018X.X) – 3 שנים (מהוון) :

$$6/7 * 7000 * 34.3 = 205,800 \text{ ₪}$$

תקופה ד': מ 2018.X.X עד 2020.X.X (המועד בו ימלאו לפלוני 18). לתקופה זו (בהיוון כפול) יש פלונית שליש ידה וסה"כ 6.33 ידות.

$$5.33/6.33 * 7000 * 0.9151 * 20.43 = 110,194 \text{ ש"ח}$$

תקופה ה': מ 2020.X.X עד 2021.X.X (מועד בו ימלאו לפלונית 21 – תום שירות; לפלונית ולפלוני שליש ידה לתקופה זו - כל אחד) : בתקופה זו 5.66 ידות.

$$4.66/5.66 * 7000 * 0.8626 * 14.7042 = 73,100 \text{ ₪}$$

תקופה ו': מ 2021.X.X עד 2022.X.X (שאז ימלאו לפלוני 18). לתקופה זו לפלוני שליש ידה, וסה"כ 5.33 ידות.

$$4.33/5.33 * 7000 * 0.8375 * 14.7042 = 70,030 \text{ ש"ח}$$

תקופה ז':

מ 22.X.X עד 23.X.X שאז ימלאו לפלוני 21. לפלוני ולפלוני שליש ידה כל אחד. סה"כ 4.66 ידות.

$$3.66/4.66 * 7000 * 0.8131 * 5.94 = 26,554 \text{ ₪}$$

תקופה ח': מ 23.X.X עד 25.X.X (מועד בו ימלאו לפלוני 21) : לפלוני שליש ידה וסה"כ 4.33 ידות.

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

$$122644 \text{ ₪} = 3.33/4.33 * 7000 * 0.7894 * 28.86$$

1 תקופה ט': מ 25.X.X ועד 28.X.X (גיל פרישה צפוי של המנוח בגיל 67. זה הגיל שהובא בחשבון
2 בסיכומי התובעים, למרות שמדובר בעצמאי, ולטעמי בדין, שכן אין מדובר בבעל מקצוע חופשי אלא
3 במי שעיסוקו פיסלי):

$$101,856 \text{ ש"ח} = 3/4 * 7000 * 0.744 * 26.077$$

סה"כ 1,343,379 ₪.

10 קצבת זקנה: נטען כאן לאובדן חלק מקצבת זקנה עד תוחלת חיי המנוח אותה יש לאמוד עד גיל 81
11 – שנת 2042. הטענה היא כי במקום קצבה לזוג תהא זכאית האלמנה לקצבת יחיד בלבד. איני מקבל
12 כאן דרך החישוב בסעי' 62 של סיכומי התובעים היות ולא הביאה בחשבון נגיסת המנוח בקצבת
13 הזקנה הרעיונית לזוג, כמו גם סוגיית ההפרשות הרעיוניות עד גיל 67 כדי "לצבור" הקצבה.

15 גם ביחס לטענה כי עקב גמלת התלויים אבדה כליל הזכאות לקצבת הזקנה- יש לזכור כי בסכום
16 הגמלאות המהוון של תגמולי המל"ל בחוה"ד האקטוארית שהוגשה (ואיש לא חלק על נכונותה)
17 כבר נערך ניכוי מן הניכוי, בשעור מחצית קצבת הזקנה המהוונת. הזכאות העקרונית בגין אובדן
18 קצבת זקנה – הוכרה (ע"א 9209/03 ניסן נ' הכשרת הישוב) אולם בכפוף לכך שיש להמחיש שעור
19 ההפסד – ולעתים הדבר אינו כה פשוט.

21 יחד עם זאת לעתים נפסק כאן סכום גלובאלי צנוע, ואיני סבור שאקפח הנתבעים אם אפסוק כאן
22 בהערכה של 35,000 ₪, בתביעת העזבון ו 25,000 ₪ בתביעת התלויים. כמו ביחס להפסד התמיכה
23 בתביעת התלויים והפסד השתכרות בשנים האבודות, גם אב נזק זה יכול להיפסק הן לתלויים והן
24 לעזבון ונכנס הוא למתחם החפיפה).

26 סה"כ הפסד השתכרות בשנים האבודות והפסד קצבת זקנה לעזבון: 1,378,379 ₪.

29 83. נזק לא מממני בסכום חד בגין קיצור תוחלת חיים וכאב וסבל:

31 הפטירה היתה מיידית כך שאין נתון חריג המקפיץ כלפי מעלה האומדן. מאידך יש לפסוק סכום
32 ממשי בשל קיצור תוחלת חיים משמעותית בת כ 35 שנה. אני פוסק כאן סך של 450,000 ₪
33 (להמחשה ראה למשל סעי' 17 של פסק דיני בת.א. (חי') 18174/05 בר לב נ' דשנים וחומרים
34 כימיים בע"מ; להבדיל מענייננו – שם דובר בקיצור תוחלת חיים של 14 שנה, וכאן התקופה ארוכה

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

משמעותית. מאידך באותו מקרה לא נפסק סכום חד בגין הנזק הלא ממוני כמכלול אלא בגין קצור תוחלת החיים ובגין כאב וסבל במצטבר; כאשר באב הנזק האחרון נפסק סכום משמעותי. כך - לאור נסיבות הפטירה שם שנגעו למחלה ממארת).

84. הוצאות קבורה ומצבה: 15,000 ₪.

סה"כ תביעת העזבון: 1,843,379 ₪.

תביעת התלויים:

84. אובדן שירותי אב ובעל:

הפיצוי כאן התקבע על סכומים שבין 200,000 ל 300,000 ₪ (ע"א 9788/07 עזבון מרמש נ' הסתדרות מדיצינית הדסה).

חקירת האלמנה לא הניבה נתונים שיש בהם כדי להצדיק סטייה, מדובר על עזרה סטנדרטית של בעל ואב לארבעה ילדים, המחלק זמנו בין עזרה למשפחתו לבין עבודתו כמפרנס יחיד. אני מעמיד הפיצוי כאן על 250,000 ₪.

85. אובדן תמיכה לעבר ולעתיד לפי שיטת הידות – (התקופות אותן תקופות כמו קודם – פחות יד):

תקופה א': 192,000 ₪. בתוספת ריבית ממחצית התקופה: 213,802 ש"ח

תקופה ב': 390,833 ₪. בתוספת ריבית מאמצע תקופה 402471 ₪

תקופה ג': 200,083 ₪.

תקופה ד': 106315 ₪.

תקופה ה': 69734 ש"ח

תקופה ו': 66295 ש"ח

תקופה ז': 24571 ש"ח

תקופה ח': 111,584 ש"ח

תקופה ט': 90,539 ₪.

סה"כ: 1,285,394 ₪.

86. הפסד קצבת זקנה: 25,000 ₪ באומדן.

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

1 87. סה"כ תביעת התלויים 1,560,394 ₪. מהם 1,310,394 ₪ בגין אובדן התמיכה והפסד קצבת
2 זקנה המצויים כאמור בחפיפה, וברי ניכוי מתביעת העיזבון.

3
4 88. לפיכך: תביעת העיזבון לאחר ניכוי 1,310,394 ₪ עומדת על 532,985 ₪.

5
6 89. תגמולי המל"ל לעבר בשערוך (שארים ותלויים), והיוון קצבת התלויים לעתיד מסתכמים
7 בסכום 1212926 ₪, על פי חו"ד אקטוארית. סכום זה יש לנכות מתביעת התלויים.

8
9
10
11
12
13
14
15 90. אני מחייב את הנתבעים 1 עד 4 ביחד ולחוד לשלם את הסכומים הבאים במצטבר:

16
17 (1) לתובעים X,X,X,X כיורשי עזבון המנוח את הסכומים הבאים:

18 א. 532,985 ₪.

19 ב. 125,784 ₪ כשכ"ט עו"ד.

20
21 (2) בנוסף, לתובעים X,X,X,X כתלויי המנוח:

22 (א) 390,098 ₪ (מדובר ברבע משווי תביעת התלויים היות ותגמולי המל"ל לניכוי נוגסים מעט יותר
23 מ 75% מתביעת התלויים, ויש לתלויים כ"זכאי לגמלה" זכאות ל 25% מסך הנזק; ואילו המל"ל
24 זכאי ללא יותר מ 75% של הסכום המגיע לתלויים ולמל"ל כאחד. זאת לפי סעי' 330 של חוק הביטוח
25 הלאומי. הסכום "המשלים" ל 25% לאחר ניכוי תגמולי המל"ל, הנו 42630 ₪. סכום אחרון זה
26 יגרע מתביעת החזרה של המל"ל, כך שהמל"ל יהא זכאי ל 75% משווי תביעת התלויים – לפי סעי'
27 330(א) של חוק הביטוח הלאומי, והסכום שייפסק לו יעמוד על 1,170,296 ₪. כך ישמר העקרון
28 שהתלויים זכאים לפחות ל 25%, המזיק לא משלם יותר מ 100% לתלויים ולמל"ל כאחד, והמל"ל
29 זכאי לעד 75%).

30
31 ב. 92,063 ₪ כשכ"ט עו"ד.

בית משפט השלום בחיפה

ת"א 10-01-21286 פלוני (המנוח) ואח' נ' מעדי ואח'

תיק חיצוני:

1 ג. החזר אגרה ראשונית, והוצאות חווה"ד של מומחי התובעים יוסי שרף ז"ל ומנחם המר, וכן חלקם
2 של התובעים בשכרו של מומחה ביהמ"ש. כל הסכומים כאן ישאו הפרשי ריבת והצמדה מיום בו
3 נשאו בהם התובעים.

4
5 (3) בנוסף, לתובע 7 – המוסד לביטוח לאומי:

6
7 א. 1,170,296 ₪.

8 ב. שכ"ט עו"ד בסכום של 100,000 ₪ (לאור השמיעה המאוחדת עם תביעת התובעים 1-6, שהקלה על
9 המל"ל את מלאכת בירור התביעה).

10
11
12 92. ביחסים בינים לבין עצמם יישאו הנתבעים 1-4 בחיובים הפסוקים על פי יחס החלוקה שנקבע
13 בסע' 73 לפסה"ד. הסכומים שנפסקו ישולמו בתוך 30 יום.

14
15
16
17 המוכירות תשלח לצדדים.

18
19
20 ניתן היום, ד' תמוז תשע"ה, 21 יוני 2015, בהעדר הצדדים.

21

22 יואב פרידמן, שופט
23
24
25